ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΝΕΩΤΑΤΑΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ

ΤΟΜΟΣ Γ΄

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΜΕΡΗ ΚΑΤ᾽ ΕΚΛΟΓΗΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ Β΄

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ
28—ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ—28
1914

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

[Καὶ ἐν τῷ Γ΄ τούτῳ τόμῳ τῆς Χρηστομαθείας, τῆς συντεταγμένης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ περὶ τοῦ προγράμματος τῶν ἐν τοῖς ἑλλ. σχολείοις καὶ γυμνασίοις διδακτέων μαθημάτων τελευταίου Βασιλικοῦ Διατάγματος, παρέλαβον ἐκλεκτὰ μέρη ἐκ τῶν δύο πρώτων βιβλίων τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας τοῦ αὐτοῦ, τοσαῦτα μέν, ὅσα εἶναι δυνατὸν νὰ διδαχθῶσιν ἐπὶ ἓν σχολικὸν ἔτος, τοιαῦτα δέ, οἷα νὰ ἐγείρωσι τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν καὶ νὰ μὴ φέρωσιν αὐτοὺς εἰς ἀνίαν ἀσχολουμένους περὶ λεπτομερείας ἐπουσιώδεις.

Τὸ κείμενον διῄρεσα εἰς μείζονας μεθοδικὰς ἑνότητας, προτάξας τὸν γενικὸν σκοπὸν αὐτῶν, διὰ παραγράφων δ' ἐδήλωσα τὰς ἐλάσσονας ἑνότητας, καθ' ἃς θὰ χωρῇ ἡ ἑρμηνεία καὶ ἡ λογικὴ ἐπεξεργασία ἑκάστης μεθοδικῆς ἑνότητος.

Ἐν τῇ συντάξει τοῦ πίνακος τῶν λέξεων καὶ φράσεων εἶχον ἐν γένει ὑπ' ὄψει τί τὸ ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον εἰς τοὺς μαθητάς, τί τὸ μέλλον νὰ διευκολύνῃ αὐτοὺς εἰς τὴν κατ' οἶκον προπαρασκευὴν ἢ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἐν τῷ σχολείῳ ἑρμηνευθέντος τεμαχίου· διὰ τοῦτο ἀπέφυγον τὰς πολλὰς καὶ περιττὰς σημειώσεις τὰς εἰς τὴν γραμματικὴν καὶ τὸ συντακτικὸν ἀναφερομένας, ἀνηκούσας δὲ κυρίως εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ κοινῇ συνεργασίᾳ διδάσκοντος καὶ διδασκομένων ἐπεξεργασίαν τοῦ κειμένου.

Τὰς εἰς πρόσωπα καὶ τόπους ἀναφερομένας ἀναγκαίας πληροφορίας ἔταξα ἐν ἰδιαιτέρῳ πίνακι ἐν τέλει, ἵνα εὐκολωτέρα μὲν καθίσταται ἡ εὕρεσις καὶ ἀνασκόπησις τῶν τοιούτων, οἰκονομῆται δὲ χρόνος, μὴ ὑπαρχούσης ἀνάγκης τῆς σημειώσεως καὶ τούτων ἐν τῷ λεγομένῳ «τετραδίῳ συστήματος».

Τὰς ἐπιγραφὰς καὶ περιλήψεις τῶν μεθοδικῶν ἑνοτήτων δεν παρέθηκα, ὡς συνήθως γίνεται, ἐν ταῖς σημειώσεσιν, ἵνα μὴ καταστρέφηται ἡ αὐτενέργεια τῶν μαθητῶν, εἰς τοὺς ὁποίους παρὰ τὰ διδάγματα τῆς παιδαγωγικῆς προσφέρονται ἕτοιμα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ καθοδηγῶνται προσηκόντως ὑπὸ τῶν διδασκάλων νὰ εὑρίσκωσιν αὐτοὶ αὐτενεργοῦντες.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Ἰουλίου 1914].

Τύποις Π. Α. Πετράκου ἐν Ἀθήναις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1914 ΞΕΝ

Α΄. Βίος Ξενοφῶντος.

Ὁ Ξενοφῶν ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τῷ 434 π. Χ. ἐξ εὐγενοῦς καὶ εὐπόρου οἴκου. Ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ ὠνομάζετο Γρύλλος, ἡ δὲ μήτηρ Διοδώρα.

Ὡς εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι οἱ γονεῖς τοῦ Ξενοφῶντος εἶχον καὶ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ τὴν δύναμιν ν᾿ ἀναθρέψωσι καὶ ἐκπαιδεύσωσι τὸν υἱὸν αὐτῶν ἄριστα· πρὸς τοῦτο δ᾿ ἔστειλαν αὐτὸν καὶ εἰς ἄλλους μὲν διδασκάλους, μάλιστα δὲ εἰς τὸν θαυμάσιον διδάσκαλον τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς Σωκράτην καὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς πλεῖστον ὁ υἱὸς αὐτῶν ὠφελήθη.

Ὅτε δ᾿ ἐγένετο νεανίας ὁ Ξενοφῶν, προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτίου εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας καὶ ἐκεῖ συνεστάθη ὑπ᾿ αὐτοῦ πρὸς τὸν σατράπην τῆς Μ. Ἀσίας Κῦρον τὸν νεώτερον, υἱὸν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Δαρείου τοῦ Β΄. Ὁ Κῦρος δὲ κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον (401 π. Χ.) συναθροίσας 100 χιλιάδας βαρβάρων καὶ 13 χιλιάδας Ἑλλήνων παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος, ἵνα ἐκβάλῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ θρόνου καὶ βασιλεύσῃ αὐτὸς ἀντ᾿ ἐκείνου. Τῆς ἐκστρατείας δὲ ταύτης μετέσχε καὶ ὁ Ξενοφῶν ὡς ἁπλοῦς ἐθελοντής.

Ὅτε δὲ ὁ μὲν Κῦρος ἐφονεύθη κατὰ τὴν περὶ τὰ Κούναξα τῆς Βαβυλωνίας μάχην, οἱ δ᾿ Ἕλληνες στρατηγοὶ κατόπιν ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τοῦ σατράπου Τισσαφέρνους, ὁ Ξενοφῶν ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Προξένου ἐγένετο ὁ κυριώτατος αἴτιος τῆς καθόδου καὶ σωτηρίας τῶν Μυρίων, μετὰ θαυμασίας συνέσεως καὶ στρατηγικῆς ἐμπειρίας ὁδηγήσας τοὺς συμμαχητὰς αὐτοῦ διὰ πολλῶν χωρῶν ἐχθρικῶν εἰς τὴν Τραπεζοῦντα. Φθάσας δ᾿ ἔπειτα εἰς τὸν Ἑλλήσποντον παρέδωκε τοὺς ὑπολειφθέντας ἐκ τῶν Μυρίων 6000 εἰς τὸν Σπαρτιάτην Θίβρωνα (399 π. Χ.), ὅστις τότε ἠγωνίζετο ἐν Μ. Ἀσίᾳ ὑπὲρ ἐλευθερώσεως τῶν τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας κατοικούντων Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ.

Κατόπιν ὁ Ξενοφῶν ἀκολουθήσας τὸν φίλον του βασιλέα τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαον ἐστράτευσε κατὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι πολεμίων τῆς Σπάρτης καὶ μετέσχε τῆς ἐν ~~Χαιρωνείᾳ~~ μάχης (394 π. Χ.) κατὰ τῶν Θηβαίων, μεθ᾿ ὧν τότε συνεμάχουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀπόντα κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς ἐξορίαν, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται ἔδωκαν πρὸς αὐτὸν χωρίον τι ἐν τῇ Ἠλείᾳ παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα (393 π. Χ.), ὅπου ὁ Ξενοφῶν ἔζησεν ἐπὶ 23 ἔτη μετὰ τῆς γυναικός του Φιλησίας καὶ τῶν δύο τέκνων Γρύλλου καὶ Διοδώρου, ἀσχολούμενος εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήραν καὶ εἰς μελέτας καὶ συγγραφὰς ποικίλων ἔργων.

Μετὰ δὲ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην διωχθεὶς ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (370 π. Χ.) ὑπὸ τῶν πολεμίων τῆς Σπάρτης Ἠλείων κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἐκεῖθεν ἤρξατο πάλιν φιλικῶς ἐπικοινωνῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες σύμμαχοι τότε τῶν Σπαρτιατῶν ὄντες συνειργάζοντο μετ᾿ αὐτῶν κατὰ τῶν Θηβαίων. Τότε δὲ καθῃρέθη μὲν τὸ περὶ τῆς ἐξορίας τοῦ Ξενοφῶντος ψήφισμα, ἀλλ᾿ αὐτὸς δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς τὰς Ἀθήνας, κατέταξεν ὅμως εἰς τὸ ἱππικὸν τῶν Ἀθηνῶν ἀμφοτέρους τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὧν ὁ Γρύλλος ἔπεσεν ἐν Μαντινείᾳ (362 π. Χ.) μαχόμενος ἡρωϊκῶς.

Ἔζησε δ᾿ ὁ Ξενοφῶν ἐπί τινα ἔτη ἀκόμη ἐν Κορίνθῳ καὶ ἀπέθανε πιθανῶς τῷ 355 π. Χ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Β'. Συγράμματα Ξενοφῶντος.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε 15 συγράμματα, ὧν 4 μὲν μεγάλα, 11 δὲ μικρά.
Τὰ μὲν μεγάλα συγγράμματα αὐτοῦ εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Ἡ Κύρου Ἀνάβασις διηρημένη εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγράμματι τούτῳ περιγράφεται ἡ ἀπὸ τῶν Σάρδεων τῆς Λυδίας ἀνάβασις Κύρου τοῦ νεωτέρου εἰς Βαβυλωνίαν καὶ ἡ μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούξανα μάχην κάθοδος τῶν Μυρίων εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἡ Κύρου Παιδεία διηρημένη εἰς 8 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι ἱστορικὸν μυθιστόρημα, ἐν ᾧ ὁ Ξενοφῶν περιγράφων τὴν ἀγωγὴν Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Περσικοῦ κράτους, ὑποδεικνύει ὅτι τὰ μεγάλα ἔργα καὶ ἡ εὐδαιμονία τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἐπήγασαν ἐκ τῶν χρηστῶν ἀρχῶν, ἃς ἐπόρισεν εἰς αὐτὸν ἡ ὀρθὴ παιδεία.

Τὰ Ἑλληνικὰ (πράγματα, συμβάντα) διηρημένα εἰς 7 βιβλια. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιλαμβάνει τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ 411 π. Χ. μέχρι τοῦ 362 π. Χ., ἤτοι ἀπὸ τοῦ χρόνου, εἰς ὃν καταλήγει τὸ σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου (ὁ Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμος), μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης.

Τὰ Ἀπομνημονεύματα διηρημένα εἰς 4 βιβλία. Διὰ τοῦ συγγράμματος τούτου ὁ Ξενοφῶν ἀπολογεῖται μὲν πρὸς τὰς κατηγορίας, ἃς ἀπέδωκαν πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Σωκράτην, ὅτι δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως καὶ ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας του ἔβλαπτε τοὺς νέους, ἐντεῦθεν δὲ λαμβάνων ἀφορμὴν ὑποτυποῖ γενικήν τινα εἰκόνα τοῦ βίου τοῦ σοφοῦ αὐτοῦ διδασκάλου.

Τὰ δὲ μικρότερα συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος εἶναι τὰ ἑξῆς:

Ὁ Ἀγησίλαος, ἐγκώμιον τοῦ βασιλέως ἐκείνου τῆς Σπάρτης.

Ὁ Ἱέρων, διάλογος τοῦ ποιητοῦ Σιμωνίδου πρὸς τὸν πρεσβύτερον Ἱέρωνα, τύραννον τῶν Συρακουσῶν, περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἄρχων τις δύναται νὰ καταστήσῃ εὐδαίμονα τὴν χώραν του.

Ἡ Ἀπολογία τοῦ Σωκράτους πρὸς τοὺς δικαστάς, συμπλήρωμα τῶν Ἀπομνημονευμάτων.

Ὁ Οἰκονομικός, διάλογος τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Κριτόβουλον καὶ τὸν Ἰσχόμαχον περὶ τῆς ἀρίστης διοικήσεως τοῦ οἴκου ἰδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς τὴν γεωργίαν.

Τὸ Συμπόσιον, ἐν ᾧ ὁ Σωκράτης παρίσταται ἀναστρεφόμενος μετὰ φίλων ἐν συμποσίῳ καὶ περὶ ποικίλων πραγμάτων μετ' αὐτῶν συζητῶν.

Ἡ Ἀθηναίων πολιτεία, περιγραφὴ τοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Λακεδαιμονίων πολιτεία, περιγραφὴ τοῦ πολιτεύματος τῆς Σπάρτης.

Πόροι ἢ περὶ προσόδων, περιγραφὴ τῶν δημοσίων προσόδων τῶν Ἀθηναίων καὶ μάλιστα τῶν ἀπὸ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρείου καὶ ὑπόδειξις μέσων βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν τῆς πόλεως.

Ἱππαρχικός, περιέχων διδάγματα πρὸς ἱππάρχους καὶ ὠφελίμους τεχνικὰς συμβουλὰς πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἱππικοῦ τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ περὶ ἱππικῆς, περιέχων χρησίμους διδασκαλίας πρὸς ἰδιώτην ἱππέα καὶ συμβουλὰς πρὸς παίδευσιν ἵππου καὶ ὁπλισμὸν ἱππέων.

Ὁ Κυνηγετικός, περιέχων ἐγκώμιον τοῦ κυνηγίου καὶ πολλὰς πρακτικὰς ὁδηγίας πρὸς παίδευσιν κυνῶν θηρευτικῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ Α', Β', Γ', Δ', Ε' ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

[Τὴν ἱστορίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου συνέγραψε μὲν ὁ Θουκυδίδης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 431 π.Χ., μέχρι τοῦ 411 π.Χ., ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι κατεναυμάχησαν τοὺς Πελοποννησίους περὶ τὸ Κυνὸς σῆμα πλησίον τῆς Σηστοῦ, ἐξηκολούθησε δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐν τῷ Α' καὶ Β' βιβλίῳ τῶν Ἑλληνικῶν αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, ἄρχεται διηγούμενος ὁ Ξενοφῶν, οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Ἀλκιβιάδην νικῶσι καὶ πάλιν παρὰ τὴν Ἄβυδον ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος τοῦ 411 π. Χ. τοὺς Πελοποννησίους στρατηγουμένους ὑπὸ τοῦ Μινδάρου καὶ τὸν μετὰ τούτων συμμαχοῦντα Πέρσην σατράπην Φαρνάβαζον. Ἕτερος δὲ Πέρσης σατράπης, ὁ Τισσαφέρνης, ἀνησυχήσας ἐκ τῶν ἐπιτυχιῶν τούτων τῶν Ἀθηναίων σπεύδει εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ συλλαβὼν τὸν Ἀλκιβιάδην φυλακίζει αὐτὸν ἐν Σάρδεσιν. Οὗτος ὅμως διαφυγὼν ἐκ τῆς φυλακῆς κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 410 π. Χ. νικᾷ καὶ πάλιν παρὰ τὴν Κύζικον ἡγούμενος 80 πλοίων καὶ τοὺς Πελοποννησίους ὑπὸ τὸν Μίνδαρον καὶ τοὺς Πέρσας ὑπὸ τὸν Φαρνάβαζον. Περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ ἔτους τούτου καταλαβὼν τὴν Χρυσόπολιν, ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου, γίνεται κύριος τοῦ Βοσπόρου, κυριεύει ἀκολούθως (409 π.Χ.) τὴν Καλχηδόνα καὶ κατόπιν (408 π.Χ.) τὸ Βυζάντιον. Ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων δὲ τούτων εὐτυχημάτων λαβὼν θάρρος ὁ Ἀλκιβιάδης ἀποφασίζει νὰ ἐμφανισθῇ τέλος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφ' οὗ πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀνακληθῆ τὸ περὶ ῆς ἐξορίας αὐτοῦ ψήφισμα, οὕτω δὲ κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 408 π.Χ. τυγχάνει λαμπρᾶς δεξιώσεως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀναγορεύεται ὑπ' αὐτῶν ἡγεμὼν αὐτοκράτωρ.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀλκιβιάδης λαβὼν ὑπὲρ τὰς 100 τριήρεις ἀποπλέει εἰς Σάμον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Φώκαιαν πρὸς ἀργυρολογίαν, ὅπως ἐξοικονομήσῃ τὰς ἀναγκαίας εἰς τὸ ναυτικὸν δαπάνας, παραγγείλας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Σάμου εἰς τὸν κυβερνήτην τῆς ναυαρχίδος Ἀντίοχον νὰ μὴ ναυμαχήσῃ πρὸς τοὺς Πελοποννησίους κατὰ τὴν ἀπουσίαν του· οὗτος δ' ὅμως παρὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἀλκιβιάδου ναυμαχήσας πρὸς βορρᾶν τῆς Ἐφέσου παρὰ τὸ Νότιον νικᾶται ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου (407 π. Χ.) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀποδώσαντες εἰς ἀμέλειαν τοῦ Ἀλκιβιάδου τὴν ἧτταν ταύτην ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν καὶ ἐκλέγουσι δέκα ἄλλους στρατηγούς, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Σάμον καὶ συμπληρώσαντες 70 τριήρεις ἐλεηλάτουν τὴν χώραν τῶν πολεμίων].

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2.—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς΄.

Ἡ παρὰ τὰς Ἀργινούσας ναυμαχία (406 π. Χ.)

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει οἱ Λακεδαιμόνιοι, τῷ Λυσάνδρῳ παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου, ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρατίδαν. Ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ Καλλικρατίδᾳ, ὅτι θαλαττοκράτωρ τε παραδιδοίη καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκώς. Ὁ δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξ Ἐφέσου ἐν ἀριστερᾷ Σάμου παραπλεύσαντα, οὗ ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες, ἐν Μιλήτῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς καὶ ὁμολογήσειν θαλαττοκρατεῖν. Οὐ φαμένου δὲ τοῦ Λυσάνδρου πολυπραγμονεῖν ἄλλου ἄρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας πρὸς αἷς παρὰ Λυσάνδρου ἔλαβε ναυσὶ προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ Ῥόδου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων πεντήκοντα ναῦς. Ταύτας δὲ πάσας ἀθροίσας, οὔσας τετταράκοντα καὶ ἑκατόν, παρεσκευάζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολεμίοις.

Καταμαθὼν δ' ὑπὸ τῶν Λυσάνδρου φίλων καταστασιαζόμενος οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων, ἀλλὰ καὶ διαθροούντων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα παραπίπτοιεν ἐν τῷ ἀεὶ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους (πολλάκις ἀνεπιτηδείων γενομένων καὶ ἄρτι ξυνιέντων τὰ ναυτικὰ καὶ ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ γιγνωσκόντων) κινδυνεύοιέν τι παθεῖν κακὸν διὰ τοῦτο, ἐκ τούτου δὴ ὁ Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε.

«Ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ οἴκοι μένειν καί, εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικὰ βούλεται εἶναι, οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευόμενα, ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστα. Ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγώ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, (ἴστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ), συμβουλεύετε τὰ ἄριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε».

Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς οἴκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ἃ ἥκει, ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ᾔτει μισθὸν τοῖς ναύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ταις· ὁ δὲ αὐτῷ εἶπε δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὀργισθεὶς καὶ εἰπὼν ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἕνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἢν σωθῇ οἴκαδε, κατά γε τὸ αὑτοῦ δυνατὸν διαλλάξειν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν εἰς Μίλητον· κἀκεῖθεν πέμψας τριήρεις εἰς Λακεδαίμονα ἐπὶ χρήματα, ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μιλησίων, τάδε εἶπεν.

«Ἐμοὶ μέν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τό, οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις, πλεῖστα κακὰ ἤδη ὑπ᾽ αὐτῶν πεπονθέναι. Δεῖ δ᾽ ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, ὅπως ἂν τάχιστά τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαίμονος ἥκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπεμψα χρήματα ἄξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀποδοὺς, ὡς περιττὰ ὄντα οἴχεται· Κῦρος δέ, ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ᾽ αὐτόν, ἀεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι, ἐγὼ δ᾽ ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἠδυνάμην ἐμαυτὸν πεῖσαι. Ὑπισχνοῦμαι δ᾽ ὑμῖν ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ, ᾧ ἂν ἐκεῖνα προσδεχώμεθα, χάριν ἀξίαν ἀποδώσειν. Ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δείξωμεν τοῖς βαρβάροις, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ᾽ εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοί, καὶ μάλιστα οἱ αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι, δεδιότες εἰσηγοῦντο πόρον χρημάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ἰδίᾳ.

Λαβὼν δὲ ταῦτα ἐκεῖνος καὶ ἐκ Χίου πεντεδραχμίαν ἑκάστῳ τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος ἔπλευσε τῆς Λέσβου ἐπὶ Μήθυμναν, πολεμίαν οὖσαν. Οὐ βουλομένων δὲ τῶν Μηθυμναίων προσχωρεῖν, ἅτ᾽ ἐμφρουρούντων Ἀθηναίων καὶ τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων ἀττικιζόντων, προσβαλὼν αἱρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. Τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπασαν οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα συνήθροισεν ὁ Καλλικρατίδας εἰς τὴν ἀγορὰν καί, κελευόντων τῶν συμμάχων ἀποδόσθαι καὶ τοὺς Μηθυμναίους, οὐκ ἔφη, ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος, οὐδέν᾽ ἂν Ἑλλήνων ἀν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δραποδισθῆναι. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν ἐλευθέρους ἀφῆκε, τοὺς δὲ τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο.

Κατιδὼν δὲ Κόνωνα ἀναγόμενον ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐδίωκεν ὑποτεμνόμενος τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, ὅπως μὴ ἐκεῖσε φύγοι. Κόνων δ᾽ ἔφευγε ταῖς ναυσὶν εὖ πλεούσαις διὰ τὸ ἐκ πολλῶν πληρωμάτων εἰς ὀλίγας ἐξειλέχθαι τοὺς ἀρίστους ἐρέτας καὶ καταφεύγει εἰς Μυτιλήνην τῆς Λέσβου καὶ σὺν αὐτῷ τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρατίδας δὲ συνεισέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, διώκων ναυσὶν ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα. Κόνων δέ, ὡς ἔφθη ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακωλυθείς, ἠναγκάσθη ναυμαχῆσαι πρὸς τῷ λιμένι καὶ ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δὲ ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὔσας, ὑπὸ τῷ τείχει ἀνείλκυσε. Καλλικρατίδας δὲ ἐν τῷ λιμένι ὁρμισάμενος ἐπολιόρκει ἐνταῦθα, τὸν ἔκπλουν ἔχων, καὶ κατὰ γῆν, μεταπεμψάμενος τοὺς Μηθυμναίους πανδημεί, καὶ ἐκ τῆς Χίου τὸ στράτευμα διεβίβασε· χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ ἦλθεν.

Ὁ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττης καὶ σίτων οὐδαμόθεν ἦν εὐπορῆσαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἦσαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι ταῦτα, καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἄριστα πλεούσας δύο ἐπλήρωσε πρὸ ἡμέρας, ἐξ ἁπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους ἐρέτας ἐκλέξας καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς κοίλην ναῦν μεταβιβάσας καὶ τὰ παραρρύματα παραβαλών. Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, εἰς δὲ τὴν ἑσπέραν, ἐπεὶ σκότος εἴη, ἐξεβίβαζεν, ὡς μὴ καταδήλους εἶναι τοῖς πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. Πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ εἰσθέμενοι σῖτα μέτρια, ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν καὶ οἱ ἐφορμοῦντες ὀλιγώρως εἶχον καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο, ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος, καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Ἑλλησπόντου ὥρμησεν, ἡ δὲ εἰς τὸ πέλαγος. Τῶν δ᾽ ἐφορμούντων, ὡς ἕκαστοι ἤνυτον, τάς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐπειγόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι. Εἰσβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν εἰς τὸ πέλαγος ἀφορμήσασαν, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι κατέλαβον, καὶ κρατήσαντες μάχῃ, ἀναδησάμενοι ἀπῆγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2 τοῖς ἀνδράσιν. Ἡ δ᾽ ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε
καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν.

4 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπεὶ ἤκου-
σαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα, εἰσβιβάζοντες
τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντας ἅπαντας καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους· καὶ
πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν τριάκοντα ἡμέραις ἀπῆραν.
5 Εἰσέβησαν δὲ καὶ τῶν ἱππέων πολλοί. Μετὰ ταῦτα ἀνήχθησαν εἰς
Σάμον, κἀκεῖθεν Σαμίας ναῦς ἔλαβον δέκα· ἤθροισαν δὲ καὶ ἄλ-
λας πλείους ἢ τριάκοντα παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων, εἰσβαίνειν
ἀναγκάσαντες ἅπαντας, ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες αὐτοῖς ἔτυχον ἔξω
οὖσαι. Ἐγένοντο δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πεντήκοντα
καὶ ἑκατόν.

6 Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ οὖ-
σαν, αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα Ἐτεόνικον,
ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς ἐδειπνοποιεῖτο τῆς Λέσβου ἐπὶ
7 τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ. Τῇ δ᾽ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔτυχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
δειπνοποιούμενοι ἐν ταῖς Ἀργινούσαις. Αὗται δ᾽ εἰσὶν
8 ἀντίον τῆς Μυτιλήνης. Τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά, καί τινων
αὐτῷ ἐξαγγειλάντων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶεν, ἀνήγετο περὶ μέσας
νύκτας, ὡς ἐξαπιναίως προσπέσοι· ὕδωρ δ᾽ ἐπιγενόμενον πολὺ
καὶ βρονταὶ διεκώλυσαν τὴν ἀναγωγήν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν, ἅμα τῇ
ἡμέρᾳ ἔπλει ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο εἰς τὸ πέλαγος τῷ εὐωνύμῳ,
παρατεταγμένοι ὧδε. Ἀριστοκράτης μὲν τὸ εὐώνυμον ἔχων ἡγεῖτο
πεντεκαίδεκα ναυσί, μετὰ δὲ ταῦτα Διομέδων ἑτέραις πεντεκαίδεκα,
ἐπετέτακτο δὲ Ἀριστοκράτει μὲν Περικλῆς, Διομέδοντι δὲ Ἐρασι-
νίδης· παρὰ δὲ Διομέδοντα οἱ Σάμιοι δέκα ναυσὶν ἐπὶ μιᾶς τετα-
γμένοι· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Σάμιος ὀνόματι Ἱππεύς· ἐχόμεναι δὲ
αἱ τῶν ταξιάρχων δέκα καὶ αὗται ἐπὶ μιᾶς· ἐπὶ δὲ ταύταις αἱ τῶν
ναυάρχων τρεῖς καὶ εἴ τινες ἄλλαι ἦσαν συμμαχίδες. Τὸ δὲ δεξιὸν
κέρας Πρωτόμαχος εἶχε πεντεκαίδεκα ναυσί· παρὰ δ᾽ αὐτὸν Θρά-
συλλος ἑτέραις πεντεκαίδεκα· ἐπετέτακτο δὲ Πρωτομάχῳ μὲν Λυ-
σίας, ἔχων τὰς ἴσας ναῦς, Θρασύλλῳ δ᾽ Ἀριστογένης. Οὕτω δ᾽ ἐτά-
χθησαν, ἵνα μὴ διέκπλουν διδοῖεν· χεῖρον γὰρ ἔπλεον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀντιτεταγμέναι ἦσαν ἅπασαι ἐπὶ
μιᾶς ὡς πρὸς διέκπλουν καὶ περίπλουν παρεσκευασμέναι διὰ τὸ
βέλτιον πλεῖν· εἶχε δὲ τὸ δεξιὸν κέρας Καλλικρατίδας. Ἕρμων δὲ 32
Μεγαρεὺς ὁ τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη
καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι· αἱ γὰρ τριήρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῷ
πλείους ἦσαν. Καλλικρατίδας δὲ εἶπεν, ὅτι ἡ Σπάρτη οὐ δέος
μὴ κάκιον οἰκήσεται αὐτοῦ ἀποθανόντος, φεύγειν
δὲ αἰσχρὸν ἔφη εἶναι.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐναυμάχησαν χρόνον πολύν, πρῶτον μὲν 33
ἀθρόαι, ἔπειτα δὲ διεσκεδασμέναι. Ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε ἐμ-
βαλούσης τῆς νεὼς ἀποπεσὼν εἰς τὴν θάλατταν ἠφανίσθη, Πρω-
τόμαχός τε καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνίκησαν, ἐν-
τεῦθεν φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο, εἰς Χίον πλείστων, τι-
νῶν δὲ καὶ εἰς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν εἰς τὰς Ἀργινού-
σας κατέπλευσαν. Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆες πέντε 34
καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐκτὸς ὀλίγων τῶν πρὸς τὴν γῆν προσ-
ενεχθέντων, τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἐννέα, τῶν
πασῶν οὐσῶν δέκα, τῶν δ᾽ ἄλλων συμμάχων πλείους ἢ ἑξήκοντα.

Ἔδοξε δὲ τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἑπτὰ 35
μὲν καὶ τετταράκοντα ναυσὶ Θηραμένην τε καὶ Θρα-
σύβουλον τριηράρχους ὄντας καὶ τῶν ταξιάρχων τινὰς πλεῖν
ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ᾽ αὐτῶν ἀν-
θρώπους, ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ᾽ Ἐτεονίκου τῇ
Μυτιλήνῃ ἐφορμούσας· ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνε-
μος καὶ χειμὼν διεκώλυσεν αὐτοὺς μέγας γενόμενος· τροπαῖον δὲ
στήσαντες αὐτοῦ ηὐλίζοντο.

Τῷ δ᾽ Ἐτεονίκῳ ὁ ὑπηρετικὸς κέλης πάντα ἐξήγγειλε τὰ περὶ
τὴν ναυμαχίαν. Ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν ἐξέπεμψεν εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι
σιωπῇ ἐκπλεῖν καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὖθις πλεῖν
εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βοῶντας, ὅτι
Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχῶν καὶ ὅτι αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες
ἀπολώλασιν ἅπασαι. Καὶ οἱ μὲν τοῦτ᾽ ἐποίουν· αὐτὸς δέ, ἐπειδὴ 36
ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια καὶ τοῖς στρατιώταις παρ-
ήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι καὶ τοῖς ἐμπόροις τὰ χρήματα σιωπῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνθεμένους εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν εἰς Χίον (ἦν δὲ τὸ πνεῦμα οὔριον)
8 καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην. Αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἀπῆγεν εἰς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας.

Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἵ τε πολέμιοι ἀπεδεδράκεσαν καὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαίτερος ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἤδη ἀνηγμένοις ἐκ τῶν Ἀργινουσῶν ἔφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν Μυτιλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανήχθησαν εἰς τὴν Χίον καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

3.—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Ἡ δίκη τῶν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχησάντων στρατηγῶν (406 π. Χ.)

1 Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυσαν πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἵλοντο Ἀδείμαντον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. Τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ Ἀριστο-
2 γένης οὐκ ἀπῆλθον εἰς Ἀθήνας, τῶν δὲ ἓξ καταπλευσάντων, Περικλέους καὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ Ἀριστοκράτους καὶ Θρασύλλου καὶ Ἐρασινίδου, Ἀρχέδημος, ὁ τοῦ δήμου τότε προεστηκὼς ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς διωβελίας ἐπιμελόμενος, Ἐρασινίδῃ ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν κατηγόρει ἐν δικαστηρίῳ, φάσκων ἐξ Ἑλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χρήματα ὄντα τοῦ δήμου· κατηγόρει δὲ καὶ περὶ τῆς στρατηγίας· καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν Ἐρασινίδην.
3 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρατηγοὶ περί τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χειμῶνος. Τιμοκράτους δὲ εἰπόντος, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους χρὴ δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βουλὴ ἔδησε.
4 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησία ἐγένετο, ἐν ᾗ τῶν στρατηγῶν κατηγόρουν ἄλλοι τε καὶ *Θηραμένης μάλιστα*, δικαίους εἶναι λόγον ὑποσχεῖν, *διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς*. Ὅτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυ μαρτύριον, ἣν ἔπεμψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸν δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ στρατηγοὶ βραχέως ἕκαστος ἀπελογήσατο 5
(οὐ γὰρ προυτέθη σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον) καὶ
τὰ πεπραγμένα διηγοῦντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέ-
οιεν, τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξαιεν τῶν τριηράρχων
ἀνδράσιν ἱκανοῖς καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἤδη, Θηραμένει καὶ Θρασυ-
βούλῳ καὶ ἄλλοις τοιούτοις· καὶ εἴπερ γέ τινας δέοι, περὶ τῆς 6
ἀναιρέσεως οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιάσασθαι ἢ τούτους, οἷς
προσετάχθη. Καὶ οὐχ ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ἔφασαν,
ψευσόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ
μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλῦσαν τὴν ἀναί-
ρεσιν. Τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλ- 7
λους τῶν συμπλεόντων πολλούς.

Τοιαῦτα λέγοντες ἔπειθον τὸν δῆμον· ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ
τῶν ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς
ἑτέραν ἐκκλησίαν (τότε γὰρ ὀψὲ ἦν καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἂν καθεώ-
ρων), τὴν δὲ βουλὴν προβουλεύσασαν εἰσενεγκεῖν ὅτῳ τρόπῳ οἱ
ἄνδρες κρίνοιντο.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἵ τε πατέρες καὶ 8
οἱ συγγενεῖς σύνεισι σφίσιν αὐτοῖς. Οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένη
παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ ἐν χρῷ κε-
καρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν
ἥκοιεν, ὡς δὴ συγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων, καὶ Καλλίξεινον
ἔπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν στρατηγῶν.

Ἐντεῦθεν ἐκκλησίαν ἐποίουν, εἰς ἣν ἡ βουλὴ εἰσήνεγκε τὴν 9
ἑαυτῆς γνώμην, Καλλιξείνου εἰπόντος, τήν δε. «Ἐπειδὴ τῶν τε
κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων ἀπολογουμένων
ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηκόασι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους
ἅπαντας κατὰ φυλάς· θεῖναι δὲ εἰς τὴν φυλὴν ἑκάστην
δύο ὑδρίας· ἐφ᾽ ἑκάστῃ δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα κηρύτ-
τειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελό-
μενοι τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, εἰς τὴν προ-
τέραν ψηφίσασθαι, ὅτῳ δὲ μή, εἰς τὴν ὑστέραν· ἂν
δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν, θανάτῳ ζημιῶσαι καὶ τοῖς ἕν- 1

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δεκα παραδοῦναι καὶ τὰ χρήματα δημεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ εἶναι».

Παρῆλθε δέ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχους ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, ἐὰν σωθῇ, ἀπαγγεῖλαι τῷ δήμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους.

2 Τὸν δὲ Καλλίξεινον προσεκαλέσαντο παράνομα φάσκοντες
συγγεγραφέναι Εὐρυπτόλεμός τε ὁ Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τινές.
Τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπῄνουν, τὸ δὲ πλῆθος ἐβόα δεινὸν
3 εἶναι, εἰ μή τις ἐάσει τὸν δῆμον πράττειν ὃ ἂν βούληται. Καὶ ἐπὶ
τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι,
ᾗπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν κλῆσιν, ἐπεθορύβησε
πάλιν ὁ ὄχλος, καὶ ἠναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις.

4 Τῶν δὲ πρυτάνεών τινων οὐ φασκόντων προθήσειν τὴν δια-
ψήφισιν παρὰ τὸν νόμον, αὖθις Καλλίξεινος ἀναβὰς κατηγόρει
5 αὐτῶν τὰ αὐτά. Οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. Οἱ δὲ
πρυτάνεις φοβηθέντες ὡμολόγουν πάντες προθή-
σειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ
ἔφη ἀλλ' ἢ κατὰ νόμον πάντα ποιήσειν.

6 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναβὰς Εὐρυπτόλεμος ἔλεξεν ὑπὲρ τῶν στρατηγῶν τάδε. «Τὰ μὲν κατηγορήσων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀνέβην ἐνθάδε Περικλέους ἀναγκαίου μοι ὄντος καὶ ἐπιτηδείου καὶ Διομέδοντος φίλου, τὰ δ' ὑπεραπολογησόμενος, τὰ δὲ συμβουλεύσων, ἅ μοι δοκεῖ ἄριστα εἶναι ἁπάσῃ τῇ πόλει

7 Κατηγορῶ μὲν οὖν αὐτῶν, ὅτι μετέπεισαν τοὺς συνάρχον-
τας βουλομένους πέμπειν γράμματα τῇ τε βουλῇ καὶ ὑμῖν, ὅτι
ἐπέταξαν τῷ Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ τετταράκοντα καὶ ἑπτὰ
8 τριήρεσιν ἀνελέσθαι τοὺς ναυαγούς, οἱ δὲ οὐκ ἀνείλοντο. Εἶτα νῦν
τὴν αἰτίαν κοινὴν ἔχουσιν, ἐκείνων ἰδίᾳ ἁμαρτόντων, καὶ ἀντὶ τῆς
τότε φιλανθρωπίας νῦν ὑπ' ἐκείνων τε καί τινων ἄλλων ἐπιβου-
9 λευόμενοι κινδυνεύουσιν ἀπολέσθαι. Οὐκ, ἂν ὑμεῖς γέ μοι πίθη-
σθε, τὰ δίκαια καὶ ὅσια ποιοῦντες, καὶ ὅθεν μάλιστ' ἀληθῆ πεύ-
σεσθε καὶ οὐ μετανοήσαντες ὕστερον εὑρήσετε σφᾶς αὐτοὺς ἡμαρ-
τηκότας τὰ μέγιστα εἰς θεούς τε καὶ ὑμᾶς αὐτούς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Συμβουλεύω δ' ὑμῖν, ἐν οἷς οὔθ' ὑπ' ἐμοῦ οὔθ' ὑπ' ἄλλου οὐδενὸς ἔστιν ἐξαπατηθῆναι ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἀδικοῦντας εἰδότες κολάσεσθε, ᾗ ἂν βούλησθε δίκῃ, καὶ ἅμα πάντας καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον, εἰ μὴ πλέον, ἀλλὰ κἂν μίαν ἡμέραν δόντες αὐτοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογήσασθαι, μὴ ἄλλοις μᾶλλον πιστεύοντες ἢ ὑμῖν αὐτοῖς.

Ἴστε δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες, ὅτι τὸ Καννωνοῦ 20
ψήφισμά ἐστιν ἰσχυρότατον, ὃ κελεύει, «ἐάν τις τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον ἀδικῇ, δεδεμένον ἀποδικεῖν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ ἐὰν καταγνωσθῇ ἀδικεῖν, ἀποθανεῖν εἰς τὸ βάραθρον ἐμβληθέντα, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημευθῆναι καὶ τῆς θεοῦ τὸ ἐπιδέκατον εἶναι». Κατὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα κελεύω κρίνεσθαι τοὺς 21
στρατηγοὺς καὶ νὴ Δία, ἂν ὑμῖν γε δοκῇ, πρῶτον Περικλέα τὸν ἐμοὶ προσήκοντα· αἰσχρὸν γάρ μοί ἐστιν ἐκεῖνον περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ τὴν ὅλην πόλιν.

Τοῦτο δ' εἰ μὴ βούλεσθε, κατὰ τόνδε τὸν νόμον κρί- 22
νατε, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προδόταις, «ἐάν τις ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ ἢ τὰ ἱερὰ κλέπτῃ, κριθέντα ἐν δικαστηρίῳ, ἂν καταγνωσθῇ, μὴ ταφῆναι ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημόσια εἶναι».

Τούτων ὁποτέρῳ βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ νόμῳ 23
κρινέσθων οἱ ἄνδρες κατὰ ἕνα ἕκαστον, διῃρημένων τῆς ἡμέρας τριῶν μερῶν, ἑνὸς μέν, ἐν ᾧ συλλέγεσθαι ὑμᾶς δεῖ καὶ διαψηφίζεσθαι, ἐάν τε ἀδικῶσιν ἐάν τε μή, ἑτέρου δ' ἐν ᾧ κατηγορῆσαι, ἑτέρου δ' ἐν ᾧ ἀπολογήσασθαι. Τούτων δὲ γιγνομένων οἱ μὲν 24
ἀδικοῦντες τεύξονται τῆς μεγίστης τιμωρίας, οἱ δ' ἀναίτιοι ἐλευθερωθήσονται ὑφ' ὑμῶν, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ οὐκ ἀδίκως ἀπολοῦνται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τὸν νόμον εὐσεβοῦντες καὶ εὐορκοῦντες κρινεῖτε καὶ οὐ συμπολεμήσετε Λακεδαιμονίοις τοὺς ἐκείνους ἑβδομήκοντα ναῦς ἀφελομένους καὶ νενικηκότας, τούτους ἀπολλύντες ἀκρίτους παρὰ τὸν νόμον.

Τί δὲ καὶ δεδιότες σφόδρα οὕτως ἐπείγεσθε; ἢ μὴ οὐχ ὑμεῖς 26
ὃν ἂν βούλησθε ἀποκτείνητε καὶ ἐλευθερώσητε, ἂν κατὰ τὸν νόμον κρίνητε, ἀλλ' οὐκ ἂν παρὰ τὸν νόμον, ὥσπερ Καλλίξεινος τὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

27 βουλὴν ἔπεισεν εἰς τὸν δῆμον εἰσενεγκεῖν μιᾷ ψήφῳ; ἀλλ᾽ ἴσως ἄν τινα καὶ οὐκ αἴτιον ὄντα ἀποκτείναιτε· μεταμελῆσαι δ᾽ ὕστερον ἀναμνήσθητε ὡς ἀλγεινὸν καὶ ἀνωφελὲς ἤδη ἐστί, πρὸς δ᾽ ἔτι καὶ περὶ θανάτου ἀνθρώπου ἡμαρτηκότες.

28 Δεινὰ δ᾽ ἂν ποιήσαιτε, εἰ Ἀριστάρχῳ μέν, πρότερον τὸν δῆμον καταλύοντι, εἶτα δ᾽ Οἰνόην προδιδόντι Θηβαίοις πολεμίοις οὖσιν ἔδοτε ἡμέραν ἀπολογήσασθαι, ᾗ ἐβούλετο, καὶ τἆλλα κατὰ τὸν νόμον προύθετε, τοὺς δὲ στρατηγούς, τοὺς πάντα ὑμῖν κατὰ γνώμην πράξαντας, νικήσαντας δὲ τοὺς πολεμίους, τῶν αὐτῶν
29 τούτων ἀποστερήσετε. Μὴ ὑμεῖς γε, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀλλ᾽ ἑαυτῶν ὄντας τοὺς νόμους, δι᾽ οὓς μάλιστα μέγιστοί ἐστε, φυλάττοντες ἄνευ τούτων μηδὲν πράττειν πειρᾶσθε.

Ἐπανέλθετε δὲ καὶ ἐπ᾽ αὐτὰ τὰ πράγματα, καθ᾽ ἃ καὶ αἱ ἁμαρτίαι δοκοῦσι γεγενῆσθαι τοῖς στρατηγοῖς. Ἐπεὶ γάρ, κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ, εἰς τὴν γῆν κατέπλευσαν, Διομέδων μὲν ἐκέλευεν ἀναχθέντας ἐπὶ κέρως ἅπαντας ἀναιρεῖσθαι τὰ ναυάγια καὶ τοὺς ναυαγούς, Ἐρασινίδης δ᾽ ἐπὶ τοὺς πρὸς Μυτιλήνην πολεμίους τὴν ταχίστην πλεῖν ἅπαντας· Θρά-
30 συλλος δὲ ἀμφότερ᾽ ἂν ἔφη γενέσθαι, ἐὰν τὰς μὲν αὐτοῦ καταλίπωσι, ταῖς δὲ ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέωσι· καὶ δόξαν τοῦτο, καταλιπεῖν τρεῖς ναῦς ἕκαστον ἐκ τῆς αὑτοῦ συμμορίας τῶν στρητηγῶν, ὀκτὼ ὄντων, καὶ τὰς τῶν ταξιάρχων δέκα καὶ τὰς τῶν Σαμίων δέκα καὶ τὰς τῶν ναυάρχων τρεῖς· αὗται ἅπασαι γίγνονται ἑπτὰ καὶ τετταράκοντα, τέτταρες περὶ ἑκά-
31 στην ναῦν τῶν ἀπολωλυιῶν δώδεκα οὐσῶν. Τῶν δὲ καταλειφθέντων ἦσαν καὶ Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης, ὃς ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ κατηγόρει τῶν στρατηγῶν. Ταῖς δὲ ἄλλαις ναυσὶν ἔπλεον ἐπὶ τὰς πολεμίας.

Τί τούτων οὐχ ἱκανῶς καὶ καλῶς ἔπραξαν; Οὐκοῦν δίκαιον τὰ μὲν πρὸς τοὺς πολεμίους μὴ καλῶς πραχθέντα τοὺς πρὸς τοῦτο ταχθέντας ὑπέχειν λόγον, τοὺς δὲ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν, μὴ ποιήσαντας ἃ οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευσαν, διότι οὐκ ἀνείλοντο, κρίνεσθαι.
32 Τοσοῦτον δ᾽ ἔχω εἰπεῖν ὑπὲρ ἀμφοτέρων, ὅτι ὁ χειμὼν διεκώλυσε μηδὲν πρᾶξαι, ὧν οἱ στρατηγοὶ παρεκελεύσαντο· τούτων δὲ μάρ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τυρες οἱ σωθέντες ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὧν εἷς τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν ἐπὶ καταδύσης νεὼς διασωθείς, ὃν κελεύουσι τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ἧπερ τοὺς οὐ πράξαντας τὰ προσταχθέντα.

Μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀντὶ μὲν τῆς νίκης καὶ τῆς 3
εὐτυχίας ὅμοια ποιήσητε τοῖς ἡττημένοις τε καὶ ἀτυχοῦσιν, ἀντὶ δὲ τῶν ἐκ θεοῦ ἀναγκαίων ἀγνωμονεῖν δόξητε, προδοσίαν καταγνόντες ἀντὶ τῆς ἀδυναμίας· ἀλλὰ πολὺ δικαιότερον στεφάνοις γεραίρειν τοὺς νικῶντας ἢ θανάτῳ ζημιοῦν πονηροῖς ἀνθρώποις πειθομένους».

Ταῦτ' εἰπὼν Εὐρυπτόλεμος ἔγραψε γνώμην κατὰ τὸ Καννωνοῦ ψήφισμα κρίνεσθαι τοὺς ἄνδρας δίχα ἕκαστον· ἡ δὲ τῆς βουλῆς ἦν μιᾷ ψήφῳ ἅπαντας κρίνειν. Τούτων δὲ διαχειροτονουμένων τὸ μὲν πρῶτον ἔκριναν τὴν Εὐρυπτολέμου· ὑπομοσαμένου δὲ Μενεκλέους καὶ πάλιν διαχειροτονίας γενομένης ἔκριναν τὴν τῆς βουλῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν ὀκτὼ ὄντων· ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ.

Καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἐψηφίσαντο, οἵτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι καὶ ἐγγυητὰς καταστῆσαι, ἕως ἂν κριθῶσιν, εἶναι δὲ καὶ Καλλίξεινον τούτων. Προυβλήθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. Ὕστερον δέ, στάσεώς τινος γενομένης, ἀπέδρασαν οὗτοι πρὶν κριθῆναι· Καλλίξεινος δὲ κατελθών, ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

1.—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἡ παρὰ τοὺς Αἰγὸς ποταμοὺς ναυμαχία (405 π. Χ.)

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι συλλεγέντες εἰς Ἔφεσον ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πέμπειν εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς συμμάχοις. Καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταὐτὰ λέγοντες ἄγγελοι. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἄρακον· οὐ γὰρ νόμος αὐτοῖς δὶς τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδοσαν Λυσάνδρῳ.

Τῷ δ᾽ ἐπιόντι ἔτει Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Ἔφεσον μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ Χίου σὺν ταῖς ναυσί, καὶ τὰς ἄλλας πάσας συνήθροισεν, εἴ πού τις ἦν, καὶ ταύτας τ᾽ ἐπεσκεύαζε καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο.

Ἐλθὼν δὲ παρὰ Κῦρον χρήματα ᾔτει· ὁ δ᾽ αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἴη, καὶ ἔτι πλείω πολλῷ, δεικνύων ὅσα ἕκαστος τῶν ναυάρχων ἔχοι, ὅμως δ᾽ ἔδωκε. Λαβὼν δὲ ὁ Λύσανδρος τἀργύριον ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ.

Λύσανδρος δέ, ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς τὰ αὑτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀρρωστοῦντα μετάπεμπτος ἀνέβαινε, μισθὸν διαδοὺς τῇ στρατιᾷ ἀνήχθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεράμειον κόλπον. Καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων συμμάχῳ, ὄνομα Κεδρείαις, τῇ ὑστεραίᾳ κατὰ κράτος αἱρεῖ καὶ ἐξηνδραπόδισεν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἦσαν δὲ μειξοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες. Ἐκεῖθεν δὲ ἀπέπλευσεν 16
εἰς Ῥόδον.
Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὁρμώμενοι τὴν βασιλέως κα-
κῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον, καὶ πα-
ρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγοὺς πρὸς τοῖς ὑπάρ-
χουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.
Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἔπλει πρὸς τὸν 17
Ἑλλήσποντον πρός τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφε-
στηκυίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς 18
Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν.
Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον
σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆ-
σαν πεζῇ· ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. Προσβαλόντες δὲ τῇ 19
πόλει αἱροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν
πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη·
τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος.
Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὡρμίσαντο τῆς Χερρο- 20
νήσου ἐν Ἐλαιοῦντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἐνταῦθα δὴ
ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον καὶ εὐθὺς
ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν. Ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευ- 21
σαν εἰς Αἰγὸς ποταμοὺς ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διεῖχε
δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. Ἐνταῦθα δὴ
ἐδειπνοποιοῦντο.
Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς 22
τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασά-
μενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλὼν προεῖ-
πεν, ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο.
Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρε- 23
τάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε
Λύσανδρος, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς.
Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἕπεσθαι τοῖς 24
Ἀθηναίοις, ἐπειδὰν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ,τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν
καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν,
πρὶν αὗται ἧκον. Ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

25 Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὁρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ᾽ ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὁρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστὸν πα-
26 ρήνει· οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν βούλησθε. Οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν, οὐκ ἐκεῖνον. Καὶ ὁ μὲν ᾤχετο.

27 Λύσανδρος δέ, ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ ἑπομένοις, ἐπὰν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον (ὅπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, τά τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν), ἀποπλέοντας εἰς τοὔμπαλιν παρ᾽ αὐτὸν ἆραι ἀσπίδα κατὰ
28 μέσον τὸν πλοῦν. Οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ᾽ εὐθὺς ἐσήμηνε τὴν ταχίστην πλεῖν, συμπαρῄει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων.

Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν ἀνὰ κράτος. Διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἁθρόαι καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ᾽ ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ. Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια.

29 Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα, τὴν Λαμψάκου ἄκραν, ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἱστία, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ᾽ Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2.—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Τὰ μετὰ τὴν παρὰ τοὺς Αἰγὸς ποταμοὺς μάχην καὶ ἡ ἅλωσις τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Λυσάνδρου.

(405—404 π. Χ.)

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο Λύσανδρος, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. Οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος δὲ τούς τε 2 φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ εἴ τινά που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὔ, εἰδώς, ὅτι, ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαον ἁρμοστὴν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο 3 ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες, οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε, Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκίᾳ, καὶ Ἱστιαιᾶς καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκ- 4 κλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τἆλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφικό- 5 μενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τάς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μυτιλήνην· εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία ἔπεμψε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ἐτεόνικον, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. Εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφειστήκει Ἀθη- 6

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ
σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν.
7 Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψε πρὸς Ἆγίν τε εἰς Δεκέλειαν
καὶ εἰς Λακεδαίμονα, ὅτι προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσί. Λακε-
δαιμόνιοι δ' ἐξῆσαν πανδημεὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι πλὴν
Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἑτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως
8 Παυσανίου. Ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἠθροίσθησαν, ἀναλαβὼν αὐτοὺς
9 πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ. Λύσανδρος
δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἴγιναν ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους
ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἀθροίσας, ὡς δ' αὔτως καὶ Μηλίοις καὶ
τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. Μετὰ δὲ τοῦτο δῃώσας Σα-
λαμῖνα ὡρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν,
καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἴσπλου.
10 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
ἠπόρουν, τί χρὴ ποιεῖν, οὔτε νεῶν οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων
οὔτε σίτου· ἐνόμιζον δὲ οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν μὴ παθεῖν, ἃ οὐ
τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους
μικροπολίτας οὐδ' ἐπὶ μιᾷ αἰτίᾳ ἑτέρᾳ ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν.
11 Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν, καί,
ἀποθνῃσκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῷ πολλῶν, οὐ διελέγοντο περὶ
12 διαλλαγῆς. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἔπεμψαν
πρέσβεις παρ' Ἆγιν, βουλόμενοι σύμμαχοι εἶναι
Λακεδαιμονίοις ἔχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ,
καὶ ἐπὶ τούτοις συνθήκας ποιεῖσθαι. Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς
Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός.
Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ἔπεμ-
13 ψαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα. Οἱ δ' ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ καὶ
ἐπύθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν, ἃ ἔλεγον, ὄντα οἷάπερ καὶ πρὸς Ἆγιν,
αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι καί, εἴ τι δέονται εἰρήνης, κάλ-
λιον ἥκειν βουλευσαμένους.
14 Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἧκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα εἰς τὴν
πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ᾤοντο γὰρ ἀνδραποδισθήσεσθαι,
καὶ ἕως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπο-
15 λεῖσθαι. Περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἐβούλετο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συμβουλεύειν· Ἀρχέστρατος γὰρ, εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ κράτιστον εἶναι ἐφ᾽ οἷς Λακεδαιμόνιοι προυκαλοῦντο εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἐδέθη· προυκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ἑκατέρου. Ἐγένετο δὲ ψήφισμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτων συμβουλεύειν.

Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι, εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. Πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλέον, ἐπιτηρῶν, ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα, ὅ,τι τις λέγοι, ὁμολογήσειν. Ἐπεὶ δὲ ἧκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα κελεύοι εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος, ὧν ἐρωτῷτο ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ᾑρέθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.

Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ᾽ ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἥκοιεν, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. Ἐπεὶ δ᾽ ἧκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ᾽ ἐξαιρεῖν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ᾽ ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ᾽ ᾧ τά τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἕπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἂν ἡγῶνται.

Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανέφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας δ᾽ αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολύς, φο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἥκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων, ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρεῖν. Ἀντειπόντων δέ τινων αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατῇσαν καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

3.—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ´

Ἡ ἀρχὴ τῶν τριάκοντα ἐν Ἀθήναις καὶ ὁ θάνατος τοῦ Θηραμένους (404-403 π. Χ.)

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἑλέσθαι, οἳ νόμους συγγράψουσι, καθ' οὓς πολιτεύσουσι. Καὶ ᾑρέθησαν οἵδε· Πολυχάρης, Κριτίας, Μηλόβιος, Ἱππόλοχος, Εὐκλείδης, Ἱέρων, Μνησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, Ἀρεσίας, Διοκλῆς, Φαιδρίας, Χαιρέλεως, Ἀναίτιος, Πείσων, Σοφοκλῆς, Ἐρατοσθένης, Χαρικλῆς, Ὀνομακλῆς, Θέογνις, Αἰσχίνης, Θεογένης, Κλεομήδης, Ἐρασίστρατος, Φείδων, Δρακοντίδης, Εὐμάθης, Ἀριστοτέλης, Ἱππόμαχος, Μνησιθείδης. Τούτων δὲ πραχθέντων ἀπέπλει Λύσανδρος πρὸς Σάμον, Ἆγις δ' ἐκ τῆς Δεκελείας ἀπαγαγὼν τὸ πεζὸν στράτευμα διέλυσε κατὰ πόλεις ἑκάστους.

Οἱ δὲ τριάκοντα ᾑρέθησαν μέν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθῃρέθη· αἱρεθέντες δέ, ἐφ' ᾧ τε συγγράψαι νόμους, καθ' οὕστινας πολιτεύσοιντο, τούτους μὲν ἀεὶ ἔμελλον συγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύναι, βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς· ἔπειτα πρῶτον μέν, οὓς πάντες ᾔδεσαν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας καὶ τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς βαρεῖς ὄντας, συλλαμβάνοντες ὑπῆγον θανάτου· καὶ ἥ τε βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἵ τε ἄλλοι, ὅσοι συνῄδεσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι, οὐδὲν ἤχθοντο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλεύεσθαι, ὅπως ἂν ἐξείη αὐτοῖς τῇ πόλει 13
χρῆσθαι ὅπως βούλοιντο, ἐκ τούτου πρῶτον μὲν πέμψαντες εἰς
Λακεδαίμονα Αἰσχίνην τε καὶ Ἀριστοτέλην ἔπεισαν Λύσανδρον
φρουροὺς σφίσι συμπρᾶξαι ἐλθεῖν, ἕως δὴ τοὺς πονηροὺς ἐκπο-
δὼν ποιησάμενοι καταστήσαιντο τὴν πολιτείαν· θρέψειν δὲ αὐτοὶ
ὑπισχνοῦντο. Ὁ δὲ πεισθεὶς τούς τε φρουροὺς καὶ Καλλίβιον ἁρ- 14
μοστὴν συνέπραξεν αὐτοῖς πεμφθῆναι.

Οἱ δ᾽ ἐπεὶ τὴν φρουρὰν ἔλαβον, τὸν μὲν Καλλίβιον ἐθερά-
πευον πάσῃ θεραπείᾳ, ὡς πάντα ἐπαινοίη, ἃ πράττοιεν, τῶν δὲ
φρουρῶν τούτου συμπέμποντος αὐτοῖς, οὓς ἐβούλοντο συνελάμ-
βανον, οὐκέτι τοὺς πονηρούς τε καὶ ὀλίγου ἀξίους, ἀλλ᾽ ἤδη οὓς
ἐνόμιζον ἥκιστα μὲν παρωθουμένους ἀνέχεσθαι, ἀντιπράττειν
δέ τι ἐπιχειροῦντας, πλείστους ἂν τοὺς συνεθέλοντας λαμβάνειν.

Τῷ μὲν οὖν πρώτῳ χρόνῳ ὁ Κριτίας τῷ Θηραμέ- 15
νει ὁμογνώμων τε καὶ φίλος ἦν· ἐπεὶ δὲ αὐτὸς προπετὴς
ἦν ἐπὶ τὸ πολλοὺς ἀποκτείνειν, ὁ Θηραμένης ἀντέκοπτε, λέγων,
ὅτι οὐκ εἰκὸς εἴη θανατοῦν, εἴ τις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ δήμου, τοὺς
δὲ καλοὺς κἀγαθοὺς μηδὲν κακὸν εἰργάζετο· ἐπεὶ καὶ ἐγώ, ἔφη,
καὶ σὺ πολλὰ δὴ τοῦ ἀρέσκειν ἕνεκα τῇ πόλει καὶ εἴπομεν καὶ ἐπρά-
ξαμεν· ὁ δὲ (ἔτι γὰρ οἰκείως ἐχρῆτο τῷ Θηραμένει) ἀντέλεγεν, ὅτι 16
οὐκ ἐγχωροίη τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις μὴ οὐκ
ἐκποδὼν ποιεῖσθαι τοὺς ἱκανωτάτους διακωλύειν· εἰ
δέ, ὅτι τριάκοντά ἐσμεν καὶ οὐχ εἷς, ἧττόν τι οἴει ἢ ὥσπερ τυ-
ραννίδος ταύτης τῆς ἀρχῆς χρῆναι ἐπιμελεῖσθαι, εὐήθης εἶ. Ἐπεὶ
δέ, ἀποθνησκόντων πολλῶν καὶ ἀδίκως, πολλοὶ δῆλοι ἦσαν συνι- 17
στάμενοί τε καὶ θαυμάζοντες, τί ἔσοιτο ἡ πολιτεία, πάλιν ἔλεγεν
ὁ Θηραμένης, ὅτι, εἰ μή τις κοινωνοὺς ἱκανοὺς λήψοιτο τῶν πραγ-
μάτων, ἀδύνατον ἔσοιτο τὴν ὀλιγαρχίαν διαμένειν.

Ἐκ τούτου μέντοι Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τριάκοντα 18
ἤδη φοβούμενοι καὶ οὐχ ἥκιστα τὸν Θηραμένην, μὴ συρρυείησαν
πρὸς αὐτὸν οἱ πολῖται, καταλέγουσι τρισχιλίους τοὺς με-
θέξοντας δὴ τῶν πραγμάτων. Ὁ δ᾽ αὖ Θηραμένης καὶ πρὸς 19
ταῦτα ἔλεγεν, ὅτι ἄτοπον δοκοίη ἑαυτῷ γε εἶναι πρῶτον μὲν τό,
βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινωνοὺς ποιήσασθαι,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τρισχιλίους καταλέξαι, ὥσπερ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἔχοντά τινα
ἀνάγκην καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ οὔτ' ἔξω τούτων σπου-
δαίους οὔτ' ἐντὸς τούτων πονηροὺς οἷόν τε γενέσθαι. Ἔπειτα δ',
ἔφη, ὁρῶ ἔγωγε δύο ἡμᾶς τὰ ἐναντιώτατα πράττοντας, βιαίαν τε
20 τὴν ἀρχὴν καὶ ἥττονα τῶν ἀρχομένων κατασκευαζομένους. Ὁ μὲν
ταῦτ' ἔλεγεν.

Οἱ δ' ἐξέτασιν ποιήσαντες τῶν μὲν τρισχιλίων ἐν τῇ ἀγορᾷ,
τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου ἄλλων ἀλλαχοῦ, ἔπειτα κελεύσαντες
ἀπιέναι ἀποθεμένους τὰ ὅπλα, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι ἀπεληλύθεσαν, πέμψαν-
τες τοὺς φρουροὺς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοῖς, τὰ
ὅπλα πάντων πλὴν τῶν τρισχιλίων παρείλοντο, καὶ ἀνακομίσαν-
τες ταῦτα εἰς τὴν ἀκρόπολιν συνέθηκαν ἐν τῷ ναῷ.

21 Τούτων δὲ γενομένων, ὡς ἐξὸν ἤδη αὐτοῖς ποιεῖν ὅ,τι
βούλοιντο, πολλοὺς μὲν ἔχθρας ἕνεκα ἀπέκτεινον, πολ-
λοὺς δὲ χρημάτων.

Ἔδοξε δ' αὐτοῖς, ὅπως ἔχοιεν καὶ τοῖς φρουροῖς χρήματα δι-
δόναι, καὶ τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον λαβεῖν, καὶ αὐτοὺς μὲν ἀπο-
κτεῖναι, τὰ δὲ χρήματα αὐτῶν ἀποσημήνασθαι.

22 Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Θηραμένην λαβεῖν, ὅντινα βούλοιτο. Ὁ
δ' ἀπεκρίνατο· Ἀλλ' οὐ δοκεῖ μοι, ἔφη, καλὸν εἶναι φάσκοντας
βελτίστους εἶναι ἀδικώτερα τῶν συκοφαντῶν ποιεῖν. Ἐκεῖνοι μὲν
γάρ, παρ' ὧν χρήματα λαμβάνοιεν, ζῆν εἴων, ἡμεῖς δὲ ἀποκτενοῦ-
23 μεν μηδὲν ἀδικοῦντας, ἵνα χρήματα λαμβάνωμεν; πῶς οὐ ταῦτα
τῷ παντὶ ἐκείνων ἀδικώτερα; Οἱ δ' ἐμποδὼν νομίζοντες αὐτὸν
εἶναι τῷ ποιεῖν, ὅ,τι βούλοιντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ, καὶ ἰδίᾳ
πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἄλλος πρὸς ἄλλον διέβαλλον ὡς λυμαινόμε-
νον τὴν πολιτείαν. Καὶ παραγγείλαντες νεανίσκοις, οἳ ἐδόκουν αὐ-
τοῖς θρασύτατοι εἶναι, ξιφίδια ὑπὸ μάλης ἔχοντας παραγενέσθαι,
24 συνέλεξαν τὴν βουλήν. Ἐπεὶ δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν, ἀνα-
στὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε.

«Ὦ ἄνδρες βουλευταί, εἰ μέν τις ὑμῶν νομίζει πλείους τοῦ και-
ροῦ ἀποθνῄσκειν, ἐννοησάτω, ὅτι, ὅπου πολιτεῖαι μεθίστανται,
πανταχοῦ ταῦτα γίγνεται· πλείστους δὲ ἀνάγκη ἐνθάδε πολεμίους
εἶναι τοῖς εἰς ὀλιγαρχίαν μεθιστᾶσι διά τε τὸ πολυανθρωποτάτην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν Ἑλληνίδων τὴν πόλιν εἶναι καὶ διὰ τὸ πλεῖστον χρόνον ἐν ἐλευθερίᾳ τὸν δῆμον τεθράφθαι. Ἡμεῖς δὲ γνόντες μὲν τοῖς οἵοις 2 ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν, γνόντες δέ, ὅτι Λακεδαιμονίοις τοῖς περισώσασιν ἡμᾶς ὁ μὲν δῆμος οὔποτ᾽ ἂν φίλος γένοιτο, οἱ δὲ βέλτιστοι ἀεὶ ἂν πιστοὶ διατελοῖεν, διὰ ταῦτα σὺν τῇ Λακεδαιμονίων γνώμῃ τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν. Καὶ ἐάν τινα αἰσθανώμεθα ἐναντίον τῇ ὀλιγαρχίᾳ, ὅσον δυνάμεθα ἐκποδὼν ποιούμεθα· πολὺ δὲ μάλιστα δοκεῖ ἡμῖν δίκαιον εἶναι, εἴ τις ἡμῶν αὐτῶν λυμαίνεται ταύτῃ τῇ καταστάσει, δίκην αὐτὸν διδόναι.

Νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένην τουτονὶ οἷς δύναται ἀπολλύντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ἢν κατανοῆτε, εὑρήσετε οὔτε ψέγοντα οὐδένα μᾶλλον Θηραμένους τουτουὶ τὰ παρόντα οὔτε ἐναντιούμενον, ὅταν τινὰ ἐκποδὼν βουλώμεθα ποιήσασθαι τῶν δημαγωγῶν. Εἰ μὲν τοίνυν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα ἐγίγνωσκε, πολέμιος μὲν ἦν, οὐ μέντοι πονηρός γ᾽ ἂν δικαίως ἐνομίζετο· νῦν δὲ αὐτὸς μὲν ἄρξας τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους πίστεως καὶ φιλίας, αὐτὸς δὲ τῆς τοῦ δήμου καταλύσεως, μάλιστα δὲ ἐξορμήσας ἡμᾶς τοῖς πρώτοις ὑπαγομένοις εἰς ὑμᾶς δίκην ἐπιτιθέναι, νῦν, ἐπεὶ καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς φανερῶς ἐχθροὶ τῷ δήμῳ γεγενήμεθα, οὐκέτ᾽ αὐτῷ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει, ὅπως αὐτὸς μὲν αὖ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστῇ, ἡμεῖς δὲ δίκην δῶμεν τῶν πεπραγμένων. Ὥστε οὐ μόνον ὡς ἐχθρῷ αὐτῷ προσήκει ἀλλὰ καὶ ὡς προδότῃ ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν διδόναι τὴν δίκην. Καίτοι τοσούτῳ μὲν δεινότερον προδοσία πολέμου, ὅσῳ χαλεπώτερον φυλάξασθαι τὸ ἀφανὲς τοῦ φανεροῦ, τοσούτῳ δ᾽ ἔχθιον, ὅσῳ πολεμίοις μὲν ἄνθρωποι καὶ σπένδονται καὶ αὖθις πιστοὶ γίγνονται, ὃν δ᾽ ἂν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτῳ οὔτε ἐσπείσατο πώποτε οὐδεὶς οὔτ᾽ ἐπίστευσε τοῦ λοιποῦ.

Ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι οὐ καινὰ ταῦτα οὗτος ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει προδότης ἐστίν, ἀναμνήσω ὑμᾶς τὰ τούτῳ πεπραγμένα. Οὗτος γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν τιμώμενος ὑπὸ τοῦ δήμου κατὰ τὸν πατέρα Ἅγνωνα, προπετέστατος ἐγένετο τὴν δημοκρατίαν μεταστῆσαι εἰς τοὺς τετρακοσίους, καὶ ἐπρώτευεν ἐν ἐκείνοις. Ἐπεὶ δ᾽

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ᾔσθετο ἀντίπαλόν τι τῇ ὀλιγαρχίᾳ συνιστάμενον, πρῶτος αὖ ἡγεμὼν τῷ δήμῳ ἐπ᾽ ἐκείνους ἐγένετο· ὅθεν δήπου καὶ κόθορνος ἐπικαλεῖται.
31 Δεῖ δέ, ὦ Θηράμενες, ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν οὐ προάγειν μὲν δεινὸν εἶναι εἰς πράγματα τοὺς συνόντας, ἢν δέ τι ἀντικόπτῃ, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν νηὶ διαπονεῖσθαι, ἕως ἂν εἰς οὖρον καταστῶσιν· εἰ δὲ μή, πῶς ἂν ἀφίκοιντό ποτε ἔνθα δεῖ, εἰ, ἐπειδάν τι ἀντικόψῃ, εὐθὺς εἰς τἀναντία πλέοιεν; Καὶ εἰσὶ μὲν δήπου πᾶσαι μεταβολαὶ πολιτειῶν θανατηφόροι, σὺ δὲ διὰ τὸ εὐμετάβολος εἶναι πλείστοις μὲν μεταίτιος εἶ ἐξ ὀλιγαρχίας ὑπὸ τοῦ δήμου ἀπολωλέναι, πλείστοις δ᾽ ἐκ δημοκρατίας ὑπὸ τῶν βελτιόνων. Οὗτος δέ τοί ἐστιν, ὃς καὶ ταχθεὶς ἀνελέσθαι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοὺς καταδύντας Ἀθηναίων ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ, αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος, ὅμως τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν ἀπέκτεινεν αὐτούς, ἵνα αὐτὸς περισωθείη. Ὅστις γε μὴν φανερός ἐστι τοῦ μὲν πλεονεκτεῖν ἀεὶ ἐπιμελόμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πῶς τούτου χρή ποτε φείσασθαι; πῶς δὲ οὐ φυλάξασθαι, εἰδότας αὐτοῦ τὰς μεταβολάς, ὡς μὴ καὶ ἡμᾶς ταὐτὸ δυνασθῇ ποιῆσαι;

Ἡμεῖς οὖν τοῦτον ὑπάγομεν καὶ ὡς ἐπιβουλεύοντα καὶ ὡς προδιδόντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δ᾽ εἰκότα ποιοῦμεν, καὶ τάδ᾽ ἐννοήσατε. Καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων· εἰ δὲ ἐκεῖ ἐπιχειρήσειέ τις τῶν ἐφόρων ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν ἐφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἁπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας ἀξιωθῆναι; Καὶ ὑμεῖς οὖν, ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου ἀλλ᾽ ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε, ὡς οὗτος σωθεὶς μὲν πολλοὺς ἂν μέγα φρονεῖν ποιήσειε τῶν ἐναντία γιγνωσκόντων ὑμῖν, ἀπολόμενος δὲ πάντων καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας».

Ὁ μὲν ταῦτ᾽ εἰπὼν ἐκαθέζετο· Θηραμένης δὲ ἀναστὰς ἔλεξεν· «Ἀλλὰ πρῶτον μὲν μνησθήσομαι, ὦ ἄνδρες, ὃ τελευταῖον κατ᾽ ἐμοῦ εἶπε. Φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἦρχον δήπου κατ᾽ ἐκείνων λό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γου, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔφασαν, προσταχθέν μοι ὑφ' ἑαυτῶν, οὐκ ἀνελέσθαι τοὺς δυστυχοῦντας ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ. Ἐγὼ δὲ ἀπολογούμενος, ὡς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας δυνατὸν ἦν, ἔδοξα τῇ πόλει εἰκότα λέγειν, ἐκεῖνοι δ' ἑαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαίνοντο. Φάσκοντες γὰρ οἷόν τε εἶναι σῶσαι τοὺς ἄνδρας, προέμενοι αὐτοὺς ἀπολέσθαι, ἀποπλέοντες ᾤχοντο.

Οὐ μέντοι θαυμάζω γε τὸ Κριτίαν παρακηκοέναι· ὅτε γὰρ 3
ταῦτα ἦν, οὐ παρὼν ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἐν Θετταλίᾳ μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν κατεσκεύαζε καὶ τοὺς πενέστας ὥπλιζεν ἐπὶ τοὺς δεσπότας. Ὧν μὲν οὖν οὗτος ἐκεῖ ἔπραττε, μηδὲν ἐνθάδε γένοιτο· τάδε γε μέντοι ὁμολογῶ ἐγὼ τούτῳ, εἴ τις ὑμᾶς μὲν τῆς ἀρχῆς βούλεται παῦσαι, τοὺς δ' ἐπιβουλεύοντας ὑμῖν ἰσχυροὺς ποιεῖ, δίκαιον εἶναι τῆς μεγίστης αὐτὸν τιμωρίας τυγχάνειν· ὅστις μέντοι ὁ ταῦτα πράττων ἐστίν, οἴομαι ἂν ὑμᾶς κάλλιστα κρίνειν, τά τε πεπραγμένα καὶ ἃ νῦν πράττει ἕκαστος ἡμῶν εἰ κατανοήσετε.

Οὐκοῦν, μέχρι μὲν τοῦ ὑμᾶς τε καταστῆναι εἰς τὴν βουλείαν καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθῆναι καὶ τοὺς ὁμολογουμένως συκοφάντας ὑπάγεσθαι, πάντες ταὐτὰ ἐγιγνώσκομεν· ἐπεὶ δέ γε οὗτοι ἤρξαντο ἄνδρας καλούς τε κἀγαθοὺς συλλαμβάνειν, ἐκ τούτου κἀγὼ ἠρξάμην τἀναντία τούτοις γιγνώσκειν. Ἤδειν γάρ, ὅτι, ἀποθνῄσκοντος μὲν Λέοντος τοῦ Σαλαμινίου, ἀνδρὸς καὶ ὄντος καὶ δοκοῦντος ἱκανοῦ, εἶναι, ἀδικοῦντος δ' οὐδὲ ἕν, οἱ ὅμοιοι τούτῳ φοβήσοιντο· φοβούμενοι δὲ ἐναντίοι τῇδε τῇ πολιτείᾳ ἔσοιντο· ἐγίγνωσκον δέ, ὅτι, συλλαμβανομένου Νικηράτου τοῦ Νικίου, καὶ πλουσίου καὶ οὐδὲν πώποτε δημοτικὸν οὔτε αὐτοῦ οὔτε τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτῳ ὅμοιοι δυσμενεῖς ἡμῖν γενήσοιντο. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντιφῶντος ὑφ' ἡμῶν ἀπολλυμένου, ὃς ἐν τῷ πολέμῳ δύο τριήρεις εὖ πλεούσας παρείχετο, ἠπιστάμην, ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τῇ πόλει γεγενημένοι πάντες ὑπόπτως ἡμῖν ἕξοιεν. Ἀντεῖπον δὲ καὶ ὅτε τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον λαβεῖν ἔφασαν χρῆναι· εὔδηλον γὰρ ἦν, ὅτι, τούτων ἀπολομένων, καὶ οἱ μέτοικοι ἅπαντες πολέμιοι τῇ πολιτείᾳ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔσοιντο. Ἀντεῖπον δὲ καὶ ὅτε τὰ ὅπλα τοῦ πλήθους παρῃροῦντο, οὐ νομίζων χρῆναι ἀσθενῆ τὴν πόλιν ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους ἑώρων τούτου ἕνεκα βουλομένους περισῶσαι ἡμᾶς, ὅπως ὀλίγοι γενόμενοι μηδὲν δυναίμεθ᾽ αὐτοὺς ὠφελεῖν· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς, εἰ τούτου γ᾽ ἐδέοντο, καὶ μηδένα λιπεῖν, ὀλίγον ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πιέσαντας. Οὐδέ γε τὸ φρουροὺς μισθοῦσθαι συνήρεσκέ μοι, ἐξὸν αὐτῶν τῶν πολιτῶν τοσούτους προσλαμβάνειν, ἕως ῥαδίως ἐμέλλομεν οἱ ἄρχοντες τῶν ἀρχομένων κρατήσειν. Ἐπεί γε μὴν πολλοὺς ἑώρων ἐν τῇ πόλει τῇ ἀρχῇ τῇδε δυσμενεῖς, πολλοὺς δὲ φυγάδας γιγνομένους, οὐκ αὖ ἐδόκει μοι οὔτε Θρασύβουλον οὔτε Ἄνυτον οὔτε Ἀλκιβιάδην φυγαδεύειν· ᾔδειν γάρ, ὅτι οὕτω γε τὸ ἀντίπαλον ἰσχυρὸν ἔσοιτο, εἰ τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ἱκανοὶ προσγενήσοιντο, τοῖς δὲ ἡγεῖσθαι βουλομένοις σύμμαχοι πολλοὶ φανήσοιντο. Ὁ ταῦτα οὖν νουθετῶν ἐν τῷ φανερῷ πότερα εὐμενὴς ἂν δικαίως ἢ προδότης νομίζοιτο; Οὐχ οἱ ἐχθρούς, ὦ Κριτία, κωλύοντες πολλοὺς ποιεῖσθαι, οὐδ᾽ οἱ συμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτᾶσθαι, οὗτοι τοὺς πολεμίους ἰσχυροὺς ποιοῦσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀφαιρούμενοι καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀποκτείνοντες, οὗτοί εἰσιν οἱ καὶ πολλοὺς τοὺς ἐναντίους ποιοῦντες καὶ προδιδόντες οὐ μόνον τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς δι᾽ αἰσχροκέρδειαν.

Εἰ δὲ μὴ ἄλλως γνωστόν, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ὧδε ἐπισκέψασθε. Πότερον οἴεσθε Θρασύβουλον καὶ Ἄνυτον καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας ἃ ἐγὼ λέγω μᾶλλον ἂν ἐνθάδε βούλεσθαι γίγνεσθαι ἢ ἃ οὗτοι πράττουσιν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι νῦν μὲν αὐτοὺς νομίζειν συμμάχων πάντα μεστὰ εἶναι· εἰ δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως προσφιλῶς ἡμῖν εἶχε, χαλεπὸν ἂν ἡγεῖσθαι εἶναι καὶ τὸ ἐπιβαίνειν ποι τῆς χώρας.

Ἃ δ᾽ αὖ εἶπεν, ὡς ἐγώ εἰμι, οἷος ἀείποτε μεταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. Τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν καὶ αὐτὸς δήπου ὁ δῆμος ἐψηφίσατο διδασκόμενος, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι πάσῃ πολιτείᾳ μᾶλλον ἂν ἢ δημοκρατίᾳ πιστεύσειαν. Ἐπεὶ δέ γε ἐκεῖνοι μὲν οὐδὲν ἀνίεσαν, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀριστοτέλην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ Μελάνθιον καὶ Ἀρίσταρχον στρατηγοῦντες φανεροὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῷ χώματι ἔρυμα τειχίζοντες, εἰς ὃ ἐβούλοντο τοὺς πολεμίους δεξάμενοι ὑφ' αὑτοῖς καὶ τοῖς ἑταίροις τὴν πόλιν ποιήσασθαι, εἰ ταῦτ' αἰσθόμενος ἐγὼ διεκώλυσα, τοῦτ' ἐστὶ προδότην εἶναι τῶν φίλων;

Ἀποκαλεῖ δὲ κόθορνόν με, ὡς ἀμφοτέροις πειρώμενον ἁρμόττειν. Ὅστις δὲ μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον, ὦ πρὸς τῶν 47 τῶν θεῶν, τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; Σὺ γὰρ δὴ ἐν μὲν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων μισοδημότατος ἐνομίζου, ἐν δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ πάντων μισοχρηστότατος γεγένησαι. Ἐγὼ δ', ὦ Κριτία, 48 ἐκείνοις μὲν ἀείποτε πολεμῶ, τοῖς οὐ πρόσθεν οἰομένοις καλὴν ἂν δημοκρατίαν εἶναι, πρὶν καὶ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ δ' ἀπορίαν δραχμῆς ἂν ἀποδόμενοι τὴν πόλιν αὐτῆς μετέχοιεν, καὶ τοῖσδέ γ' αὖ ἀεὶ ἐναντίος εἰμί, οἳ οὐκ οἴονται καλὴν ἂν ἐγγενέσθαι ὀλιγαρχίαν, πρὶν εἰς τὸ ὑπ' ὀλίγων τυραννεῖσθαι τὴν πόλιν καταστήσειαν. Τὸ μέντοι σὺν τοῖς δυναμένοις καὶ μεθ' ἵππων καὶ μετ' ἀσπίδων ὠφελεῖν διατάττειν τὴν πολιτείαν πρόσθεν τ' ἄριστον ἡγούμην εἶναι καὶ νῦν οὐ μεταβάλλομαι. Εἰ δ' ἔχεις εἰπεῖν, ὦ Κριτία, ὅπου ἐγὼ 49 σὺν τοῖς δημοτικοῖς ἢ τυραννικοῖς τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς ἀποστερεῖν πολιτείας ἐπεχείρησα, λέγε· ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἢ νῦν ταῦτα πράττων ἢ πρότερον πώποτε πεποιηκώς, ὁμολογῶ, τὰ πάντων ἔσχατα παθών, δικαίως ἂν ἀποθνήσκειν».

Ὡς δὲ εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο καὶ ἡ βουλὴ δήλη ἐγένετο εὐμε- 50 νῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας, ὅτι, εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθείς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις· πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν·

«Ἐγώ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἵου δεῖ, ὃς 51 ἂν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπῃ. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἵδε οἱ ἐφεστηκότες οὔ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον.

Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν».

52 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν Ἑστίαν καὶ εἶπεν· «Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἱκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτίᾳ εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὅνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ,
53 κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. Καὶ τοῦτο μέν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδέν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδεῖξαι, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες, ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἑκάστου».

54 Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένη τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οὗ δεῖ τὰ ἐκ τούτων
55 πράττετε. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἷλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἷλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. Ὁ δὲ Θηραμένης, ὥσπερ εἰκός, καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. Ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλῆρες τῶν
56 φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλῃ τῇ φωνῇ δηλοῦντα, οἷα ἔπασχε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

Ἡ κατάλυσις τῶν τριάκοντα ὑπὸ Θρασυβούλου καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς δημοκρατίας ἐν Ἀθήναις (403 π. Χ.)

Θηραμένης μὲν δὴ οὕτως ἀπέθανεν. Οἱ δὲ τριάκοντα, ὡς ἐξὸν 1
ἤδη αὐτοῖς τυραννεῖν ἀδεῶς, προεῖπον μὲν τοῖς ἔξω τοῦ καταλόγου μὴ εἰσιέναι εἰς τὸ ἄστυ, ἦγον δὲ ἐκ τῶν χωρίων, ἵν᾿ αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἔχοιεν. Φευγόντων δὲ εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐντεῦθεν πολλοὺς ἄγοντες ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας τῶν ὑποχωρούντων.

Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν ὡς 2
σὺν ἑβδομήκοντα Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν. Οἱ δὲ τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεως σύν τε τοῖς τρισχιλίοις καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ μάλ᾿ εὐημερίας οὔσης. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθὺς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλον πρὸς τὸ χωρίον, καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδέν, τραύματα δὲ λαβόντες ἀπῆλθον. Βουλομένων δὲ τῶν τριάκοντα ἀποτειχίζειν, ὅπως ἐκπολιορκήσειαν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν παμπληθὴς καὶ τῇ ὑστεραίᾳ. Οἱ δὲ νιφόμενοι ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ, μάλα συχνοὺς τῶν σκευοφόρων ὑπὸ τῶν ἐκ Φυλῆς ἀποβαλόντες.

Γιγνώσκοντες δέ, ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσοιεν, εἰ μή τις φυλακὴ ἔσοιτο, διαπέμπουσιν εἰς τὰς ἐσχατιάς, ὅσον πεντεκαίδεκα στάδια ἀπὸ Φυλῆς, τούς τε Λακωνικοὺς πλὴν ὀλίγων φρουροὺς καὶ τῶν ἱππέων δύο φυλάς. Οὗτοι δὲ στρατοπεδευσάμενοι ἐν χωρίῳ λασίῳ ἐφύλαττον.

Ὁ δὲ Θρασύβουλος, ἤδη συνειλεγμένων εἰς τὴν Φυλὴν περὶ ἑπτακοσίους, λαβὼν αὐτοὺς καταβαίνει τῆς νυκτός· θέμενος δὲ τὰ ὅπλα ὅσον τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπὸ τῶν φρουρῶν ἡσυχίαν εἶχεν. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἐγίγνετο, καὶ ἤδη ἀνίσταντο ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος ἀπὸ τῶν ὅπλων, καὶ οἱ ἱπποκόμοι ψήχοντες τοὺς ἵππους ψόφον ἐποίουν, ἐν τούτῳ ἀναλαβόντες οἱ περὶ Θρασύβου-

λον τὰ ὅπλα δρόμῳ προσέπιπτον· καὶ ἔστι μὲν οὓς αὐτῶν κατέβαλον, πάντας δὲ τρεψάμενοι ἐδίωξαν ἓξ ἢ ἑπτὰ στάδια, καὶ ἀπέκτειναν τῶν μὲν ὁπλιτῶν πλέον ἢ εἴκοσι καὶ ἑκατόν, τῶν δὲ ἱππέων Νικόστρατόν τε τὸν καλὸν ἐπικαλούμενον, καὶ ἄλλους δὲ δύο, ἔτι
7 καταλαβόντες ἐν ταῖς εὐναῖς. Ἐπαναχωρήσαντες δὲ καὶ τροπαῖον στησάμενοι καὶ συσκευασάμενοι ὅπλα τε ὅσα ἔλαβον καὶ σκεύη ἀπῆλθον ἐπὶ Φυλῆς. Οἱ δ᾽ ἐξ ἄστεως ἱππεῖς βοηθήσαντες τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἔτι εἶδον, προσμείναντες δέ, ἕως τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο οἱ προσήκοντες, ἀνεχώρησαν εἰς ἄστυ.

8 Ἐκ δὲ τούτου οἱ τριάκοντα, οὐκέτι νομίζοντες ἀσφαλῆ σφίσι τὰ πράγματα, ἐβουλήθησαν Ἐλευσῖνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγήν, εἰ δεήσειε. Καὶ παραγγείλαντες τοῖς ἱππεῦσιν ἦλθον εἰς Ἐλευσῖνα Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα· ἐξέτασίν τε ποιήσαντες ἐν τοῖς ὅπλοις, φάσκοντες εἰδέναι βούλεσθαι πόσοι εἶεν καὶ πόσης φυλακῆς προσδεήσοιντο, ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας, τὸν δὲ ἀπογραψάμενον ἀεὶ διὰ τῆς πυλίδος ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐξιέναι. Ἐπὶ δὲ τῷ αἰγιαλῷ τοὺς μὲν ἱππέας ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατέστησαν, τὸν δ᾽ ἐξιόντα ἀεὶ οἱ ὑπηρέται συνέδουν. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνειλημμένοι ἦσαν, Λυσίμαχον τὸν ἵππαρχον ἐκέλευον ἀναγαγόντα παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς ἕνδεκα.

9 Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ εἰς τὸ Ὠδεῖον παρεκάλεσαν τοὺς ἐν τῷ καταλόγῳ ὁπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους ἱππέας. Ἀναστὰς δὲ Κριτίας ἔλεξεν· «Ἡμεῖς, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἧττον ὑμῖν κατασκευάζομεν τὴν πολιτείαν ἢ ἡμῖν αὐτοῖς. Δεῖ οὖν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. Τῶν οὖν συνειλημμένων Ἐλευσινίων καταψηφιστέον ἐστίν, ἵνα ταὐτὰ ἡμῖν καὶ θαρρῆτε καὶ φοβῆσθε». Δείξας δέ τι χωρίον, εἰς τοῦτο ἐκέλευε φανερὰν φέρειν τὴν ψῆφον. Οἱ δὲ Λακωνικοὶ φρουροὶ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Ὠδείου ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἦν δὲ ταῦτα ἀρεστὰ καὶ τῶν πολιτῶν οἷς τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελεν.

Ἐκ δὲ τούτου λαβὼν ὁ Θρασύβουλος τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, περὶ χιλίους ἤδη συνειλεγμένους, ἀφικνεῖται τῆς νυκτὸς εἰς τὸν Πειραιᾶ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οἱ δὲ τριάκοντα, ἐπεὶ ᾔσθοντο ταῦτα, εὐθὺς ἐβοήθουν σύν τε τοῖς Λακωνικοῖς καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ τοῖς ὁπλίταις· ἔπειτα ἐχώρουν κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἁμαξιτὸν ἀναφέρουσαν.

Οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἔτι μὲν ἐπεχείρησαν μὴ ἀνιέναι αὐτούς, ἐπεὶ 11
δὲ μέγας ὁ κύκλος ὢν πολλῆς φυλακῆς ἐδόκει δεῖσθαι οὔπω πολλοῖς οὖσι, συνεσπειράθησαν ἐπὶ τὴν Μουνιχίαν.

Οἱ δ' ἐκ τοῦ ἄστεως εἰς τὴν Ἱπποδάμειον ἀγορὰν ἐλθόντες πρῶτον μὲν συνετάξαντο, ὥστε ἐμπλῆσαι τὴν ὁδόν, ᾗ φέρει πρός τε τὸ ἱερὸν τῆς Μουνιχίας Ἀρτέμιδος καὶ τὸ Βενδίδειον· καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων. Οὕτω δὲ συντεταγμένοι ἐχώρουν ἄνω.

Οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἀντενέπλησαν μὲν τὴν ὁδόν, βάθος δὲ οὐ 12
πλέον ἢ εἰς δέκα ὁπλίτας ἐγένοντο. Ἐτάχθησαν μέντοι ἐπ' αὐτοῖς πελτοφόροι τε καὶ ψιλοὶ ἀκοντισταί, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ πετροβόλοι. Οὗτοι μέντοι συχνοὶ ἦσαν· καὶ γὰρ αὐτόθεν προσεγένοντο.

Ἐν ᾧ δὲ προσῇσαν οἱ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοὺς μεθ' αὑτοῦ θέσθαι κελεύσας τὰς ἀσπίδας καὶ αὐτὸς θέμενος, τὰ δ' ἄλλα ὅπλα ἔχων, κατὰ μέσον στὰς ἔλεξεν.

«Ἄνδρες πολῖται, τοὺς μὲν διδάξαι, τοὺς δὲ ἀναμνῆσαι ὑμῶν 13
βούλομαι, ὅτι εἰσὶ τῶν προσιόντων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν ἔχοντες, οὓς ὑμεῖς ἡμέραν πέμπτην τρεψάμενοι ἐδιώξατε, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ἔσχατοι, οὗτοι δὴ οἱ τριάκοντα, οἳ ἡμᾶς καὶ πόλεως ἀπεστέρουν οὐδὲν ἀδικοῦντας καὶ οἰκιῶν ἐξήλαυνον καὶ τοὺς φιλτάτους τῶν ἡμετέρων ἀπέκτεινον καὶ τὰ χρήματα αὐτῶν ἀπεσημαίνοντο· ἀλλὰ νῦν τοι παραγεγένηνται, οὗ οὗτοι μὲν οὔποτε ᾤοντο, ἡμεῖς δὲ ἀεὶ ηὐχόμεθα. Ἔχοντες γὰρ ὅπλα μὲν 14
ἐναντίοι αὐτοῖς καθέσταμεν· οἱ δὲ θεοί, ὅτι ποτὲ καὶ δειπνοῦντες συνελαμβανόμεθα καὶ καθεύδοντες καὶ ἀγοράζοντες, οἱ δὲ καὶ οὐχ ὅπως ἀδικοῦντες, ἀλλ' οὐδ' ἐπιδημοῦντες ἐφυγαδευόμεθα, νῦν φανερῶς ἡμῖν συμμαχοῦσι. Καὶ γὰρ ἐν εὐδίᾳ χειμῶνα ποιοῦσιν, ὅταν ἡμῖν συμφέρῃ, καὶ ὅταν ἐγχειρῶμεν, πολλῶν ὄντων ἐναντίων ὀλίγοις οὖσι τροπαῖα ἵστασθαι διδόασι· καὶ νῦν δὲ κεκομίκα- 15
σιν ἡμᾶς εἰς χωρίον, ἐν ᾧ οὗτοι μὲν οὔτε βάλλειν οὔτε ἀκοντίζειν ὑπὲρ τῶν προτεταγμένων διὰ τὸ πρὸς ὄρθιον ἰέναι δύναιντ' ἄν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡμεῖς δὲ εἰς τὸ κάταντες καὶ δόρατα ἀφιέντες καὶ ἀκόντια καὶ πέ-
16 τρους ἐξιξόμεθά τε αὐτῶν καὶ πολλοὺς κατατρώσομεν. Καὶ ᾤετο μὲν ἄν τις δεήσειν τοῖς γε πρωτοστάταις ἐκ τοῦ ἴσου μάχεσθαι· νῦν δέ, ἂν ὑμεῖς, ὥσπερ προσήκει, προθύμως ἀφιῆτε τὰ βέλη, ἁμαρτήσεται μὲν οὐδεὶς ὧν γε μεστὴ ἡ ὁδός, φυλαττόμενοι δὲ δραπετεύσουσιν ἀεὶ ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν· ὥστε ἐξέσται ὥσπερ τυφλοὺς καὶ τύπτειν, ὅπου ἂν βουλώμεθα, καὶ ἐναλλομένους ἀνατρέπειν.

17 Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, οὕτω χρὴ ποιεῖν, ὅπως ἕκαστός τις ἑαυτῷ συνείσεται τῆς νίκης αἰτιώτατος ὤν. Αὕτη γὰρ ἡμῖν, ἂν θεὸς θέλῃ, νῦν ἀποδώσει καὶ πατρίδα καὶ οἴκους καὶ ἐλευθερίαν καὶ τιμὰς καὶ παῖδας, οἷς εἰσί, καὶ γυναῖκας. Ὦ μακάριοι δῆτα, οἳ ἂν ἡμῶν νικήσαντες ἐπίδωσι τὴν πασῶν ἡδίστην ἡμέραν. Εὐδαίμων δὲ καὶ ἄν τις ἀποθάνῃ· μνημείου γὰρ οὐδεὶς οὕτω πλούσιος ὢν καλοῦ τεύξεται. Ἐξάρξω μὲν οὖν ἐγώ, ἡνίκ' ἂν καιρὸς ᾖ, παιᾶνα· ὅταν δὲ τὸν Ἐνυάλιον παρακαλέσωμεν, τότε πάντες ὁμοθυμαδὸν ἀνθ' ὧν ὑβρίσθημεν τιμωρώμεθα τοὺς ἄνδρας».

18 Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθείη· ἐπειδὰν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μέν, ἔφη, ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν
19 ἔσται ἑπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὥς γέ μοι δοκεῖ. Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὅπλα, αὐτὸς μέν, ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος, ἐκπηδήσας πρῶτος· ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνῄσκει, καὶ τέθαπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ. Ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἱππόμαχος, τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. Καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν.

Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο.

20 Κλεόκριτος δὲ ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, μάλ' εὔφωνος ὤν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν· «Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀποκτεῖναι βούλεσθε; Ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ᾽ ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. Πρὸς θεῶν πατρῴων 21 καὶ μητρῴων καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ ἑταιρείας (πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις) αἰδούμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους π α ύ σ α σ θ ε ἁ μ α ρ τ ά ν ο ν τ ε ς ε ἰ ς τ ὴ ν π α τ ρ ί δ α, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οἳ ἰδίων κερδέων ἕνεκα ὀλίγου δεῖν πλείους ἀπεκτόνασιν Ἀθηναίων ἐν ὀκτὼ μησὶν ἢ πάντες Πελοποννήσιοι δέκα ἔτη πολεμοῦντες. Ἐξὸν δ᾽ ἡμῖν ἐν 22 εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὗτοι τὸν πάντων α ἴ σ χ ι σ τ ό ν τ ε κ α ὶ χ α λ ε π ώ τ α τ ο ν καὶ ἀ ν ο σ ι ώ τ α τ ο ν καὶ ἔ χ θ ι σ τ ο ν καὶ θ ε ο ῖ ς κ α ὶ ἀ ν θ ρ ώ π ο ι ς π ό λ ε μ ο ν ἡμῖν π ρ ὸ ς ἀ λ λ ή λ ο υ ς π α ρ έ χ ο υ σ ι ν. Ἀλλ᾽ εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε, ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ᾽ ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οὓς πολλὰ κατεδακρύσαμεν».

Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν τοὺς μεθ᾽ ἑαυτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ.

Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρη- 23 μοι συνεκάθηντο ἐν τῷ συνεδρίῳ· τ ῶ ν δ ὲ τ ρ ι σ χ ι λ ί ω ν ὅ π ο υ ἕ κ α σ τ ο ι τ ε τ α γ μ έ ν ο ι ἦ σ α ν, π α ν τ α χ ο ῦ δ ι ε φ έ ρ ο ν τ ο π ρ ὸ ς ἀ λ λ ή λ ο υ ς. Ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον, ὡς οὐ χρείη καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοί τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον, ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι οὐδ᾽ ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. Κ α ὶ τ ὸ τ ε λ ε υ τ α ῖ ο ν ἐ ψ η φ ί σ α ν τ ο ἐ κ ε ί ν ο υ ς μ ὲ ν κ α τ α π α ῦ σ α ι, ἄ λ λ ο υ ς δ ὲ ἑ λ έ σ θ α ι. Κ α ὶ ε ἵ λ ο ν τ ο δ έ κ α, ἕ ν α ἀ π ὸ φ υ λ ῆ ς.

Κ α ὶ ο ἱ μ ὲ ν τ ρ ι ά κ ο ν τ α Ἐ λ ε υ σ ῖ ν ά δ ε ἀ π ῆ λ θ ο ν· ο ἱ δ ὲ 24 δ έ κ α τ ῶ ν ἐ ν ἄ σ τ ε ι κ α ὶ μ ά λ α τ ε τ α ρ α γ μ έ ν ω ν κ α ὶ ἀ π ι σ τ ο ύ ν τ ω ν ἀ λ λ ή λ ο ι ς σ ὺ ν τ ο ῖ ς ἱ π π ά ρ χ ο ι ς ἐ π ε μ έ λ ο ν τ ο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐξεκάθευδον δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ Ὠδείῳ, τούς τε ἵππους καὶ τὰς ἀσπίδας ἔχοντες, καὶ δι᾽ ἀπιστίαν ἐφώδευον τὸ μὲν ἀφ᾽ ἑσπέρας σὺν ταῖς ἀσπίσι κατὰ τὰ τείχη, τὸ δὲ πρὸς ὄρθρον σὺν τοῖς ἵπποις, ἀεὶ φοβούμενοι μὴ ἐπεισπέσοιέν τινες αὐτοῖς τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς.

25 Οἱ δὲ πολλοί τε ἤδη ὄντες καὶ παντοδαποὶ ὅπλα ἐποιοῦντο, οἱ μὲν ξύλινα, οἱ δὲ οἰσύϊνα, καὶ ταῦτα ἐλευκοῦντο. Πρὶν δὲ ἡμέρας δέκα γενέσθαι, πιστὰ δόντες, οἵτινες συμπολεμήσειαν, καὶ εἰ ξένοι εἶεν, ἰσοτέλειαν ἔσεσθαι, ἐξῆσαν πολλοὶ μὲν ὁπλῖται, πολλοὶ δὲ γυμνῆτες· ἐγένοντο δὲ αὐτοῖς καὶ ἱππεῖς ὡσεὶ ἑβδομήκοντα· προνομὰς δὲ ποιούμενοι, καὶ λαμβάνοντες ξύλα καὶ ὀπώραν, ἐκάθευδον πάλιν ἐν Πειραιεῖ.

26 Τῶν δ᾽ ἐκ τοῦ ἄστεως ἄλλος μὲν οὐδεὶς σὺν ὅπλοις ἐξῄει, οἱ δὲ ἱππεῖς ἔστιν ὅτε καὶ λῃστὰς ἐχειροῦντο τῶν ἐκ Πειραιῶς, καὶ τὴν φάλαγγα αὐτῶν ἐκακούργουν. Περιέτυχον δὲ καὶ τῶν Αἰξωνέων τισὶν εἰς τοὺς αὐτῶν ἀγροὺς ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια πορευομένοις· καὶ τούτους Λυσίμαχος ὁ ἵππαρχος ἀπέσφαξε, πολλὰ λιτανεύοντας καὶ πολλῶν χαλεπῶς φερόντων ἱππέων.

27 Ἀνταπέκτειναν δὲ καὶ οἱ ἐν Πειραιεῖ τῶν ἱππέων ἐπ᾽ ἀγροῦ λαβόντες Καλλίστρατον φυλῆς Λεοντίδος. Καὶ γὰρ ἤδη μέγα ἐφρόνουν, ὥστε καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ ἄστεως προσέβαλλον.

28 Πεμπόντων δὲ πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα τῶν μὲν τριάκοντα ἐξ Ἐλευσῖνος, τῶν δ᾽ ἐν τῷ καταλόγῳ ἐξ ἄστεως, καὶ βοηθεῖν κελευόντων, ὡς ἀφεστηκότος τοῦ δήμου ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Λύσανδρος λογισάμενος, ὅτι οἷόν τε εἴη ταχὺ ἐκπολιορκῆσαι τοὺς ἐν τῷ Πειραιεῖ, κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰ τῶν ἐπιτηδείων ἀποκλεισθείησαν, συνέπραξεν ἑκατόν τε τάλαντα αὐτοῖς δανεισθῆναι, καὶ αὐτὸν μὲν κατὰ γῆν ἁρμοστήν, Λίβυν δὲ τὸν ἀδελφὸν ναυαρχοῦντα ἐκπεμφθῆναι.
29 Καὶ ἐξελθὼν αὐτὸς μὲν Ἐλευσῖνάδε συνέλεγεν ὁπλίτας πολλοὺς Πελοποννησίους· ὁ δὲ ναύαρχος κατὰ θάλατταν ἐφύλαττεν, ὅπως μηδὲν εἰσπλέοι αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδείων· ὥστε ταχὺ πάλιν ἐν ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ ἐν Πειραιεῖ, οἱ δ᾽ ἐν τῷ ἄστει πάλιν αὖ μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ Λυσάνδρῳ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οὕτω δὲ προχωρούντων Παυσανίας ὁ βασιλεὺς φθονήσας Λυσάνδρῳ, εἰ κατειργασμένος ταῦτα ἅμα μὲν εὐδοκιμήσοι, ἅμα δὲ ἰδίας ποιήσοιτο τὰς Ἀθήνας, πείσας τῶν ἐφόρων τρεῖς ἐξάγει φρουράν. Συνείποντο δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες πλὴν Βοιωτῶν 3
καὶ Κορινθίων· οὗτοι δὲ ἔλεγον μέν, ὅτι οὐ νομίζοιεν εὐορκεῖν ἂν στρατευόμενοι ἐπ᾽ Ἀθηναίους μηδὲν παράσπονδον ποιοῦντας· ἔπραττον δὲ ταῦτα, ὅτι ἐγίγνωσκον Λακεδαιμονίους βουλομένους τὴν τῶν Ἀθηναίων χώραν οἰκείαν καὶ πιστὴν ποιήσασθαι.

Ὁ δὲ Παυσανίας ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἐν τῷ Ἁλιπέδῳ καλουμένῳ πρὸς τῷ Πειραιεῖ δεξιὸν ἔχων κέρας, Λύσανδρος δὲ σὺν τοῖς μισθοφόροις τὸ εὐώνυμον.

Πέμπων δὲ πρέσβεις ὁ Παυσανίας πρὸς τοὺς ἐν Πειραιεῖ 3
ἐκέλευεν ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν· ἐπεὶ δ᾽ οὐκ ἐπείθοντο, προσέβαλλεν ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν, ὅπως μὴ δῆλος εἴη εὐμενὴς αὐτοῖς ὤν. Ἐπεὶ δ᾽ οὐδὲν ἀπὸ τῆς προσβολῆς πράξας ἀπῆλθε, τῇ ὑστεραίᾳ λαβὼν τῶν μὲν Λακεδαιμονίων δύο μόρας, τῶν δὲ Ἀθηναίων ἱππέων τρεῖς φυλάς, παρῆλθεν ἐπὶ τὸν Κωφὸν λιμένα, σκοπῶν πῇ εὐαποτειχιστότατος εἴη ὁ Πειραιεύς. Ἐπεὶ δὲ ἀπιόντος αὐτοῦ προσέθεόν τινες καὶ πράγματα αὐτῷ παρεῖχον, ἀχθεσθεὶς παρήγγειλε τοὺς μὲν ἱππέας ἐλᾶν εἰς αὐτοὺς ἐνέντας, καὶ τὰ δέκα ἀφ᾽ ἥβης συνέπεσθαι, σὺν δὲ τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ἐπηκολούθει. Καὶ ἀπέκτειναν μὲν ἐγγὺς τριάκοντα τῶν ψιλῶν, τοὺς δ᾽ ἄλλους κατεδίωξαν πρὸς τὸ Πειραιοῖ θέατρον· ἐκεῖ δὲ ἔτυχον ἐξοπλιζόμενοι οἵ τε πελτασταὶ πάντες καὶ οἱ ὁπλῖται τῶν ἐκ Πειραιῶς. Καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ εὐθὺς ἐκδραμόντες ἠκόντιζον, ἔβαλλον, ἐτόξευον, ἐσφενδόνων· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ αὐτῶν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, μάλα πιεζόμενοι ἀνεχώρουν ἐπὶ πόδα· οἱ δ᾽ ἐν τούτῳ πολὺ μᾶλλον ἐπέκειντο.

Ὁρῶν δὲ ταῦτα ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι ὁπλῖται ἐβοήθουν, καὶ ταχὺ παρετάξαντο πρὸ τῶν Ἁλῶν ἐπ᾽ ὀκτώ. Ὁ δὲ Παυσανίας μάλα πιεσθεὶς καὶ ἀναχωρήσας ὅσον στάδια τέτταρα ἢ πέντε πρὸς λόφον τινά, παρήγγελλε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις ἐπιχωρεῖν πρὸς ἑαυτόν. Ἐκεῖ δὲ συνταξά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μενος παντελῶς βαθεῖαν τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ δ᾽ εἰς χεῖρας μὲν ἐδέξαντο, ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἐξεώσθησαν εἰς τὸν ἐν ταῖς Ἁλαῖς πηλόν, οἱ δὲ ἐνέκλιναν· καὶ ἀποθνήσκουσιν αὐτῶν ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.

Ὁ δὲ Παυσανίας τροπαῖον στησάμενος ἀνεχώρησε· καὶ οὐδ᾽ ὣς ὠργίζετο αὐτοῖς, ἀλλὰ λάθρᾳ πέμπων ἐδίδασκε τοὺς ἐν Πειραιεῖ, οἷα χρὴ λέγοντας πρέσβεις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τοὺς παρόντας ἐφόρους. Οἱ δ᾽ ἐπείθοντο. Διίστη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄστει καὶ ἐκέλευε πρὸς σφᾶς προσιέναι ὡς πλείστους συλλεγομένους λέγοντας, ὅτι οὐδὲν δέονται τοῖς ἐν τῷ Πειραιεῖ πολεμεῖν, ἀλλὰ διαλυθέντες κοινῇ ἀμφότεροι Λακεδαιμονίοις φίλοι εἶναι. Ἡδέως δὲ ταῦτα καὶ Ναυκλείδας ἔφορος ὢν συνήκουεν. Ὥσπερ γὰρ νομίζεται σὺν βασιλεῖ δύο τῶν ἐφόρων συστρατεύεσθαι, καὶ τότε παρῆν οὗτός τε καὶ ἄλλος, ἀμφότεροι τῆς μετὰ Παυσανίου γνώμης ὄντες μᾶλλον ἢ τῆς μετὰ Λυσάνδρου. Διὰ ταῦτα οὖν καὶ εἰς τὴν Λακεδαίμονα προθύμως ἔπεμπον τούς τ᾽ ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἔχοντας τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδὰς καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἐν ἄστει ἰδιώτας, Κηφισοφῶντά τε καὶ Μέλητον.

Ἐπεὶ μέντοι οὗτοι ᾤχοντο εἰς Λακεδαίμονα, ἔπεμπον δὴ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄστεως λέγοντας, ὅτι αὐτοὶ μὲν παραδιδόασι καὶ τὰ τείχη, ἃ ἔχουσι, καὶ σφᾶς αὐτοὺς Λακεδαιμονίοις χρῆσθαι ὅ τι βούλονται, ἀξιοῦν δ᾽ ἔφασαν καὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ, εἰ φίλοι φασὶν εἶναι Λακεδαιμονίοις, παραδιδόναι τόν τε Πειραιᾶ καὶ τὴν Μουνιχίαν.

Ἀκούσαντες δὲ πάντων αὐτῶν οἱ ἔφοροι καὶ οἱ ἔκκλητοι, ἐξέπεμψαν πεντεκαίδεκα ἄνδρας εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐπέταξαν σὺν Παυσανίᾳ διαλλάξαι, ὅπῃ δύναιντο κάλλιστα. Οἱ δὲ διήλλαξαν, ἐφ᾽ ᾧτε εἰρήνην μὲν ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, ἀπιέναι δὲ ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστον πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἕνδεκα καὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ ἀρξάντων δέκα· εἰ δέ τινες φοβοῖντο τῶν ἐξ ἄστεως, ἔδοξεν αὐτοῖς Ἐλευσῖνα κατοικεῖν.

Τούτων δὲ περανθέντων Παυσανίας μὲν διῆκε τὸ στράτευμα,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἱ δ᾽ ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνελθόντες σὺν τοῖς ὅπλοις εἰς τὴν ἀκρό-
πολιν ἔθυσαν τῇ Ἀθηνᾷ. Ἐπεὶ δὲ κατέβησαν, ἐκκλησίαν ἐποίη-
σαν οἱ στρατηγοί, ἔνθα δὴ ὁ Θρασύβουλος ἔλεξεν· «Ὑμῖν, ἔφη, 40
ὦ ἐκ τοῦ ἄστεως ἄνδρες, συμβουλεύω ἐγὼ γνῶναι ὑμᾶς αὐτούς.
Μάλιστα δ᾽ ἂν γνοίητε, εἰ ἀναλογίσαισθε, ἐπὶ τίνι ὑμῖν μέγα φρο-
νητέον ἐστίν, ὥστε ἡμῶν ἄρχειν ἐπιχειρεῖν. Πότερον δικαιότεροί
ἐστε; Ἀλλ᾽ ὁ μὲν δῆμος, πενέστερος ὑμῶν ὤν, οὐδὲν πώποτε ἕνεκα
χρημάτων ὑμᾶς ἠδίκηκεν· ὑμεῖς δέ, πλουσιώτεροι πάντων ὄντες,
πολλὰ καὶ αἰσχρὰ ἕνεκα κερδέων πεποιήκατε. Ἐπεὶ δὲ δικαιοσύ-
νης οὐδὲν ὑμῖν προσήκει, σκέψασθε, εἰ ἄρα ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ ὑμῖν
μέγα φρονητέον. Καὶ τίς ἂν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο ἢ ὡς 41
ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους; Ἀλλὰ γνώμῃ φαίητ᾽ ἂν προέχειν,
οἳ, ἔχοντες καὶ τεῖχος καὶ ὅπλα καὶ χρήματα καὶ συμμάχους Πε-
λοποννησίους, ὑπὸ τῶν οὐδὲν τούτων ἐχόντων περιείληφθε; Ἀλλ᾽
ἐπὶ Λακεδαιμονίοις δὴ οἴεσθε μέγα φρονητέον εἶναι; πῶς, οἵ γε,
ὥσπερ τοὺς δάκνοντας κύνας κλοιῷ δήσαντες παραδιδόασιν, οὕτω
κἀκεῖνοι ὑμᾶς παραδόντες τῷ ἠδικημένῳ τούτῳ δήμῳ οἴχονται
ἀπιόντες; Οὐ μέντοι γε ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, ἀξιῶ ἐγὼ ὧν ὀμωμό- 42
κατε παραβῆναι οὐδέν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς
ἐπιδεῖξαι, ὅτι καὶ εὔορκοι καὶ ὅσιοί ἐστε». Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ
ἄλλα τοιαῦτα, καὶ ὅτι οὐδὲν δέοι ταράττεσθαι, ἀλλὰ τοῖς νόμοις
τοῖς ἀρχαίοις χρῆσθαι, ἀνέστησε τὴν ἐκκλησίαν.

Καὶ τότε μὲν ἀρχὰς καταστησάμενοι ἐπολιτεύοντο· ὑστέρῳ 43
δὲ χρόνῳ, ἀκούσαντες ξένους μισθοῦσθαι τοὺς Ἐλευσῖνι, στρα-
τευσάμενοι πανδημεὶ ἐπ᾽ αὐτούς, τοὺς μὲν στρατηγοὺς αὐ-
τῶν εἰς λόγους ἐλθόντας ἀπέκτειναν, τοῖς δὲ ἄλλοις
εἰσπέμψαντες τοὺς φίλους καὶ ἀναγκαίους ἔπεισαν
συναλλαγῆναι. Καὶ ὀμόσαντες ὅρκους ἦ μὴν μὴ μνη-
σικακήσειν, ἔτι καὶ νῦν ὁμοῦ τε πολιτεύονται καὶ
τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ι.—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Γένος τοῦ Κύρου.—Ἀγωγὴ καὶ πολιτεία Περσῶν.

Πατρὸς μὲν δὴ ὁ Κῦρος λέγεται γενέσθαι Καμβύσου Περσῶν
1 βασιλέως, μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μαν-
δάνη αὕτη Ἀστυάγους ἦν θυγάτηρ τοῦ Μήδων γενομένου βασι-
λέως. Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν
βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος καὶ
φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι, πάντα δὲ κίν-
2 δυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν δὴ τῆς μορφῆς
καὶ τῆς ψυχῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται.

Ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις· οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ
νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελόμενοι οὐκ ἔνθενπερ
ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις
ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας καὶ αὐτοὺς
τοὺς πρεσβυτέρους, ὅπως ἐθέλουσι, διάγειν, ἔπειτα προστάττουσιν
αὐτοῖς μὴ κλέπτειν μηδὲ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ
παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα
ὡσαύτως· ἢν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθε-
3 σαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες ἐπιμέλονται, ὅπως τὴν ἀρ-
χὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι πονηροῦ τινος ἢ αἰ-
σχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε.

Ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασί-
λεια καὶ τἆλλα ἀρχεῖα πεποίηται. Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια καὶ οἱ ἀγο-
ραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλ-
λον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νων εὐκοσμίᾳ. Διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορά, ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα, τέτ-
ταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τε- 4
λείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι.
Νόμῳ δ' εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν
παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες, οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ'
ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς αὐ-
τοὺς δεῖ παρεῖναι. Οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα
σὺν τοῖς γυμνητικοῖς ὅπλοις.

Ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα· δώ-
δεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν 5
ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσίν, οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελ-
τίστους ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν,
οἳ ἂν αὖ τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς
τελείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τε-
ταγμένα ποιοῦντας καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρ-
χῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρημένοι, ὅπως καὶ
οὗτοι τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν· ἃ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται
ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ᾗ ἐπιμέλονται, ὡς
ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται.

Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μαν- 6
θάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ
παρ' ἡμῖν, ὅτι γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δ' ἄρχοντες αὐτῶν
διατελοῦσι τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίγνεται γὰρ
δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ
κλοπῆς καὶ ἁρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλ-
λων, οἵων δὴ εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμω-
ροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ ὃν ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντα εὑρίσκωσι. 7
Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος, οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν
ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν
γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολά-
ζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ
θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ
φίλους· ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καὶ
γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8 Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλ-
λεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτούς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέ-
ρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Διδάσκουσι
δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμ-
βάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους πειθομένους τοῖς ἄρχου-
σιν ἰσχυρῶς. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκράτειαν γαστρὸς καὶ ποτοῦ·
μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους
οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχον-
τες, καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ δι-
δασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. Φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον
μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ κάρδαμον, πιεῖν δέ, ἤν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι.

Πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν.

1 Μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες
ταῦτα πράττουσιν, ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται.

9 Οὗτοι δ᾽ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. Δέκα ἔτη, ἀφ᾽ οὗ ἂν
ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προει-
ρήκαμεν, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ
2 γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ
τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἤν τι δέωνται, ὑπὲρ
τοῦ κοινοῦ.

Καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ
ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ
δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός· ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ
παρὰ τὴν φαρέτραν ἐν κολεῷ κοπίδα ἢ σάγαριν, ἔτι δὲ γέρρον καὶ
παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφεῖναι, τῷ δ᾽, ἐὰν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆ-
σθαι. Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεύς,
ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμών ἐστιν αὐτοῖς καὶ αὐτός τε θηρᾷ
3 καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμέλεται, ὅπως ἂν θηρῶσιν, ὅτι ἀληθεστάτη αὐ-
τοῖς δοκεῖ εἶναι αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ γὰρ
πρῴ ἀνίστασθαι ἐθίζει καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι, γυμνάζει
δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις, ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον
καὶ ἀκοντίσαι, ὅπου ἂν παραπίπτῃ. Καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις
ἀνάγκη θήγεσθαι, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστῆται· παίειν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μὲν γὰρ δήπου δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν, τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων.

Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μέν, ὡς 11
τὸ εἰκός, τῶν παίδων, τἆλλα δὲ ὅμοιον· καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσειαν, ἢν δέ τι δεήσῃ ἢ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως ἐθελήσωσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου, καὶ μίαν ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. Τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵν', ἐάν τι καὶ ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. Καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι, ὅ τι ἂν θηράσωσι· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. Εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μᾶζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ πιεῖν διψῶντι.

Αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα, 12
ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες καὶ ἆθλα προτίθεται· ἐν ᾗ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὦσι δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτοὺς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. Χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαί, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν ἢ καὶ ἄλλο τι δρᾶσαι, ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν.

Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τε-
λείους ἄνδρας. Ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου, οὗτοι αὖ πέντε καὶ 1
εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε. Πρῶτον μέν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἤν τι δέῃ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. Ἢν δέ ποι δέῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ στρατεύονται, τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷόν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι.

Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλεῖόν τι γεγονότες ἢ τὰ πεντήκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους.

14 Οἱ δ᾽ αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια πάντα. Καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται· καί, ἤν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστοι καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος, οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς ἄτιμος διατελεῖ τὸν λοιπὸν βίον.

2.—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Δεῖπνον τοῦ Κύρου παρὰ τῷ πάππῳ Ἀστυάγει.

1 Κῦρος μέχρι μὲν δώδεκα ἐτῶν ἢ ὀλίγῳ πλεῖον ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη καὶ πάντων τῶν ἡλίκων διαφέρων ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν, ἃ δέοι, καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν καλὸν κἀγαθὸν εἶναι.

Ἔρχεται δ᾽ αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κῦ-
2 ρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθὺς οἷα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὢν ἠσπάζετό τε αὐτόν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματος ἐντρίψει καὶ κόμαις προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις· ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικά ἐστι, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες καὶ οἱ κάνδυες καὶ οἱ στρεπτοὶ οἱ περὶ τῇ δέρῃ καὶ τὰ ψέλια τὰ περὶ ταῖς χερσίν, ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ δίαιται εὐτελέστεραι· ὁρῶν δὴ τὸν κόσμον τοῦ πάππου ἐμβλέπων αὐτῷ ἔλεγεν, Ὦ μῆτερ, ὡς καλός μοι ὁ πάππος. Ἐρωτώσης δὲ αὐτὸν τῆς μητρὸς πότερος καλλίων αὐτῷ δοκεῖ εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ οὗτος, ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κῦρος, Ὦ μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατήρ, Μήδων μέντοι, ὅσων ἑόρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ ταῖς θύραις, πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος.

Ἀντασπαζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν ἐνέ- 3
δυσε καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμει, καὶ εἴ ποι ἐξελαύνοι, ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἅτε παῖς ὢν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος, ἥδετο τῇ στολῇ καὶ ἱππεύειν μανθάνων ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν ἐν ὀρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν.

Δειπνῶν δὲ δὴ ὁ Ἀστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, 4
βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἧττον τὰ οἴκαδε ποθοίη, προσῆγεν αὐτῷ καὶ παροψίδας καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κῦρον ἔφασαν λέγειν, Ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάρια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐ γὰρ πολύ σοι δοκεῖ εἶναι κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον τοῦ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι, Οὔκ, ὦ πάππε, ἀλλὰ πολὺ ἁπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἡ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι ἢ παρ' ὑμῖν· ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέα εἰς τοῦτο ἄγει, ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλοὺς δέ τινας ἑλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι μόλις ἀφικνεῖσθε ὅπου ἡμεῖς
πάλαι ἥκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμε- 5
νοι ταῦτα περιπλανώμεθα, γευόμενος δὲ καὶ σύ, ἔφη, γνώσῃ ὅτι ἡδέα ἐστίν. Ἀλλὰ καὶ σέ, φάναι τὸν Κῦρον, ὁρῶ, ὦ πάππε, μυσαττόμενον ταῦτα τὰ βρώματα. Καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι, Καὶ τίνι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, λέγεις; Ὅτι σε, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἅψῃ, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον, ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρει τὴν χεῖρα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος, ὅτι πλέα σοι ἀπ' αὐτῶν
6 ἐγένετο. Πρὸς ταῦτα δὲ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν, Εἰ τοίνυν οὕτω
γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλ-
θῃς. Ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν καὶ θήρεια
καὶ τῶν ἡμέρων. Καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰ-
πεῖν, Ἦ καὶ δίδως, φάναι, ὦ πάππε, πάντα ταῦτά μοι τὰ κρέα
ὅ,τι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι ; Νὴ Δία, φάναι, ὦ παῖ, ἔγωγέ
7 σοι. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν διαδιδόναι τοῖς
ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς, ἐπιλέγοντα ἑκάστῳ, Σοὶ μὲν τοῦτο
ὅτι προθύμως με ἱππεύειν διδάσκεις, σοὶ δ' ὅτι μοι παλτὸν ἔδω-
κας· νῦν γὰρ τοῦτ' ἔχω· σοὶ δ' ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύ-
εις, σοὶ δ' ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς· τοιαῦτα ἐποίει, ἕως διεδί-
δου πάντα ἃ ἔλαβε κρέα.
8 Σάκᾳ δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν ἐγὼ μάλιστα
τιμῶ, οὐδὲν δίδως ; Ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε καὶ
τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους καὶ ἀποκω-
λύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. Καὶ τὸν Κῦ-
ρον ἐπερέσθαι προπετῶς ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσσων, Διὰ
τί δή, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾷς ; Καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώ-
ψαντα εἰπεῖν, Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημό-
νως ; Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι
καὶ καθαρείως ἐγχέουσι καὶ διδόασι τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦν-
τες τὴν φιάλην καὶ προσφέρουσιν, ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐ-
9 ληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Κέλευσον δή, φάναι, ὦ πάππε, τὸν
Σάκαν καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα κἀγὼ καλῶς σοι πιεῖν
ἐγχέας ἀνακτήσωμαί σε, ἢν δύνωμαι. Καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι.
Λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον οὕτω μὲν δὴ εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ
τὸν Σάκαν ἑώρα, οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ
εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ
πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγει πολὺν γέλωτα παρασχεῖν.
Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδῆσαι πρὸς τὸν πάπ-
πον καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν, Ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε ἐκ
τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλλιον οἰνοχοήσω καὶ οὐκ
ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. Οἱ δ' ἄρα τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπει-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὰν διδῶσι τὴν φιάλην, ἀρύσαντες ἀπ᾽ αὐτῆς τῷ κυάθῳ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι καταρροφοῦσι, τοῦ δή, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς.

Ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων, Καὶ τί δή, ἔφη, ὦ Κῦρε, τἆλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν οὐκ ἀπερρόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι, ἔφη, νὴ Δία ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἴη. Καὶ γάρ, ὅτε εἱστίασας σὺ τοὺς φίλους ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα ὑμῖν αὐτὸν ἐγχέαντα. Καὶ πῶς δὴ σὺ τοῦτο, ἔφη, ὦ παῖ, κατέγνως; Ὅτι νὴ Δι᾽ ὑμᾶς ἑώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. Πρῶτον μὲν γὰρ ἃ οὐκ ἐᾶτε ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. Πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγειτε, ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲν ἀλλήλων, ᾔδετε δὲ καὶ μάλα γελοίως, οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ᾄδοντος ὠμνύτε ἄριστα ᾄδειν· λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, ἔπειτ᾽, εἰ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε. Ἐπελέλησθε δὲ παντάπασι σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων· τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον, ὅτι τοῦτ᾽ ἄρ᾽ ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότ᾽ ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Ἀστυάγης λέγει, Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκεται; Οὐ μὰ Δί᾽, ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; Διψῶν παύεται, ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γάρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ.

Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, Ἀλλὰ τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκᾳ οὕτω πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν, Ὅτι νὴ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν· πολλάκις γάρ με πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν οὗτος ὁ μιαρώτατος ἀποκωλύει. Ἀλλ᾽ ἱκετεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Στὰς ἄν, ὥσπερ οὗτος ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα, ὁπότε βούλοιτο παριέναι ἐπ᾽ ἄριστον, λέγοιμ᾽ ἄν, ὅτι οὔπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάζει γὰρ πρός τινας· εἶθ᾽, ὁπότε ἥκοι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ᾽ ἄν, ὅτι λοῦται· εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ᾽ ἄν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως παρατείναιμι τοῦτον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σοῦ κωλύων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

12 Τοσαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴ τινος αἴσθοιτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφόν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὅ τι γὰρ δύναιτο ὁ Κῦρος ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

3.—ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Τελευτὴ τοῦ Κύρου καὶ λόγοι αὐτοῦ πρὸς τοὺς παῖδας καὶ φίλους.

Οὕτω δὲ τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὢν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας, τὸ ἕβδομον ἐπὶ τῆς αὑτοῦ ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δή, ὥσπερ εἰκός, ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ. Ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέ-
2 δωκεν, ὥσπερ εἰώθει. Κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ ὄναρ εἶδε τοιόνδε. Ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον εἰπεῖν, «Συσκευάζου, ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει». Τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι, ὅτι τοῦ βίου ἡ
3 τελευτὴ παρείη. Εὐθὺς οὖν ἐκάλεσε τοὺς παῖδας· οἱ δ' ἔτυχον συνηκολουθηκότες αὐτῷ καὶ ὄντες ἐν Πέρσαις· ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ πάντων ἤρχετο τοιοῦδε λόγου.

6 «Παῖδες ἐμοὶ καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς γιγνώσκω· ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὡς περὶ εὐδαίμονος ἐμοῦ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. Ἐγὼ γὰρ παῖς τε ὢν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι, ἐπεί τε ἥβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις, τέλειός τε ἀνὴρ γε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νόμενος τὰ ἐν ἀνδράσι· σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ συναυξανο-
μένην ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ τοὐ-
μὸν γῆρας οὐδεπώποτε ᾐσθόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον
γιγνόμενον καὶ οὔτ' ἐπιχειρήσας οὔτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτου ἠτύ-
χησα. Καὶ τοὺς μὲν φίλους ἐπεῖδον δι' ἐμοῦ εὐδαίμονας γενομέ- 7
νους, τοὺς δὲ πολεμίους ὑπ' ἐμοῦ δουλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα
πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ νῦν προτετιμημένην κατα-
λείπω· ὧν τ' ἐκτησάμην οὐδὲν ὅ,τι οὐ διεσωσάμην· καὶ τὸν μὲν
παρελθόντα χρόνον ἔπραττον οὕτως, ὥσπερ ηὐχόμην. Φόβος δέ
μοι συμπαρομαρτῶν, μή τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκού-
σαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπόν, οὐκ εἴα με τελείως μέγα φρονεῖν οὐδ'
εὐφραίνεσθαι ἐκπεπταμένως. Νῦν δ', ἢν τελευτήσω, καταλείπω 8
μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντας, οὕσπερ ἔδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέ-
σθαι· καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ φίλους εὐδαιμονοῦντας· ὥστε 9
πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαριζόμενος τὸν ἀεὶ χρόνον μνήμης
τυγχάνοιμι;

Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν με ἤδη σαφηνίσαντα καταλιπεῖν, ὡς
ἂν μή, ἀμφίλογος γενομένη, πράγματα ὑμῖν παράσχῃ. Ἐγὼ δ'
οὖν φιλῶ μὲν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες, τὸ δὲ προβου-
λεύειν καὶ τὸ ἡγεῖσθαι, ἐφ' ὅ,τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο προσ-
τάττω τῷ προτέρῳ γενομένῳ καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἰκὸς ἐμ-
πείρῳ. Ἐπαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε 1
καὶ ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις, οὐ μόνον ἀδελφοῖς
ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν, καὶ
ὑμᾶς δέ, ὦ παῖδες, οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέ-
ρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμῆσθαι· ὡς οὖν παλαιὰ
καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα λέγοντος ἐμοῦ, οὕτως ἀποδέχεσθε.

Καὶ σὺ μέν, ὦ Καμβύση, τὴν βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόν- 1
των καὶ ἐμοῦ, ὅσον ἐν ἐμοί. Σοὶ δέ, ὦ Ταναοξάρη, σατράπην εἶναι
δίδωμι Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων καὶ τρίτων Καδουσίων· ταῦτα
δέ σοι διδοὺς νομίζω ἀρχὴν μὲν μείζω καὶ τοὔνομα τῆς βασι-
λείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν δὲ σοὶ ἀλυποτέραν.
Ὁποίας μὲν γὰρ ἀνθρωπίνης εὐφροσύνης ἐπιδεὴς ἔσει οὐχ ὁρῶ,
ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα ἀνθρώπους εὐφραίνειν παρέσται· τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ δυσκαταπρακτοτέρων τε ἐρᾶν καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾶν καὶ τὸ μὴ
δύνασθαι ἡσυχίαν ἔχειν κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς τἀμὰ ἔργα
φιλονικίας καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι, ταῦτα τῷ
βασιλεύοντι ἀνάγκη σοῦ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν, ἅ, σάφ᾽ ἴσθι,
τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει.

13 Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σύ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν
σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασῷζόν ἐστιν, ἀλλ᾽ οἱ πιστοὶ φίλοι
σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. Πιστοὺς δὲ
μὴ νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πι-
στοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τἆλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ φαί-
νεται· ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις
αὐτῶν ἐστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργε-
14 σίᾳ. Εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας
ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενο-
μένου. Καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι καὶ σύσ-
σιτοι ἀποσκήνων· οἱ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν
αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν
5 πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι; Μὴ
οὖν, ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς, μάταιά
ποτε ποιήσητε, ἀλλ᾽ ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ
ἔργα· καὶ οὕτως ἀεὶ ἀνυπέρβλητος ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. Ἑαυ-
τοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφός, μέ-
γας ὤν, οὕτω καλόν, ὡς ἀδελφῷ; τίς δ᾽ ἄλλος τιμήσεται δι᾽ ἄν-
6 δρα μέγα δυνάμενον οὕτως, ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις
ἀδικεῖν ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος οὕτως, ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε οὖν
θᾶττον μηδεὶς σοῦ τούτῳ ὑπακουέτω μήτε προθυμότερον παρέ-
στω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ οὔτε δεινὰ ἢ
σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τάδε· τίνι χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων
τυχεῖν ἢ τούτῳ; τίνι δ᾽ ἂν βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀν-
τιλάβοις; τίνα δ᾽ αἴσχιον μὴ φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ ἁπάν-
των κάλλιον προτιμᾶν ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνου τοι, ὦ Καμβύση,
πρωτεύοντος ἀδελφοῦ παρ᾽ ἀδελφῷ οὐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων
ἐφικνεῖται.

7 Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρῴων, ὦ παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ θεούς γε,
τοὺς ἀεὶ ὄντας καὶ πάντ᾽ ἐφορῶντας καὶ πάντα δυναμένους, φο-
βούμενοι, μήποτε ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε
μήτε βουλεύσητε.

Μετὰ μέντοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ ἀεὶ ἐπιγι- 21
γνόμενον αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτον-
ται, ἀλλ᾽ ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα· ἅ, ἢν
μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνηται, δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν
πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ εἰς ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονή-
σετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε· οὐ-
δεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν, οὐδ᾽ εἰ πάνυ προθυ-
μοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φιλίᾳ προσήκοντα.

Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω, οἵους χρὴ πρὸς ἀλλή- 22
λους εἶναι· εἰ δὲ μή, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθάνετε·
αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγένηνται
φίλοι μὲν γονεῖς παισί, φίλοι δὲ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς· ἤδη δέ τινες
τούτων καὶ ἐναντία ἀλλήλοις ἔπραξαν· ὁποτέροις ἂν οὖν αἰσθά-
νησθε τὰ πραχθέντα συνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἱρούμενοι ὀρθῶς
ἂν βουλεύοισθε.

Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἅλις. Τὸ δ᾽ ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, 23
ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε ἐν ἀργύρῳ μήτε ἐν
ἄλλῳ μηδενί, ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. Τί γὰρ τούτου μα-
καριώτερον τοῦ γῇ μιχθῆναι, ἣ πάντα μὲν τὰ καλά, πάντα δὲ
τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει ; Ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγε-
νόμην καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος
ἀνθρώπους. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλείπειν μοι φαίνεται ἡ ψυχή, 24
ὅθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἄρχεται ἀπολείπουσα. Εἴ τις οὖν ὑμῶν
ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἅψασθαι ἢ ὄμμα τοὐμὸν ζῶντος ἔτι
προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δ᾽ ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι
ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς ἔτ᾽ ἀνθρώπων τοὐμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ᾽
αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ 25
μνῆμα τοὐμὸν παρακαλεῖτε συνησθησομένους ἐμοί, ὅτι ἐν τῷ
ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν· ὁπόσοι δ᾽ ἂν
ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες, ὁπόσα ἐπ᾽ ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

26 ζεται, ἀποπέμπετε. Καὶ τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον, τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. Καὶ χαίρετε, ὦ φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ᾽ ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε». Ταῦτ᾽ εἰπὼν καὶ πάντας δεξιωσάμενος ἐνεκαλύψατο καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ
ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ϛ΄.

§ 1—3

Τῷ ἐπιόντι ἔτει=κατὰ τὸ ἐπερχόμενον ἔτος, τὸ ἀκόλουθον ἔτος (406 π. Χ).

παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου τῷ Λυσάνδρῳ=ἐπεὶ παρεληλύθει ἤδη ὁ χρόνος τῷ Λ, ἐπειδὴ εἶχε παρέλθει πλέον ὁ χρόνος (τῆς ναυαρχίας) τοῦ Λυσάνδρου.

ἐπὶ τὰς ναῦς=εἰς τὴν διοίκησιν τῶν νεῶν, ὡς ναύαρχον.

ἔλεγεν ὅτι παραδιδοίη=ἔλεγεν ὅτι παρέδιδε (τὰς ναῦς).

θαλαττοκράτωρ καὶ νενικηκὼς=ὡς κύριος τῆς θαλάσσης καὶ νικητής.

ναυμαχίᾳ=ἐν ναυμαχίᾳ (παρὰ τὸ Νότιον τῆς Ἐφέσου).

ἐκέλευσε ... παραδοῦναι=παρεκάλεσε νὰ παραδώσῃ.

ἐξ Ἐφέσου παραπλεύσαντα ἐν ἀριστερᾷ Σάμου=ἀφ᾽ οὗ παραπλεύσῃ ἐ Ἐφέσου ἔχων ἀριστερὰ τὴν Σάμον.

οὗ=ὅπου.

καὶ ὁμολογήσειν θαλαττοκρατεῖν=***καὶ*** (ἔφη Καλλικρατίδας) ***ὁμολογήσει (τότε) θαλαττοκρατεῖν τὸν Λύσανδρον***, καὶ τότε μόνον εἶπεν ὁ Κ. ὅ θὰ παραδεχθῇ ὅτι εἶναι κύριος τῆς θαλάσσης ὁ Λ.

φαμένου τοῦ Λυσάνδρου οὐ πολυπραγμονεῖν=***ἐπεὶ ἔφη Λ. ὅτι οὐ πολυπραγμονεῖ***, ὅτι δὲν εἶναι πολυπράγμων, δὲν ἀνακατεύεται εἰς ξένο ὑποθέσεις.

ἄλλου ἄρχοντος=ὅτε ἄλλος ἄρχει· τίς;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς αἷς ναυσὶν ἔλαβε παρὰ Λυσάνδρου=**πρὸς ταῖς ναυσίν, ἃς ἔλαβε παρὰ Λ.**, ἐκτὸς τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρὰ τοῦ Λ.

προσπληρόω=προσέτι πληρόω, ἐξοπλίζω.

ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων=ἐξ ἄλλων πόλεων συμμαχίδων.

ὡς **ἀπαντησόμενος**=**ἵνα ἀπαντήσῃ**, ἵνα ἐκπλεύσῃ πρὸς συνάντησιν.

---

§ 4—5

Καταμαθὼν καταστασιαζόμενος=**ἐπεὶ κατέμαθεν ὅτι κατεστασιάζετο,** ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθη καλῶς ὅτι κατερρᾳδιουργεῖτο.

οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων=οἵτινες ὄχι μόνον ἄνευ προθυμίας ὑπηρέτουν.

διαθροῶ=διαδίδω κρυφά.

ἐν ταῖς πόλεσι (τῶν συμμάχων).

ὅτι παραπίπτοιεν μέγιστα=**ὅτι παρέπιπτον μέγιστα**=ὅτι διέπραττον μέγιστα παραπτώματα (=σφάλματα)· πρβλ. § 2 «ὅτι παραδιδοίη».

ἐν τῷ ἀεὶ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους=ἐν τῇ συχνῇ (κατ' ἔτος) ἀλλαγῇ τῶν ναυάρχων.

πολλάκις γενομένων (ναυάρχων) ἀνεπιτηδείων=ἐπειδὴ πολλάκις ἐγένοντο ναύαρχοι ἀκατάλληλοι.

καὶ ἄρτι ξυνιέντων τὰ ναυτικὰ=**καὶ οἵ ἀρτίως ξυνίεσαν τὰ ναυτικά,** πρὸ μικροῦ ἐλάμβανον γνῶσιν τῶν ναυτικῶν, ἦσαν πρωτόπειροι εἰς τὰ ναυτικά.

καὶ οὐ γιγνωσκόντων ὡς χρηστέον ἐστὶν ἀνθρώποις=**καὶ οἳ οὐκ ἐγίγνωσκον πῶς δεῖ χρῆσθαι ἀνθρώποις,** δὲν ἐγνώριζον πῶς νὰ διοικῶσιν ἀνθρώπους.

κινδυνεύοιέν τέ τι παθεῖν=καὶ (διαθροούντων) ὅτι ἐκινδύνευον νὰ πάθωσί τι (κακόν).

ἐκ τούτου=κατόπιν τούτου, ἕνεκα τούτου· τίνος;

τοιάδε=τὰ ἑξῆς περίπου.

ἐμοὶ ἀρκεῖ=εἰς ἐμὲ εἶναι ἀρκετόν, ἐγὼ ἀρκοῦμαι.

βούλεται εἶναι=ἰσχυρίζεται, ἔχει τὴν ἀξίωσιν ὅτι ἐστί.

ἐμπειρότερος (ἐμοῦ)=πλέον πεπειραμένος ἐμοῦ.

οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμὲ=δὲν ἐμποδίζω, δὲν ἀντιλέγω ἐγώ.

πεμφθεὶς ἐπὶ τὰς ναῦς=**ἐπειδὴ ἐπέμφθην ἐπὶ τὰς ναῦς**, διωρίσθην ναύαρχος· πρβλ. § 1 «ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς».

οὐκ ἔχω=δὲν δύναμαι, δὲν γνωρίζω.

τὰ κελευόμενα· ὑπὸ τίνος;

κράτιστα ὡς ἂν δύνωμαι=ἄριστα ὅσον ἠμπορῶ.

ὑμεῖς δέ... συμβουλεύετε τὰ δοκοῦντα ὑμῖν εἶναι ἄριστα=**ὑμεῖς δὲ συμβουλεύετε ἃ δοκεῖ ὑμῖν ὅτι ἐστὶν ἄριστα,** δότε μοι τὴν ἀρίστην συμβουλὴν κατὰ τὴν γνώμην σας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς ἃ φιλοτιμοῦμαι=ὡς πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐγὼ φιλοτίμως πράττω.
αἰτιάζεται=***αἰτίαν ἔχει***, κατηγορεῖται.
ἴστε γὰρ αὐτὰ=διότι γιγνώσκετε αὐτά.
περὶ τοῦ μένειν ἐμὲ ἢ ἀποπλεῖν=περὶ τούτου, ἂν πρέπῃ ἐγὼ νὰ μένω ἢ νὰ ἀποπλεύσω.
ἐροῦντα (ἐμὲ)=ἵνα ἐγὼ εἴπω.
τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε=τὴν κατάστασιν τῶν ἐδῶ πραγμάτων.

---

§ 6—11
Οὐδενὸς τολμήσαντος εἰπεῖν=ἐπειδὴ οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ.
πείθεσθαι (τὸν Καλλικρατίδαν) τοῖς οἴκοι=νὰ πείθηται ὁ Κ. εἰς τοὺς ἐν τῇ πατρίδι (ἄρχοντας)· κατωτέρω § 9 τὸ πλῆρες «τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι».
ἐφ' ἃ ἥκει=ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα ἔχει ἔλθει· τίνα ;
παρὰ Κῦρον=πρὸς τὸν Κῦρον.
ἐπισχεῖν=νὰ ἐπίσχῃ, νὰ περιμείνῃ· τίνος ῥήματος;
ἄχθομαι=ἀγανακτῶ, στενοχωροῦμαι.
ταῖς φοιτήσεσιν ἐπὶ τὰς θύρας=διὰ τὰς συχνὰς μεταβάσεις εἰς τὰ ἀνάκτορα (τοῦ Κύρου).
εἰπὼν εἶναι τοὺς Ἕλληνας=***εἰπὼν ὡς εἶεν οἱ Ἕλληνες***, ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι ἦσαν οἱ Ἕλληνες.
ἕνεκα ἀργυρίου=ἵνα λάβωσιν ἀργύριον (χρήματα).
φάσκων τε... διαλλάξειν=***καὶ εἰπὼν ὅτι διαλλάξει***, θὰ συμφιλιώσῃ· διάφορον τοῦ ἐν § 4 ***διαλλάττειν***.
κατά γε τὸ αὑτοῦ δυνατὸν=ὅσον βεβαίως αὐτὸς δύναται.
ἢν σωθῇ οἴκαδε=ἐὰν σωθεὶς ἐπανέλθῃ εἰς Σπάρτην.
ἐπὶ χρήματα=πρὸς παραλαβὴν χρημάτων.
ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μ.=καλέσας εἰς συνέλευσιν τοὺς Μ.
τάδε=τὰ ἑξῆς.
ἐμοὶ ἀνάγκη ἐστὶν=ἐγὼ εἶμαι ἠναγκασμένος· ὑπὸ τίνος;
ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς εἶναι προθυμοτάτους=***ἀξιῶ δέ, ὅπως ὑμεῖς ἦτε προθυμότατοι***, ἀπαιτῶ δὲ νὰ εἶσθε ὑμεῖς προθυμότατοι.
διὰ τὸ πεπονθέναι ἤδη=***διὰ τοῦτο***, διότι ἔχετε πάθει μέχρι τοῦδε.
οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις=ἐπειδὴ οἰκεῖτε ἐν μέσῳ βαρβάρων.
ἐξηγεῖσθαι τοῖς συμμάχοις==νὰ προηγῆσθε, νὰ δίδητε τὸ παράδειγμα (τῆς εἰς τὸν πόλεμον προθυμίας) εἰς τοὺς συμμάχους.
τάχιστα καὶ μάλιστα=ταχίστας καὶ καιριωτάτας (βλάβας ἐπιφέρωμεν εἰς τοὺς πολεμίους).
ἥκωσιν=ἐπανέλθωσιν.
ἄξοντας=ἵνα ἀγάγωσιν· πρβλ. § 5 «ἐροῦντα».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀποδοὺς Κύρῳ=**ἐπεὶ ἀπέδωκεν** (=ἔδωκεν ὀπίσω) **πρὸς τὸν Κῦρον.**
οἴχεται=**ἀπελήλυθεν**, ἔχει ἀναχωρήσει.
ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν=ὅτε ἐγὼ ἦλθον πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ.
διαλεχθῆναί μοι=νὰ συνομιλήσῃ μετ' ἐμοῦ.
ἐγὼ οὐκ ἐδυνάμην πεῖσαι ἐμαυτὸν=ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ πεισθῶ, νὰ συγκατανεύσω.
φοιτᾶν ἐπὶ τὰς θύρας· πρβλ. § 6 «ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν».
ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν ἀποδώσειν=**ὑπισχνοῦμαι ὅτι ἀποδώσω ὑμῖν**, σᾶς δίδω τὸν λόγον μου ὅτι θὰ σᾶς εὐχαριστήσω ὅπως πρέπει.
ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν=**ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν, ἃ ἂν συμβῇ ἡμῖν, ἀντὶ τῶν συμβησομένων ἡμῖν ἀγαθῶν**· ποῖα εἶναι τὰ ἀγαθὰ ταῦτα;
προσδέχομαι=περιμένω.
σὺν τοῖς θεοῖς=μαζὶ μὲ τοὺς θεούς, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν.
θαυμάζειν=κολακεύειν.

---

§ 12—15
Οἱ αἰτιαζόμενοι=οἱ κατηγορούμενοι· πρβλ. § 5 «αἰτιάζεται».
ἐναντιοῦσθαι=ὅτι ἦσαν ἐναντίοι αὐτῷ, ἀντεπολιτεύοντο αὐτόν.
δεδιότες=**ἐπειδὴ ἐδεδίεσαν**, ἐφοβοῦντο· τί;
εἰσηγοῦμαι πόρον χρημάτων=προτείνω τρόπον εὑρέσεως χρημάτων.
ἐπαγγέλλομαι=ὑπισχνοῦμαι.
ἰδίᾳ=ἰδιαιτέρως, ἐκ τῶν ἰδικῶν των χρημάτων.
ταῦτα, τὰ χρήματα (δημόσια καὶ ἰδιωτικά).
ἐφοδιάζομαί τινι=δίδω ὡς ἐφόδιον εἴς τινα.
προσχωρῶ=βαδίζω πρός τινα, παραδίδομαι ἑκουσίως πρός τινα.
ἅτε ἐμφρουρούντων Ἀθηναίων=διότι ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον φρουροὶ Ἀθ.
οἱ τὰ πράγματα ἔχοντες=οἱ κυβερνῆται (τῆς πόλεως).
ἀττικίζω=ἀνήκω εἰς τὴν Ἀττικὴν (Ἀθηναϊκὴν) μερίδα.
προσβάλλω=κάμνω ἔφοδον.
αἱρῶ τὴν πόλιν κατὰ κράτος=κυριεύω τὴν πόλιν διὰ τῆς βίας, ἤτοι κατόπιν μάχης.
χρήματα=κινητὰ πράγματα.
ἀνδράποδα=οἱ κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως αἰχμαλωτιζόμενοι.
κελευόντων τῶν συμμάχων=εἰ καὶ ἐκέλευον (προέτρεπον) οἱ σύμμαχοι.
ἀποδίδομαί τι=πωλῶ τι.
καὶ τοὺς Μηθυμναίους=(οὐ μόνον τοὺς ἐν Μηθύμνῃ Ἀθηναίους φρουροὺς καὶ τοὺς δούλους τῶν Μ. ἀλλὰ) καὶ τοὺς ἐλευθέρους πολίτας τῆς Μ.
ἔφη οὐδένα ἂν Ἑλλήνων ἀνδραποδισθῆναι=**ἔφη ὅτι οὐδεὶς Ἑλλήνων ἀνδραποδισθείη ἄν**, εἶπεν ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἑλλήνων θὰ πωληθῇ ὡς ἀνδράποδον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος=ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον αὐτὸς ἄρχει.
φρουρούς, οἵτινες πιθανῶς ἦσαν δοῦλοι Ἀθηναῖοι.
ἀπέδοτο· πρβλ. § 14 «ἀποδόσθαι».

---

§ 15—18.

Κατιδὼν Κόνωνα ἀναγόμενον=**ἐπεὶ κατεῖδεν ὅτι Κόνων ἀνήγετο**, ἀφ' οὗ εἶδε καλῶς ὅτι ὁ Κ. ἐξέπλεεν (ἐκ τῶν Β. Α. τῆς Λέσβου Ἑκατοννήσων, ὅπου εἶχε προσορμισθῇ βραδύνας νὰ βοηθήσῃ τοὺς Μηθυμναίους).
ὑποτέμνομαι=προσπαθῶ δολίως νὰ κόψω, νὰ ἐμποδίσω.
διὰ τὸ ἐξειλέχθαι=διὰ τοῦτο, ὅτι εἶχον ἐκλεχθῇ· πρβλ. § 8 «διὰ τὸ πεπονθέναι».
εἰς ὀλίγας, ἐνν. ναῦς.
ἐρέτης=κωπηλάτης.
ὡς ἔφθη κατακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων=ἐπειδὴ προέλαβον καὶ τὸν ἠμπόδισαν οἱ πολέμιοι
πρὸς τῷ λιμένι=κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος.
ἀποφεύγω εἰς τὴν γῆν=φεύγων εἰς τὴν ξηρὰν σώζομαι.
ἀνέλκω=ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβιβάζω εἰς τὴν ξηράν.
ὁρμίζομαι=καταφεύγω εἰς ὅρμον, προσορμίζομαι, ἀγκυροβολῶ.
ἔχω τὸν ἔκπλουν=εἶμαι κύριος τῆς ἐξόδου.
μεταπέμπομαι=προσκαλῶ.
πανδημεὶ=πάντας τοὺς πολίτας (τοὺς δυναμένους νὰ μάχωνται).

---

§ 19—22.

Καὶ (ἐπεὶ) οὐδαμόθεν ἦν=καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ κανὲν μέρος δὲν ἦτο δυνατόν.
εὐπορῶ σίτων=εὐκόλως προμηθεύομαι τροφάς.
διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι=**διὰ τοῦτο, ὅτι οὐκ ἐπυνθάνοντο**, διότι δὲν ἐπληροφοροῦντο· πρβλ. § 16 «διὰ τὸ ἐξειλέχθαι» καὶ § 8 «διὰ τὸ πεπονθέναι».
καθέλκω=ἐκ τῆς ξηρᾶς καταβιβάζω εἰς τὴν θάλασσαν· τὸ ἀντίθετον τοῦ ἐν τῇ § 17 «ἀνέλκω».
ἐπλήρωσε· πρβλ. § 3 «προσεπλήρωσε».
πρὸ ἡμέρας=πρὶν ἐξημερώσῃ.
ἐπιβάται=οἱ πεζοναῦται (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἐρέτας).
εἰς κοίλην ναῦν=εἰς τὸ κοῖλον τῆς νεώς, εἰς τὸ κύτος τοῦ πλοίου.
παραρρύματα=τὰ ἐκ δέρματος ἢ χονδροῦ ὑφάσματος παραπετάσματα (ἅτινα ἐχρησίμευον, ὅπως προφυλάττωσι τὰς πλευρὰς τῶν πλοίων ἀπὸ τῶν κυμάτων, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῶν ἐχθρικῶν βλημάτων καὶ ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν βλεμμάτων τῶν πολεμίων).
ἀνέχω=μένω ἀκίνητος, ἡσυχάζω.
ἐπεὶ σκότος εἴη=ὅτε ἐσκοτείνιαζε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐξεβίβαζεν=ἐκ τῶν δύο πλοίων εἰς τὴν ξηρὰν ἐξῆγε.
ὡς μὴ εἶναι καταδήλους=ὥστε νὰ μὴ ὦσι κατάδηλοι.
εἰστίθεμαί τι=θέτω τι ἐντὸς (τοῦ πλοίου λ. χ.) πρὸς χρῆσίν μου.
σῖτα μέτρια=τροφαὶ ἐπαρκεῖς· πρβλ. § 19 «σίτων».
μέσον ἡμέρας=μεσημβρία.
οἱ ἐφορμοῦντες=οἱ πολιορκοῦντες (Λακεδαιμόνιοι).
ὀλιγώρως ἔχω=ὀλιγωρῶ, ἀμελῶ, ἀπροσεκτῶ.
ἐπὶ Ἑλλησπόντου=πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤτοι πρὸς βορρᾶν.
ὡς ἤνυτον=ὡς ἠδύναντο.
ἐπείγομαι=σπεύδω, βιάζομαι.
τυχόντες ἀριστοποιούμενοι=διότι ἔτυχε νὰ γευματίζωσι.
ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι=κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου· (τὸ ἀντίθετον: ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι).
κρατῶ τινα μάχῃ=κρείττων τινὸς γίνομαι ἐν τῇ μάχῃ, νικῶ τινα μαχόμενος.
ἀναδησάμενοι=ἀφ' οὗ προσέδεσαν (τὴν συλληφθεῖσαν ναῦν) ὄπισθεν τοῦ ἰδικοῦ των πλοίου· τὸ ῥ. ἀναδέομαι-οῦμαι.
ἀπάγω=ὁδηγῶ ὀπίσω.
αὐτοῖς ἀνδράσιν=μὲ ὅλους τοὺς ἐντὸς αὐτῆς ἄνδρας.
διαφεύγω=φεύγων σώζομαι· πρβλ. § 17 «ἀποφεύγω».

---

§ 24—28.

Ψηφίζομαι βοηθεῖν=ἀποφασίζω νὰ σπεύσω εἰς βοήθειαν.
τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντας=τοὺς ἔχοντας στρατεύσιμον ἡλικίαν (ἤτοι ἀπὸ τοῦ 18 μέχρι τοῦ 60 ἔτους).
ἀπαίρω=ἀποπλέω· συνώνυμα «ἀνάγομαι» § 15 καὶ «ἐκπλέω» § 20.
ὁμοίως δὲ ἤθροισαν καὶ ταύτας, εἴ τινες ἔτυχον οὖσαι ἔξω.
αὐτοῦ=ἐν τῷ λιμένι τῆς Μυτιλήνης.
δειπνοποιοῦμαι=δειπνῶ, εὑρίσκομαι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου· πρβλ. § 21 «ἀριστοποιοῦμαι».
ἄκρα=ἀκρωτήριον.
ἀντίον=ἀπέναντι.
τὰ πυρά, τὰ ἐπὶ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων καὶ τῶν νησίδων.
καὶ ἐξαγγειλάντων τινῶν αὐτῷ ὅτι Ἀ. εἶεν=καὶ ἐπειδὴ ἀνήγγειλάν τινες αὐτῷ ὅτι Ἀ. εἰσίν.
περὶ μέσας νύκτας=περὶ τὸ μεσονύκτιον· πρβλ. § 20 «μέσον ἡμέρας».
ὡς προσπέσοι=ἵνα ἐπιπέσῃ, ἐπιτεθῇ.
ἐξαπιναίως=αἰφνιδίως.
ἐπιγίγνομαι=ἐπέρχομαι, ἐπιπίπτω ἀπροσδοκήτως.
ἀναγωγὴ=ἔκπλους, ἐκ τοῦ ἀνάγομαι.
ἀνέσχε (τὸ ὕδωρ)=ἐσταμάτησε· πρβλ. § 20 «ἀνεῖχον».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 29—34

Ἀντανάγομαι=ἀνάγομαι, ἐκπλέω ἐναντίον τινός.

τῷ εὐωνύμῳ (κέρᾳ)=μὲ τὸ ἀριστερόν, προπλέοντος τοῦ ἀριστεροῦ κέρατος.

ἡγοῦμαι=προηγοῦμαι.

μετὰ ταῦτα (ἐνν. ἐτέτακτο, ὅπερ παραλαμβάνομεν ἐκ τοῦ κατωτέρω: ἐπετέτακτο).

ἐπιτάσσομαί τινι=κατόπιν τινὸς τάσσομαι, λαμβάνω θέσιν.

ἐπὶ μιᾶς (ἐνν. νεὼς)=εἰς μίαν σειράν, γραμμήν.

ἐστρατήγει=ἐναυάρχει (διότι παρὰ τοῖς παλαιοῖς ὁ αὐτὸς ἠδύνατο νὰ εἶναι καὶ στρατηγὸς ἐν ξηρᾷ καὶ ναύαρχος ἐν θαλάσσῃ).

ἐχόμεναι=παρεπόμεναι, πλησίον οὖσαι.

ταξίαρχοι=οἱ διοικηταὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἢ ναυτικοῦ σώματος τῶν 10 φυλῶν ὄντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν.

ἐπὶ ταύταις=κατόπιν τούτων.

ναύαρχοι=οἱ κυβερνῆται τῶν τριῶν νεῶν (Σαλαμινίας, Παράλου καὶ Δηλιάδος) τῆς πολιτείας.

οὕτω=ἐν διπλῇ σειρᾷ πλὴν τοῦ κέντρου, ὅπερ ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τῶν Ἀργινουσῶν.

ἵνα μὴ διδοῖεν διέκπλουν (ταῖς τῶν πολεμίων ναυσὶν)=ἵνα μὴ καθιστῶσιν εὔκολον εἰς τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα νὰ πλέωσι διὰ μέσου αὐτῶν.

χεῖρον γὰρ ἔπλεον=διότι αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἔπλεον μὲ ταχύτητα μικροτέραν ἢ αἱ τῶν Λ.

πρὸς διέκπλουν καὶ περίπλουν=ὅπως πλέωσι διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν πλοίων καὶ περιπλέωσιν (περικυκλώνωσιν) αὐτά.

διὰ τὸ βέλτιον πλεῖν· ἀντίθετον τοῦ ἀνωτέρω «χεῖρον ἔπλεον».

ὁ κυβερνῶν τῷ Καλλικρατίδᾳ=ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου τοῦ Κ., ἤτοι τῆς ναυαρχίδος.

ὅτι εἴη καλῶς ἔχον=**ὅτι καλῶς ἔχοι,** ὅτι συμφέρον ἦτο.

οὐ δέος μὴ κάκιον οἰκήσεται=δὲν ὑπάρχει φόβος μήπως χειρότερον διοικηθῇ, δὲν θὰ περιέλθῃ εἰς χειροτέραν κατάστασιν.

αὐτοῦ ἀποθανόντος=ἐὰν αὐτὸς ἀποθάνῃ, φονευθῇ.

διασκεδάννυμαι=διασκορπίζομαι.

ἐπεὶ δὲ Κ. ἠφανίσθη=ἐπειδὴ δὲ ὁ Κ. ἐγένετο ἀφανὴς (διότι τὸ σῶμα αὐτοῦ δὲν εὑρέθη).

ἐμβαλούσης τῆς νεὼς (νηΐ πολεμίᾳ)=ὅτε συνεπλάκη τὸ πλοῖόν του πρὸς ἐχθρικὸν πλοῖον.

ἐντεῦθεν=ἐκ τούτου, κατόπιν τούτου.

πάλιν=ὀπίσω.

τῶν προσενεχθέντων=**οἱ προσηνέχθησαν**, ὑπὸ τῶν κυμάτων παρασυρθέντες ἐξεκομίσθησαν εἰς τὴν ξηράν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 35—38

Ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς ... Θηραμένην καὶ Θρασύβουλον πλεῖν=ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἵνα ὁ Θ. καὶ ὁ Θρ. πλέωσιν.

τριηράρχους ὄντας=**οἳ ἦσαν τριήραρχοι**, ἤτοι κυβερνῆται τριήρων ὑπ' αὐτῶν ἐξωπλισμένων.

ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς=πρὸς βοήθειαν τῶν νεῶν, αἵτινες βλαβεῖσαι ἐκινδύνευον νὰ βυθισθῶσι.

ταῖς δὲ ἄλλαις (πλεῖν τοὺς στρατηγούς).

ἐπὶ τὰς ἐφορμούσας=κατ' ἐκείνων τῶν νεῶν, αἵτινες ἐπολιόρκουν (τὸν Κόνωνα).

χειμὼν=τρικυμία.

διεκώλυσεν αὐτοὺς βουλομένους ποιεῖν ταῦτα.

τροπαῖον=σημεῖον τροπῆς τῶν πολεμίων (ὅπερ συνίστατο ἐξ ὅπλων τῶν πολεμίων, ἅτινα ἀνηρτῶντο ἀπό τινος δένδρου ἢ ἐτίθεντο ἐπί τινος στύλου).

αὐλίζομαι=στρατοπεδεύω.

ὑπηρετικὸς κέλης=τὸ μικρὸν καὶ ταχὺ πλοιάριον τῆς ὑπηρεσίας, ὅπερ διεβίβαζε διαταγὰς τοῦ ναυάρχου.

πάλιν ἐξέπεμψε=ὀπίσω ἀπέστειλεν· πρβλ. § 33 «πάλιν κατέπλευσαν».

τοῖς ἐνοῦσι (τῷ κέλητι)=τοῖς οὖσιν ἐντὸς τοῦ κέλητος, ἤτοι εἰς τὸ πλήρωμα αὐτοῦ.

παραχρῆμα δὲ αὖθις=ἀμέσως δὲ πάλιν.

ἐστεφανωμένοι=φοροῦντες στεφάνους ὡς καλὰς εἰδήσεις κομίζοντες.

ἐπειδὴ=ὅτε.

θύω εὐαγγέλια=προσφέρω θυσίαν διὰ καλὴν ἀγγελίαν.

ἔμποροι=οἱ παρακολουθοῦντες τὸν στρατὸν πρὸς πώλησιν τροφῶν καὶ ἀγορὰν λαφύρων.

ἐνθεμένους τὰ χρήματα εἰς τὰ πλοῖα=ἀφ' οὗ τοποθετήσωσι τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰ φορτηγὰ πλοῖα.

πνεῦμα οὔριον=ἄνεμος οὔριος, εὐνοϊκός.

καὶ τὰς τριήρεις (ἀποπλεῖν).

τὴν ταχίστην (ὁδὸν)=τάχιστα.

ἐμπίμπρημι=κατακαίω.

ἀποδιδράσκω=φεύγω κρυφίως.

εὔδιος=ἥσυχος.

φράζω=λέγω.

τὰ περὶ Ἐτεονίκου=τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν Ἐτ.' τίνα;

διαπράττομαί τι=κατορθώνω τι.

ἐπὶ Σάμου=πρὸς τὴν Σ. διευθυνόμενοι· πρβλ. § 20 «ἐπὶ Ἑλλησπόντου».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

§ 1—2

Οἱ ἐν οἴκῳ=οἱ οἶκοι, ἤτοι οἱ ἐν Ἀθήναις.

πρὸς τούτῳ=πλησίον τούτου, πλὴν τούτου· πρβλ. κεφ. ς', § 3 «πρὸς ταῖς ναυσί».

εἵλοντο=ἐξέλεξαν· ὁ ἐνεστώς;

τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν. Ἐκ τῶν 10 στρατηγῶν ἐνταῦθα μνημονεύονται 8 μόνον, διότι ὁ μὲν ἔνατος Λέων συνελήφθη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων κυβερνῶν τὴν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Μυτιλήνης εἰς τὸ πέλαγος ἐκπλεύσασαν τριήρη (πρβλ. κεφ. ς', § 21), ὁ δὲ δέκατος Ἀρχέστρατος φονευθεὶς ἐν Μυτιλήνῃ εἶχεν ἀντικατασταθῆ ὑπὸ τοῦ Λυσίου (πρβλ. κεφ. ς', § 30).

ὁ τοῦ δήμου προεστηκὼς=ὁ ἀρχηγὸς τῶν δημοκρατικῶν.

ὁ ἐπιμελόμενος τῆς διωβελίας=ὁ φροντίζων περὶ τῆς τακτικῆς καταβολῆς εἰς ἕκαστον ἄπορον Ἀθηναῖον ***δύο ὀβολῶν*** ἐκ τῶν θεωρικῶν χρημάτων πρὸς ἀγορὰν εἰσιτηρίου τοῦ θεάτρου.

ἐπιβολὴ=πρόστιμον.

ὄντα τοῦ δήμου=ἐν ᾧ ταῦτα ἀνῆκον εἰς τὸ δημόσιον.

ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ=ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου· πρβλ. κεφ. ς', § 35 «ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς».

δῆσαι=νὰ ῥίψωσιν εἰς τὸ δεσμωτήριον, νὰ φυλακίσωσι· τὸ ῥ. δέω-ῶ.

---

§ 3—7

Μέγεθος τοῦ χειμῶνος=σφοδρότης τῆς τρικυμίας.

χρὴ παραδοθῆναι εἰς τὸν δῆμον=πρέπει νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δήμου.

δεθέντας=ἐπειδὰν δεθῶσιν· πρβλ. § 2 «δῆσαι».

δικαίους εἶναι ὑποσχεῖν λόγον=*κατηγόρουν τῶν στρατηγῶν λέγοντες δίκαιον εἶναι ὑποσχεῖν αὐτοὺς λόγον.*

ὑπέχω λόγον=δίδω λόγον, ἀπολογοῦμαι.

διότι οὐκ ἀνείλοντο=διατὶ δὲν ἀνέσυραν ἐκ τῆς θαλάσσης· τὸ ῥ. ἀναιροῦμαι.

καθάπτομαί τινος=κατηγορῶ τινα.

ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυ μαρτύριον, ὅτι.. =ὁ Θ. παρουσίαζεν ἐπιστολὴν πρὸς ἀπόδειξιν τούτου, ὅτι...

αἰτιῶμαί τινα=τὴν αἰτίαν πράγματός τινος ἀποδίδω εἴς τινα, κατηγορῶ τινα· πρβλ. κεφ. ς', § 12 «οἱ αἰτιαζόμενοι».

βραχέως=δι' ὀλίγων λέξεων, συντόμως.

οὐ προυτέθη σφίσι λόγος=δὲν ἐπετράπη εἰς αὐτοὺς νὰ ἀγορεύσωσιν ἀπολογούμενοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅτι πλέοιεν καὶ προστάξαιεν=ὅτι ἔπλεον καὶ προσέταξαν· πρβλ. κεφ. ϛ', § 2 «ὅτι παραδιδοίη».
ἀναίρεσις· πρβλ. § 4 «ἀνείλοντο».
ἐστρατηγηκόσιν=οἵτινες εἶχον χρηματίσει στρατηγοί.
καὶ εἴπερ γέ τινας δέοι (αἰτιάσασθαι)=καὶ ἐὰν ἐξ ἅπαντος ἔπρεπε νὰ ἀποδώσωσιν εἴς τινας τὴν αἰτίαν τῆς μὴ ἀναιρέσεως τῶν ναυαγῶν.
ἔχειν=δύνασθαι.
οἷς προσετάχθη (ἡ ἀναίρεσις)=εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετέθη.
καὶ οὐ ψευσόμεθα, ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ἀλλὰ (λέγομεν) ***τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι...***
παρέχομαι μάρτυρας=παρουσιάζω ἐμαυτῷ (=πρὸς ὑποστήριξιν τῶν λόγων μου) μάρτυρας.
ἔπειθον=προσεπάθουν νὰ πείσωσι.
ἰδιῶται=οἱ ἁπλοῖ πολῖται, οἱ ἐκκλησιάζοντες Ἀθηναῖοι.
ἐγγυᾶσθαι=νὰ ἐγγυηθῶσιν, ὅπως μὴ οἱ στρατηγοὶ δεθῶσιν.
ἀναβαλέσθαι (τὴν ψηφοφορίαν).
ὀψὲ ἦν=βράδυ ἦτο.
τὰς χεῖρας οὐκ ἂν καθεώρων, (εἰ ἐψηφίζοντο)=δὲν θὰ διέκρινον καλῶς τὰς χεῖρας τῶν ἐκκλησιαστῶν, ἂν ἡ περὶ ἐγγυήσεως πρότασις ἐτίθετο εἰς ψηφοφορίαν. Αἱ ἀποφάσεις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων ἐλαμβάνοντο διὰ τάσεως (ὑψώσεως) τῶν χειρῶν (χειροτονεῖν, χειροτονία).
ἔδοξεν εἰσενεγκεῖν τὴν βουλὴν=ἀπεφασίσθη νὰ προτείνῃ ἡ βουλὴ (εἰς τὸν δῆμον).
προβουλεύσασαν=***ἐπειδὰν προβουλεύσῃ***, ἀφ' οὗ ἐκδώσῃ προβούλευμα, ἀπόφασιν.
ὅτῳ τρόπῳ κρίνοιντο οἱ ἄνδρες=κατὰ τὰς διατάξεις τίνος νόμου νὰ δικασθῶσιν οἱ στρατηγοί.

---

§ 8–16

Ἐγίγνετο Ἀπατούρια=ἐτελοῦντο τὰ Ἀ., ἤτοι ἑορτὴ οἰκογενειακή, καθ' ἣν οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν φρατρίαν (=γένος) συνεώρταζον καὶ οἱ πατέρες ἐνέγραφον τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τοὺς πολίτας.
σύνεισι σφίσιν αὐτοῖς=***συνέρχονται ἀλλήλοις***, συνεορτάζουσι.
μέλανα ἱμάτια ἔχοντας=***μελονειμονοῦντας***, πενθηφοροῦντας.
ἐν χρῷ κεκαρμένους=σύρριζα, βαθειὰ κουρευμένους· ὁ χρὼς (τοῦ χρωτός, τῷ χρωτὶ καὶ χρῷ)=τὸ δέρμα· ***κείρομαι, κέκαρμαι, ἐκάρην.***
ὡς δὴ ὄντες=διότι δῆθεν ἦσαν.
ἐντεῦθεν=μετὰ ταῦτα.
εἰσήνεγκε τὴν γνώμην=εἰσήγαγεν, ἀνεκοίνωσε τὸ προβούλευμα· πρβλ. § 7 «τὴν βουλὴν προβουλεύσασαν εἰσενεγκεῖν».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰπόντος Κ.=ἀφ' οὗ ὁ Κ. εἶπε, κατὰ πρότασιν τοῦ Κ.

ἐπειδὴ (οἱ ἐκκλησιάζοντες) ἀκηκόασι τῶν κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων (τῶν στρατηγῶν) ***ἀπολογουμένων.***

διαψηφίσασθαι (εἰσήνεγκε γνώμην ἡ βουλὴ)=διὰ ψηφοφορίας ν' ἀποφασίσωσι.

ὑδρία=κάλπη.

ἐφ' ἑκάστῃ τῇ φυλῇ=ἐπὶ τοῦ τόπου, ὅπου ἑκάστη φυλὴ ἐψήφιζεν.

κηρύττειν ψηφίσασθαι εἰς τὴν προτέραν (ὑδρίαν τοῦτον), ὅτῳ...

οὐκ ἀνελόμενοι=ὅτι ***οὐκ ἀνείλοντο***· πρβλ. § 4 «διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς».

ὅτῳ δὲ μὴ (δοκοῦσιν ἀδικεῖν).

θανάτῳ ζημιῶσαι=***θανατῶσαι***, νὰ καταδικάσωσιν εἰς θάνατον.

οἱ ἕνδεκα ἦσαν κληρωτοὶ ἄρχοντες ἐπιμελούμενοι τῆς ἐκτελέσεως τῶν θανατικῶν ποινῶν.

τὸ ἐπιδέκατον=τὸ δέκατον μέρος.

τῆς θεοῦ, τῆς πολιούχου Ἀθηνᾶς.

παρῆλθε=παρουσιάσθη.

τεῦχος ἀλφίτων=δοχεῖον ἀλεύρων (κριθίνων).

ἐπιστέλλειν δ' (ἔφη)=εἶπεν δ' ὅτι παρήγγελλον.

προσκαλοῦμαί τινα=καταγγέλλω τινὰ (εἰς τὸν δῆμον ἢ τὸ δικαστήριον).

συγγεγραφέναι παράνομα=ὅτι εἶχε προτείνει πρότασιν παράνομον· τίς ἡ παρανομία;

ἔνιοι=τινές, μερικοί.

ἐπαινῶ=ἐπιδοκιμάζω.

εἰ μή τις ἐάσει=ἐάν τις δὲν ἀφήσῃ.

καὶ ἐπὶ τούτοις=καὶ πρὸς τούτοις (καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρκουν ταῦτα, ἤτοι ὅτι ὁ δῆμος ἐπήνεσε τὴν παράνομον πρότασιν τοῦ Καλλιξείνου).

τούτους, ἤτοι Εὐρυπτόλεμον καὶ ἄλλους τινάς, § 12.

ἧπερ (ψήφῳ ἔκρινον) καὶ τοὺς στρατηγούς.

ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν κλῆσιν=ἐὰν δὲν ἀποσύρωσι τὴν (κατὰ τοῦ Κ.) καταγγελίαν· πρβλ. § 12 «προσεκαλέσαντο».

ἐπιθορυβῶ=θορυβωδῶς ἐπιδοκιμάζω.

τινῶν δὲ τῶν πρυτάνεων φασκόντων οὐ προθήσειν τὴν διαψήφισιν παρὰ τὸν νόμον=ἐπειδὴ δέ τινες τῶν πρυτάνεων ἔλεγον ὅτι δὲν θὰ θέσωσιν εἰς ψηφοφορίαν (τὴν πρότασιν τοῦ Κ.), διότι αὕτη ἦτο παράνομος. Ἐκ τῶν 500 βουλευτῶν οἱ 50 ἑκάστης τῶν δέκα φυλῶν ἐπρυτάνευον κατὰ 35—36 ἡμέρας ἀποτελοῦντες τὸ καλούμενον σήμερον προεδρεῖον τῆς βουλῆς.

ἀναβὰς (εἰς τὸ βῆμα) ***κατηγόρει αὐτῶν*** (τῶν πρυτάνεων) ***τὰ αὐτὰ*** (τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἱ δὲ (ἐκκλησιάζοντες, τὸ πλῆθος) ***ἐβόων καλεῖν*** (=προσκαλεῖσθαι) ***τοὺς φάσκοντας οὐ (προθήσειν τὴν διαψήφισιν).***

οὐκ ἔφη (τοῦτο ποιήσειν) ἀλλ' ἤ...

---

§ 16—33

Τὰ μέν... τὰ δέ... τὰ δέ...=πρῶτον μέν, δεύτερον δέ, τρίτον δέ.

κατηγορήσων... ὑπεραπολογησόμενος... συμβουλεύσων=ἵνα κατηγορήσω, ἵνα ἀπολογηθῶ ὑπὲρ τῶν στρατηγῶν, ἵνα συμβουλεύσω.

ὄντος μοι ἀναγκαίου καὶ ἐπιτηδείου=***εἰ καὶ ἔστι μοι συγγενὴς καὶ φίλος.***

κατηγορῶ, εἰρωνικῶς λέγει τοῦτο.

μεταπείθω τινὰ=κάμνω τινὰ νὰ μεταβάλῃ γνώμην.

ἐπιτάσσω τινὶ=διατάσσω τινά.

εἶτα=καὶ ὅμως.

τὴν αἰτίαν ἔχουσι κοινὴν=***κοινῇ αἰτιάζονται,*** ἀπὸ κοινοῦ κατηγοροῦνται.

ἐκείνων ἰδίᾳ ἁμαρτόντων=ἐν ᾧ ἐκεῖνοι ἰδιαιτέρως ἥμαρτον.

οὐκ (ἀπολοῦνται).

δίκαια τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ***ὅσια*** τὰ πρὸς τοὺς θεούς.

καὶ (ποιοῦντες ταῦτα), ὅθεν πεύσεσθε τἀληθῆ=καὶ ἐπιτρέποντες εἰς τοὺς στρατηγοὺς ν' ἀπολογηθῶσιν, ἐξ οὗ θὰ μάθητε τὴν ἀλήθειαν.

καὶ οὐχ εὑρήσετε σφᾶς αὐτοὺς ἡμαρτηκότας=καὶ δὲν θὰ εὕρητε ὅτι ὑμεῖς αὐτοὶ ἔχετε διαπράξει ἁμαρτήματα.

μετανοήσαντες ὕστερον=ὅταν ὕστερον μετανοήσητε.

συμβουλεύω δ' ὑμῖν (ταῦτα ποιεῖν), ***ἐν οἷς...***

ἔστιν=***οἷόν τέ ἐστιν,*** εἶναι δυνατόν.

κολάσεσθε ταύτῃ τῇ δίκῃ, ᾗ ἂν βούλησθε κολάσαι αὐτούς.

ἅμα πάντας=συγχρόνως ὅλους μαζί.

εἰμὴ πλέον (δώσετε)=ἐὰν δὲν ἐπιτρέψητε περισσότερον (τῆς μιᾶς ἡμέρας).

ἄλλοις, ἤτοι τοῖς συκοφάνταις καὶ ἐχθροῖς τῶν στρατηγῶν.

τὸ ψήφισμα Καννωνοῦ=ὁ νόμος ὁ προταθεὶς ὑπὸ τοῦ Κ.

ἰσχυρότατον=ἐγκυρότατον, αὐστηρότατα ἐφαρμοζόμενον.

ἀποδικέω-ῶ=ὑπερασπίζω ἐμαυτὸν ἐν δικαστηρίῳ, ἀπολογοῦμαι.

καταγιγνώσκομαι=καταδικάζομαι.

βάραθρον, βαθὺ χάσμα γῆς παρὰ τὸ σημερινὸν Ἀστεροσκοπεῖον, ὅπου ἐν παλαιοτέροις χρόνοις ἐρρίπτοντο οἱ καταδικαζόμενοι εἰς θάνατον.

προσήκων=συγγενής· πρβλ. § 16 «ἀναγκαῖος».

περὶ πλείονος ποιοῦμαί τινα=περισσοτέραν ἀξίαν ἀποδίδω εἴς τινα, προτιμῶ τινα.

ὃς ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις=ὅστις ἔχει τεθῆ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἱεροσύλων, ἤτοι τῶν τὰ ἱερὰ συλώντων (κλεπτόντων).

δημόσια εἶναι=***δημευθῆναι,*** ἡ περιουσία αὐτοῦ νὰ δημεύηται.

ὁπότερος=ὅποιος ἐκ τῶν δύο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατὰ ἕνα ἕκαστον=εἷς ἕκαστος χωριστά.

τούτων γιγνομένων=**ἐὰν ταῦτα γίγνηται.**

τεύξονται τῆς τιμωρίας=θὰ τύχωσι τῆς τ., τιμωρηθήσονται.

εὐορκοῦντες=φυλάσσοντες τὸν ὅρκον, (ὃν ὠμόσατε, ὅτι θὰ δικάσητε κατὰ τὸν νόμον).

τοὺς ἀφελομένους ἐκείνους=οἵτινες ἐστέρησαν ἐκείνους, ἤτοι τοὺς Λακ.

ἀπολλύντες τούτους=καταδικάζοντες εἰς θάνατον (τοὺς νικητὰς τῶν Λ. στρατηγοὺς) τούτους.

τί δὲ καὶ δεδιότες ;=καὶ τί τέλος πάντων φοβούμενοι ;

οὕτω σφόδρα=τόσον πολύ.

ἐπείγομαι=σπεύδω, βιάζομαι.

ἢ (δέδιτε) μὴ οὐκ.. = ἢ φοβεῖσθε μήπως δέν...

ἀλλ' οὐ (δέδιτε), **ἂν** (κρίνητε) **παρὰ τὸν νόμον·** τί ὀφείλουσι λοιπὸν νὰ φοβῶνται μᾶλλον οἱ Ἀθηναῖοι;

μιᾷ ψήφῳ (κρίνεσθαι τοὺς στρατηγούς).

ἀλλ' ἴσως ἀποκτείναιτε ἄν τινα καὶ (=καίπερ) **οὐκ ὄντα αἴτιον**, (εἰ κρίναιτε αὐτοὺς μιᾷ ψήφῳ).

ἀναμνήσθητε ὡς ἀλγεινὸν καὶ ἀνωφελὲς ἤδη ἐστὶ μεταμελῆσαι (ὑμῖν) **ὕστερον**=συλλογίσθητε πόσον λυπηρὸν καὶ μάταιον πλέον εἶναι νὰ μετανοήσητε κατόπιν.

πρὸς δ' ἔτι=προσέτι δέ, καὶ μάλιστα.

ἡμαρτηκότες περὶ θανάτου ἀνθρώπου=ἀφ' οὗ θὰ ἔχητε διαπράξει ἁμάρτημα συνεπαγόμενον θάνατον ἀνθρώπου.

δεινὰ δὲ ποιήσαιτε ἄν, εἰ... ἔδοτε μέν, ἀποστερήσετε δὲ=φοβερὸν δὲ πρᾶγμα θὰ πράξητε, ἀφ' οὗ ἐπετρέψατε εἰς τὸν Ἀ., ἐὰν ἀποστερήσητε τοὺς στρατηγούς...

Ἀριστάρχῳ καταλύοντι τὸν δῆμον=εἰς τὸν Ἀ., καίπερ καταλύοντα τὴν δημοκρατίαν.

προὔθετε=παρέσχετε, ἐπετρέψατε.

μὴ ὑμεῖς γε (ποιήσητε ταῦτα).

ἀλλὰ φυλάττοντες τοὺς νόμους ὄντας ἑαυτῶν (=ὑμῶν αὐτῶν).

ἐπανέλθετε (διὰ τῆς μνήμης)=ἀναμνήσθητε.

δοκοῦσι (τοῖς κατηγόροις)=δοξάζουσιν, νομίζουσιν οἱ κατήγοροι.

γεγενῆσθαι αἱ ἁμαρτίαι τοῖς στρατηγοῖς=ὅτι ἔχουσι γίνει τὰ σφάλματα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν.

κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ=νικήσαντες ἐν τῇ ναυμαχίᾳ· πρβλ. κεφ. ϛ', § 21 «κρατήσαντες μάχῃ».

ἀναχθέντας ἐπὶ κέρως=**ἐπειδὰν ἀναχθῶσιν ἐπὶ κέρως**, ἀφ' οὗ ἐκπλεύσωσιν εἰς μακρὰν γραμμήν, τοῦ ἑνὸς πλοίου τασσομένου ὄπισθεν τοῦ ἄλλου· τὸ ἀντίθετον **ἐν μετώπῳ.**

ναυάγια=τὰ λείψανα τῶν ναυαγησάντων πλοίων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν ταχίστην (ὁδὸν)=τάχιστα· πρβλ: Α', ϛ', 37 «ἀποπλεῖν εἰς Χίον τὴν ταχίστην».

ἔφη γενέσθαι ἂν ἀμφότερα=*ἔφη ὅτι γένοιτο ἂν ἀμφότερα*, εἶπεν ὅτι δύνανται νὰ γίνωσι καὶ τὰ δύο· πρβλ. κεφ. ϛ', § 14 «ἔφη οὐδένα ἂν Ἑλλήνων ἀνδραποδισθῆναι».

αὐτοῦ· ποῦ;

δόξαν τοῦτο=*ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς*.

καταλιπεῖν (ἔφη)=*ἐκέλευσε καταλιπεῖν*.

συμμορία=τμῆμα πλοίων (μοῖρα) ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἑνὸς τῶν στρατηγῶν.

τῶν ἀπολωλυιῶν οὐσῶν δώδεκα=ἐκ τῶν βυθισθεισῶν, αἵτινες ἦσαν 12. Ἐν κεφ. ϛ', § 34 ὁ συγγραφεὺς εἶπεν ὅτι «ἀπώλοντο τῶν Ἀθηναίων νῆες πέντε καὶ εἴκοσι»· φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἐκ τούτων 12 ἐπέπλεον εἰσέτι, ἂν δ' ἐτύγχανον ἐγκαίρου βοηθείας, ἠδύναντο νὰ σωθῶσι τὰ πληρώματα αὐτῶν.

οὐκοῦν=λοιπόν.

τὰ μὲν πραχθέντα μὴ καλῶς πρὸς τοὺς πολεμίους=ὡς πρὸς τὰ πραχθέντα κακῶς κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

ὑπέχειν λόγον=***διδόναι λόγον, ἀπολογεῖσθαι***· πρβλ. § 4 «λόγον ὑποσχεῖν».

τοὺς δὲ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν (ταχθέντας) ***κρίνεσθαι*** (δίκαιόν ἐστι).

μὴ ποιήσαντας=ἐπειδὴ οὐκ ἐποίησαν.

διότι οὐκ ἀνείλοντο· πρβλ. § 4.

ἀμφοτέρων, Θηραμένους καὶ Θρασυβούλου.

ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου=τυχαίως.

ἐπὶ καταδύσης νεὼς=ἐπὶ πλοίου, ὅπερ ἐκινδύνευε νὰ βυθισθῇ· πρβλ. κεφ. ϛ', § 35 «ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς».

ἀντὶ τῆς νίκης=ἐνώπιον τῆς νίκης.

τῶν ἐκ θεοῦ ἀναγκαίων=τῶν ἐξ ἀνωτέρας βίας (τοῦ χειμῶνος) προελθόντων.

ἀγνωμονῶ=ἀνοηταίνω (ὥστε νὰ μὴ δύναμαι νὰ διακρίνω τί εἶναι κατορθωτὸν καὶ τί ἀκατόρθωτον).

καταγνόντες (τῶν στρατηγῶν) ***προδοσίαν***=καταδικάζοντες τοὺς στρατηγοὺς ὡς προδότας· πρβλ. § 22 «ἂν καταγνωσθῇ».

γεραίρω=βραβεύω, τιμῶ.

---

§ 34—35

Γράφω γνώμην=καταθέτω γραπτὴν πρότασιν.

τούτων δὲ (τῶν γνωμῶν) ***διαχειροτονουμένων***=ὅτε δὲ αἱ δύο αὗται γνῶμαι διὰ χειροτονίας ἐκρίνοντο (ποτέρα ὤφειλε νὰ γίνῃ δεκτή).

κρίνω=ἐγκρίνω, ἐπιδοκιμάζω.

ὑπομοσαμένου δὲ Μ.=ἐπειδὴ δὲ ὁ Μ. ἔκαμεν ὑπωμοσίαν, ἤτοι προέβαλεν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔνορκον ἔνστασιν ἰσχυριζόμενος ὅτι θ' ἀποδείξῃ παράνομον τὴν πρότασιν τοῦ Εὐρυπτολέμου.

μετέμελε τοῖς 'Α.=μετενόησαν οἱ 'Α.· πρβλ. § 27 «μεταμελῆσαι δὲ (ὑμῖν) ὕστερον».

προβολὴ=καταγγελία (εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου).

καταστῆσαι ἐγγυητὰς (τοὺς προβαλλομένους)=νὰ δώσωσιν ἐγγυητὰς (ὅτι δὲν θὰ δραπετεύσωσι καθ' ὃν χρόνον θὰ εἶναι ὑπόδικοι) οἱ καταγγελλόμενοι.

ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων=ἐφυλακίσθησαν (πρβλ. § 3 «δῆσαι» καὶ §4 «δεθέντας») ὑπὸ τῶν ἐγγυητῶν αὐτῶν πιθανῶς μετανοησάντων.

ὕστερον, τῷ 405 π. Χ., ὅτε μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς συμφορὰν τῶν 'Αθηναίων ἐπεκράτησαν οἱ ὀλιγαρχικοί.

στάσις=ἐμφύλιος ἔρις.

κατελθὼν ὅτε (κατῆλθον) **καί...**=ἐπανελθὼν εἰς τὰς 'Αθήνας, ὅτε...

οἱ ἐκ Πειραιῶς=οἱ μετὰ τοῦ Θρασυβούλου δημοκρατικοὶ οἱ καταλύσαντες τοὺς τριάκοντα.

λιμῷ ἀπέθανεν=**ἐλιμοκτονήθη**, ἐξ ἀσιτίας ἀπέθανεν, διότι οὐδεὶς μετέδιδε τούτῳ οὔτε ὕδατος οὔτε πυρός.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

§ 6—7

Μετὰ ταῦτα, ἤτοι μετὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις καταστροφὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ στόλου, τὸν θάνατον τοῦ Καλλικρατίδου καὶ τὴν ἐπακολουθήσασαν ἀναρχίαν καὶ σύγχυσιν ἐν τοῖς συμμάχοις τῶν Λακεδαιμονίων, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν τῷ Α΄ βιβλίῳ.

ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πέμπειν πρέσβεις=βουλευσάμενοι (συσκεφθέντες) περὶ τῆς ἐνεστώσης (παρούσης) καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἀπεφάσισαν νὰ στείλωσι πρέσβεις.

αἰτήσοντας=ἵνα (οἱ πρέσβεις) ***αἰτήσωσι***· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 5 «ἐροῦντα», § 9 «ἄξοντας» καὶ ζ΄, 16 «κατηγορήσων».

ἐπὶ τὰς ναῦς=ὡς ναύαρχον· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 1 «ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρατίδαν.

εὖ φέρομαι παρά τινι=ἔχω καλὴν ὑπόληψιν, ἐκτιμῶμαι παρά τινος.

ἐπιστολεὺς=ὑποναύαρχος.

---

§ 10—12

Τῷ ἐπιόντι ἔτει, ἤτοι τῷ 405 π. Χ.

μεταπέμπομαι=στέλλω καὶ προσκαλῶ.

ὅτι ἀνηλωμένα εἴη=ὅτι ἀνήλωται (ἔχουσι δαπανηθῆ)· ὁ ἐνεστώς;

τὰ παρὰ βασιλέως=τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν (δεδομένα 500 τάλαντα).

δεικνύων ὅσα ἕκαστος ἔχοι=ἐπιδεικνύων (τὰς σημειώσεις ἐκείνων), ὅσα ἕκαστος εἶχε λάβει.

ἐπέστησε τριηράρχους ἐπὶ τὰς τριήρεις=διώρισε τριηράρχους εἰς τὰς τριήρεις (τὰς νεωστὶ ναυπηγηθείσας ἐν Ἀντάνδρῳ).

ἀποδίδωμι=καταβάλλω, πληρώνω.

παρεσκευάζοντο τὸ ναυτικὸν=παρεσκεύαζον τὸ ἑαυτῶν ναυτικόν.

οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, Κόνων, Ἀδείμαντος καὶ Φιλοκλῆς.

---

§ 15—19

Λύσανδρος δὲ ἀνήχθη εἰς τὸν κόλπον μισθὸν διαδοὺς τῇ στρατιᾷ, ἐπεὶ Κῦρος μετάπεμπτος ἀνέβαινε πρὸς τὸν πατέρα ἀρρωστοῦντα, παραδοὺς πάντα τὰ αὑτοῦ (τῷ Λυσάνδρῳ).

τὰ αὑτοῦ=τὰ ἑαυτοῦ χρήματα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετάπεμπτος=προσκληθείς· πρβλ. § 10 «μετεπέμψατο».
διαδίδωμι=διανέμω, διαμοιράζω.
ἀνάγομαι=ἀποπλέω· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 16 «κατιδὼν Κόνωνα ἀναγόμενον».
προσβάλλω πόλει=κάμνω ἔφοδον κατὰ πόλεως· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 13 «προσβαλὼν αἱρεῖ τὴν πόλιν».
τῇ ὑστεραίᾳ=κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἐφόδου.
αἱρῶ κατὰ κράτος=κυριεύω ἐξ ἐφόδου· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 13 «αἱρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος».
ἐξανδραποδίζω=πωλῶ τοὺς κατοίκους κυριευθείσης πόλεως ὡς δούλους· πρβλ΄ Α΄, ϛ΄, 14 «ἀνδραποδισθῆναι» καὶ § 15 «τὰ ἀνδράποδα ἀπέδοτο».
μειξοβάρβαροι=μιγάδες Ἕλληνες καὶ βάρβαροι.
τὴν βασιλέως (γῆν, χώραν).
προσείλοντο=πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν εἵλοντο οἱ ἐν οἴκῳ Ἀθηναῖοι, ἐξέλεξαν προσέτι ὁ ἐνεστώς;
πρὸς τὸν ἔκπλουν τῶν πλοίων=ἵνα ἐπιτηρῇ τὰ ἐκπλέοντα φορτηγὰ πλοῖα (ἐκ τοῦ Εὐξείνου πόντου διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἐμποδίζῃ ταῦτα νὰ κομίζωσι σῖτον εἰς τὴν Ἀττικήν, οὕτω δὲ στενοχωρήσῃ διὰ τῆς πείνης τοὺς κατὰ γῆν ὑπὸ τοῦ Ἄγιδος ἀποκεκλεισμένους Ἀθηναίους).
ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις=ἐναντίον ἐκείνων τῶν πόλεων, ὅσαι εἶχον ἀποστατήσει ἀπ᾽ αὐτῶν (πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν, ἐν ᾧ πρὸ αὐτῆς ἦσαν σύμμαχοι τῶν Λ.).
πελάγιοι=διὰ τοῦ πελάγους (καὶ οὐχὶ παραπλέοντες τὴν Ἀσιατικὴν παραλίαν, ὡς ὁ Λύσανδρος).
παρῆσαν=παραλλήλως ἐπορεύοντο· τὸ ῥ. παρέρχομαι.
τὰ ἐλεύθερα σώματα=οἱ ἐλεύθεροι.

---

§ 20—26

Κατὰ πόδας (τῶν πολεμίων)=εὐθὺς κατόπιν τῶν πολεμίων, ἤτοι λίαν ταχέως.
ὁρμίζομαι=προσορμίζομαι, ἀγκυροβολῶ· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 18 «ἐν τῷ λιμένι ὁρμισάμενος».
ἀγγέλλεται αὐτοῖς ἀριστοποιουμένοις=ἀγγέλλονται εἰς αὐτούς, ὅτε ἐγευμάτιζον· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 21 «τυχόντες ἀριστοποιούμενοι».
ἐπισιτίζομαι=προμηθεύομαι τρόφιμα.
διεῖχε δὲ ταύτῃ ὁ Ἑλλήσποντος=πλάτος δὲ εἶχεν ἐν τούτῳ τῷ μέρει ὁ Ἑλ.
ὡς πεντεκαίδεκα=περίπου δέκα πέντε.
δειπνοποιοῦμαι=τρώγω τὸ φαγητὸν τῆς ἑσπέρας, δειπνῶ· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 26 «ἐδειπνοποιεῖτο».
ἐσήμηνεν εἰσβαίνειν (τοὺς στρατιώτας) **εἰς τὰς ναῦς**=ἔδωκε διαταγὴν νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰ πλοῖα οἱ στρατιῶται.
παραβλήματα=παραρρύματα· ἰδὲ Α΄, ϛ΄, 19.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προεῖπεν ὡς=προεκήρυξεν, ἵνα.
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι=κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου· κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου;
ἐπὶ τῷ λιμένι=ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος· τίνος;
ἐν μετώπῳ=κατὰ μέτωπον, εἰς εὐθεῖαν γραμμήν· τὸ ἀντίθετον § 29 «ἀναχθέντας *ἐπὶ κέρως*».
ἀντανάγω (τὰς ναῦς)=ἀντεπεξέρχομαι μὲ τὰ πλοῖα.
κατιδόντας ὅτι ποιοῦσι=**ἐπειδὰν κατίδωσιν** (οἱ ἐν ταῖς ταχίσταις τῶν νεῶν) **τί ποιοῦσιν** (οἱ Ἀθ.).
ἀποπλεῖν (=πλεῖν ὀπίσω) **καὶ ἐξαγγεῖλαι αὐτῷ** (ἐκέλευσε Λ.).
ἐξεβίβασε τοὺς ἐπὶ τῶν ὑπολειφθέντων πλοίων στρατιώτας.
ἥκω=ἐπανέρχομαι.
ἐκ τῶν τειχῶν, τῶν ἑαυτοῦ παρὰ τὴν Σηστόν, εἰς ἃ εἶχε καταφύγει μετὰ τὴν ἧτταν τῶν Ἀθηναίων παρὰ τὸ Νότιον καὶ τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχιστρατηγίας.
κατιδὼν ὁρμοῦντας=ἰδὼν καλῶς ὅτι ὥρμουν· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 15 «κατιδὼν ἀναγόμενον».
ἐν αἰγιαλῷ ὁρμῶ=εἶμαι προσωρμισμένος ἐν παραλίᾳ ἀλιμένῳ, ἐν ἀνοικτῇ θαλάσσῃ.
πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει=πλησίον οὐδεμιᾶς πόλεως, μακρὰν πόλεως.
μετιόντας τὰ ἐπιτήδεια=**ὅτι μετῆσαν** (=ἔστελλον καὶ ἐλάμβανον, ἐπρομηθεύοντο) τὰ τρόφιμα· τὸ ῥ. μετέρχομαι.
ἔφη αὐτοὺς ὁρμεῖν ἐν οὐ καλῷ (ὅρμῳ).
μεθορμίζω=μεταφέρω τὰς ναῦς εἰς ἕτερον ὅρμον.
οὗ ὄντες=ὅπου ἐὰν εἶσθε, ἔνθα εὑρισκόμενοι.
αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν (εἶπον), **οὐκ ἐκεῖνον** (στρατηγεῖν).

---

§ 27—29

Λύσανδρος δέ... εἶπεν... ἆραι ἀσπίδα... ἀποπλέοντας.
ἐπεὶ πέμπτη ἡμέρα ἦν τοῖς Ἀθ. ἐπιπλέουσιν=ὅτε ἦτο ἡ πέμπτη ἡμέρα, ἀφ' ἧς οἱ Ἀθ. ἤρχισαν νὰ πλέωσι κατ' αὐτοῦ εἰς Λάμψακον.
τοῖς ἑπομένοις παρ' αὐτοῦ=εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας (τοὺς Ἀθ.) κατὰ διαταγήν του.
ἐσκεδασμένος=διεσκορπισμένος· ὁ ἐνεστώς;
ὠνούμενοι=**διότι ἐωνοῦντο**, ἤτοι ἠγόραζον καὶ μετεκόμιζον.
καὶ δὴ=καὶ μάλιστα.
τοὔμπαλιν=τὸ ἔμπαλιν, εἰς τὰ ὀπίσω.
ἆραι ἀσπίδα=νὰ σηκώσωσιν, ὑψώσωσι μίαν ἀσπίδα· πρὸς ποῖον σκοπόν;
συμπαρῄει=συγχρόνως ἐπορεύετο κατὰ τὴν παραλίαν· πρὸς ποῖον σκοπόν;
ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν=**ἐπεὶ εἶδεν ὅτι ἐπέπλεον οἱ Λ.**
ἀνὰ κράτος=μὲ ὅλας των τὰς δυνάμεις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δίκροτος ναῦς, ἡ ἔχουσα δύο μόνον σειρὰς κωπῶν (διήρης). ***μονόκροτος*** δὲ ἡ μίαν μόνην σειρὰν κωπῶν ἔχουσα.

Πάραλος καὶ ***Σαλαμινία*** ἦσαν αἱ ἱεραὶ νῆες τῶν Ἀθηναίων, χρησιμοποιούμεναι εἰς ὑπηρεσίας τῆς πόλεως.

ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ=συνέλαβε πλησίον τῆς ξηρᾶς· πρβλ. § 25 «πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει».

συνέλεξεν (ὡς πρόβατα, διεσπαρμένους ὄντας καὶ ἀνικάνους ν' ἀντισταθῶσιν).

οἱ δὲ=ὀλίγοι δέ.

τειχύδρια=τὰ μικρὰ τείχη (τῆς Σηστοῦ).

ἐπεὶ ἔγνω τὰ πράγματα διεφθαρμένα=ἐπειδὴ ἐνόησεν ὅτι εἶχε καταστραφῆ ἡ δύναμις.

κατασχὼν=προσορμισθείς· ὁ ἐνεστώς;

ἄκρα· ἰδὲ Α', Ϛ', 26.

τὰ μεγάλα ἱστία τῶν νεῶν=τὰ πανιὰ τῶν μεγάλων ἱστῶν τῶν πλοίων (ἅτινα ὁ μὲν Λ. κατέλιπεν ἐν τῇ ξηρᾷ μέλλων νὰ ναυμαχήσῃ, ὅπως ὦσι τὰ πλοῖά του εὐκινητότερα, ὁ δὲ Κόνων ἔλαβεν αὐτά, ὅπως ἐλαττώσῃ τὴν δύναμιν τῶν πλοίων τῶν Λ., ὅτε θὰ κατεδίωκον αὐτόν).

ἡ δὲ Πάραλος (ἀπέπλευσεν) ***εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα***=ἡ δὲ Π. ἵνα ἀναγγείλῃ· πρβλ. § 6 «αἰτήσοντας».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

§ 1—2

Κατεστήσατο=ἐτακτοποίησε (πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Λακεδαιμονίων μεταβαλὼν τὸ πολίτευμα αὐτῆς εἰς ὀλιγαρχικόν).

οἱ δὲ=οὗτοι δὲ (Βυζάντιοι καὶ Καλχηδόνιοι).

ἀφέντες ὑποσπόνδους=***ἐπεὶ ἀφεῖσαν ὑπὸ σπονδάς***, ἀφ' οὗ ἐπέτρεψαν εἰς αὐτοὺς ν' ἀπέλθωσι συνθηκολογήσαντες μετ' αὐτῶν.

οἱ προδόντες... ὁ Ἀλκιβιάδης τῷ 409 π. Χ. κατέλαβε τὸ Βυζάντιον διὰ προδοσίας.

ὕστερον, τῷ 403 π. Χ. ὅτε ἀποκατεστάθη ἡ δημοκρατία ἐν Ἀθήναις.

ἐγένοντο Ἀθηναῖοι=ἔλαβον τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τῶν Ἀθ. (ὡς ἀμοιβὴν τῆς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πίστεως αὐτῶν).

διδοὺς ἀσφάλειαν (αὐτοῖς) ***πλέουσιν ἐκεῖσε μόνον***=ἐγγυώμενος ὅτι θὰ εἶναι ἀσφαλεῖς αὐτοί, ἐὰν ἔπλεον ἐκεῖ μόνον.

ἄλλοθι δὲ (πλέουσιν) ***οὐ*** (διδοὺς ἀσφάλειαν).

εἰδὼς=***ἐπειδὴ ᾔδει***, διότι ἐγνώριζεν.

ὅτι... ἔσεσθαι=***ὅτι ἔσοιτο***· ὁ ἐνεστώς;

ἄστυ=αἱ Ἀθῆναι.

ἔνδεια ἐπιτηδείων=ἔλλειψις τροφίμων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἁρμοστὴς ἐκαλεῖτο ὁ ἀποστελλόμενος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ὡς διοικητὴς πόλεως ὑποτελοῦς εἰς αὐτούς.

---

§ 3—4

Ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐλέγετο ἡ συμφορὰ νυκτὸς ἀφικομένης τῆς Παράλου.

οἰμωγὴ διῆκεν εἰς τὸ ἄστυ=θρῆνος διαδοθεὶς ἔφθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας· τὸ ῥ. διήκω.

μακρὰ τείχη ἦσαν τὰ ἑνοῦντα τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰς Ἀθήνας.

παραγγέλλων=διότι ἀνήγγελλε (τὴν συμφοράν).

πενθοῦντες=διότι ἐπένθουν (πάντες μὴ κοιμηθέντες).

ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον (πενθοῦντες).

νομίζοντες πείσεσθαι=***ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι πείσονται*** (=θὰ πάθωσι)· ὁ ἐνεστώς;

οἷα ἐποίησαν Μηλίους=τοιαῦτα, ὁποῖα ἐποίησαν εἰς τοὺς Μ.

κρατήσαντες πολιορκίᾳ=ὅτε πολιορκοῦντες ἐνίκησαν αὐτούς· πρβλ. Α', ϛ', § 21 «κρατήσαντες μάχῃ», ζ', 29 «κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ».

τοὺς λιμένας τοῦ Πειραιῶς, οἵτινες ἦσαν ὁ τῆς Ζέας, ὁ τῆς Μουνιχίας καὶ ὁ τοῦ Κανθάρου, ἀφῆκαν δ' ἐλεύθερον τὸν κυρίως Πειραϊκὸν λιμένα, ὅστις ἐκαλεῖτο ***Ἐμπόριον*** (=ἐμπορικὸς λιμήν).

ἀποχόω-ῶ=φράττω διὰ χώματος.

εὐτρεπίζω=ἐπισκευάζω.

ἀφίστημι φυλακὰς=τοποθετῶ φρουράς.

καὶ τἆλλα=καὶ κατὰ ἄλλα.

εἰμὶ περί τι=ἀσχολοῦμαι εἴς τι.

---

§ 5—9

Κατεσκευάσατο=κατεστήσατο § 1.

τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία=τὰ ἐν τῇ Θ. φρούρια.

δέκα τριήρεις ἔχοντα=***ὅς εἶχε 10 τριήρεις***=***δέκα τριήρεσιν.***

μετέστησε πρὸς Λ.=ἔκαμε νὰ προσχωρήσωσι πρὸς τοὺς Λ. (ἀποστατήσαντες ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων)· τὸ ῥ. μεθίστημι.

ἀφειστήκει Ἀ.=εἶχεν ἀποστατήσει ἀπὸ τῶν Ἀ.· τὸ ῥ. ἀφίσταμαι.

γνώριμοι=οἱ ἀριστοκρατικοί.

ἔπεμψεν (ἄγγελον)=ἤγγειλεν.

προσπλεῖ=ἑτοιμάζεται νὰ πλεύσῃ πρὸς (τὸν Πειραιᾶ).

ἐξῆσαν πανδημεὶ=ἐξεστράτευσαν πανστρατιᾷ· τὸ ῥ. ἐξέρχομαι.

παραγγείλαντος=***ἐπεὶ παρήγγειλεν***, ἀφ' οὗ ἐξέδωκε διάταγμα.

ἀναλαβὼν αὐτοὺς Παυσανίας=ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν αὐτῶν ὁ Π.

ἐστρατοπέδευσε πρὸς τὴν πόλιν=πρὸς τὸ μέρος τῆς πόλεως, ἤτοι πλησίον αὐτῆς.

ἐν Ἀκαδημείᾳ, ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ ***πρὸς τὴν πόλιν.***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀποδίδωμι=δίδω ὀπίσω.
ὡς δ' αὔτως=ὡσαύτως δὲ (ἀπέδωκε τὰς πόλεις).
τῆς αὐτῶν (πόλεως).
δῃόω-ῶ=λεηλατῶ.
πλοῖα τὰ φορτηγά, ὅσα ἐκόμιζον σῖτον εἰς Ἀθήνας.
εἴργω=ἐμποδίζω.

---

§ 10—12
Πολιορκούμενοι ἠπόρουν=ἐπειδὴ ἐπολιορκοῦντο, εὑρίσκοντο ἐν ἀπορίᾳ, ἐν ἀμηχανίᾳ.
οὔτε νεῶν οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων οὔτε σίτου=διότι οὔτε νῆες οὔτε σύμμαχοι αὐτοῖς ἦσαν οὔτε τρόφιμα.
σωτηρία μὴ παθεῖν=μέσον σωτηρίας, ὥστε νὰ μὴ πάθωσι.
ἃ ἐποίησαν (ἀνθρώπους μικροπολίτας) **οὐ τιμωρούμενοι** (αὐτοὺς)=ὅσα (κακὰ) ἐποίησαν εἰς κατοίκους μικρῶν πόλεων οὐχὶ διότι ἀδικούμενοι ὑπ' αὐτῶν ἐτιμώρουν αὐτούς.
ὕβρις=ἀλαζονεία.
οὐδ' ἐπὶ μιᾷ αἰτίᾳ ἑτέρᾳ=**ἐπ' οὐδεμιᾷ** αἰτίᾳ **ἑτέρᾳ**, δι' οὐδεμίαν ἄλλην αἰτίαν.
ἐκείνοις, τοῖς Λακεδαιμονίοις.
ἄτιμοι πολῖται οἱ ἐστερημένοι τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, **ἐπίτιμοι** δὲ οἱ ἔχοντες αὐτά.
καρτερῶ=μετὰ καρτερίας ὑπομένω τι, ἀντέχω.
καὶ οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς=καὶ δὲν ἤρχοντο εἰς διαπραγματεύσεις (μετὰ τοῦ Λ.) περὶ εἰρήνης· πρβλ. Α', ϛ', 10 «Κῦρος ἀνεβάλλετο διαλεχθῆναί μοι».
ἀποθνῃσκόντων πολλῶν λιμῷ=**εἰ καὶ ἀπέθνῃσκον πολλοὶ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ**, καίτοι πολλοὶ ἐλιμοκτονοῦντο· πρβλ. Α', ζ', 35 «λιμῷ ἀπέθανεν».
ὁ σῖτος ἐπιλείπει=αἱ τροφαὶ τελειώνουν.
παρ' Ἄγιν=πρὸς τὸν Ἄγιν (ἐν Δεκελείᾳ ὄντα ἐστάλησαν οἱ πρέσβεις, διότι ὁ Λύσανδρος μετὰ μοίρας τοῦ στόλου εἶχεν ἀποπλεύσει εἰς Σάμον, ὅπως πολιορκήσῃ αὐτήν).
ἐπὶ τούτοις=ἐπὶ τοῖς ὅροις τούτοις.
οὐ γὰρ εἶναι αὐτὸς κύριος (τοῦ ποιεῖσθαι συνθήκας, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους ἔφη κυρίους εἶναι).

---

§ 13—15
Οἱ 5 ἔφοροι ἐν Σπάρτῃ εἶχον ἐξουσίαν ὑπερτέραν καὶ τῆς τῶν βασιλέων.
ἐπύθοντο αὐτῶν ἃ ἔλεγον=ἐπληροφορήθησαν, ἔμαθον τοὺς λόγους αὐτῶν.
ὄντα οἷά περ καὶ πρὸς Ἄγιν=ὅτι ἦσαν τοιοῦτοι (οἱ λόγοι), ὁποῖοι ἀκριβῶς καὶ οἱ πρὸς τὸν Ἄ. λεχθέντες.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπιέναι αὐτόθεν=ν' ἀπέλθωσιν ἀπ' ἐκεῖ· ἀπὸ ποῦ;

ἥκειν βουλευσαμένους κάλλιον=**ἐπανελθεῖν, ἐπειδὰν βουλεύσωνται κάλλιον**, νὰ ἐπανέλθωσιν (εἰς Σπάρτην), ἀφ' οὗ προηγουμένως σκεφθῶσι καλύτερα.

ᾤοντο ἀπολεῖσθαι πολλοὺς τῷ λιμῷ=**ᾤοντο ὅτι ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ πολλοί**, ἐνόμιζον ὅτι πολλοὶ θ'ἀποθάνωσιν ἐκ πείνης· πρβλ. § 11 «ἀποθνῃσκόντων πολλῶν λιμῷ».

καθαίρεσις τῶν τειχῶν=ἡ κατακρήμνισις τῶν τειχῶν· **ἵστημι** τείχη—**καθαιρῶ** τείχη.

κράτιστον=ὠφελιμώτατον, συμφορώτατον.

ἐφ' οἷς προυκαλοῦντο=**ἐπὶ τούτοις, ἃ προυκαλοῦντο**, μὲ τοὺς ὅρους, οὓς προέτεινον.

ἐδέθη=ἐφυλακίσθη·πρβλ. Α',ζ',§ 3 «δῆσαι»,§ 4 «δεθέντας», § 35 «ἐδέθησαν».

ἐπὶ δέκα σταδίους=εἰς διάστημα 10 σταδίων, ἔκτασιν 10 σταδίων.

ἐγένετο ψήφισμα μὴ ἐξεῖναι=**ἐψηφίσαντο μὴ εἶναι ἐξουσίαν**, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ἐπιτρέπηται.

---

§ 16—17

Τοιούτων ὄντων (τῶν πραγμάτων)=ὅτε ἡ κατάστασις τῶν ἐν Ἀθήναις ἦτο τοιαύτη.

εἶπεν ὅτι ἥξει εἰδὼς=**εἶπεν ὅτι ἥξει, ἐπειδὰν εἰδῇ.**

ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν=ἐπιμένουσιν εἰς τὴν πρότασίν των περὶ καθαιρέσεως τῶν τειχῶν.

ἢ ἕνεκα πίστεως=ἢ ἕνεκα ἀσφαλείας (ὅτι θὰ ἐπληρωθῶσιν οἱ ὅροι τῆς εἰρήνης).

ἐπιτηρῶν (τὸν καιρὸν)=καιροφυλακῶν.

ὁπότε Ἀ. ἔμελλον ὁμολογήσειν=ὅτε οἱ Ἀ. ἔμελλον νὰ παραδεχθῶσι.

ἅπαντα ὅ,τι τις λέγοι=πάντας τοὺς λόγους, πᾶσαν πρότασιν περὶ εἰρήνης.

διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον=διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν τροφῶν· πρβλ. § 11 «ὁ σῖτος ἐπελελοίπει».

ἀπήγγειλεν ὅτι Λ. αὐτὸν κατέχοι, κελεύοι=ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ Λ. αὐτὸν κατεῖχεν (ἐκράτει πλησίον του), διέταττεν... πρβλ. Α', ς', 2 «ἔλεγεν ὅτι παραδιδοίη», § 4 «διαθροούντων ὅτι παραπίπτοιεν».

τέως μὲν—εἶτα δὲ=ἐπὶ τοσοῦτον μὲν χρόνον (ἤτοι 3 μῆνας), κατόπιν δέ.

(ἔφη) γὰρ οὐκ εἶναι κύριος τούτων, ἃ ἐρωτῷτο=διότι εἶπεν ὅτι δὲν εἶχεν ἐξουσίαν νὰ διαπραγματευθῇ περὶ τούτων, ἅτινα ἠρωτᾶτο.

ᾑρέθη=ἐξελέγη· ὁ ἐνεστώς;

αὐτοκράτωρ=ἔχων ἀπεριόριστον ἐξουσίαν νὰ συνάψῃ εἰρήνην μὲ οἱουσδήποτε ὅρους.

δέκατος αὐτὸς=αὐτὸς ὡς ἀρχηγὸς δεκαμελοῦς πρεσβείας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 18—20

Λύσανδρος ἔπεμψεν Ἀ. ἀγγελοῦντα τοῖς ἐφόροις=ὁ Λ. ἔστειλε τὸν Ἀ., ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς ἐφόρους· πρβλ. Β΄, α΄, 6 «αἰτήσοντας».

ἐπὶ τίνι λόγῳ ἥκοιεν=μὲ ποίαν πληρεξουσιότητα ἦλθον.

καλεῖν (εἰς Σπάρτην).

ἐπεὶ δὲ ἧκον (οἱ πρέσβεις), ***ἐκκλησίαν ἐποίησαν*** (οἱ ἔφοροι).

ἀντέλεγον (Λακεδαιμονίοις) μὴ σπένδεσθαι=***ἀντιλέγοντες τοῖς Λ. ἔλεγον μὴ ποιεῖσθαι σπονδὰς Ἀθηναίοις***, νὰ μὴ συνθηκολογήσωσι μετὰ τῶν Ἀθ.

ἐξαιρεῖν (Ἀθήνας)=***καθαιρεῖν***, νὰ κατασκάψωσι τὰς Ἀθ.

ἔφασαν οὐκ ἀνδραποδιεῖν=***ἔλεγον ὅτι οὐκ ἀνδραποδιοῦσι.***

ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις=κατὰ τοὺς κινδυνώδεις ἀγῶνας, οἵτινες μέγιστοι ἐγένοντο· τίνας ἀγῶνας ἐννοεῖ;

ἐποιοῦντο εἰρήνην=***ἐβούλοντο ποιεῖσθαι εἰρήνην.***

ἐφ' ᾧ... ἕπεσθαι=ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ συνοδεύωσι.

καθελόντας... παραδόντας... καὶ καθέντας=***ἐπειδὰν καθέλωσι... παραδῶσι... καὶ καθῶσι***=ἀφ' οὗ κατακρημνίσωσι, παραδώσωσι καὶ ἐπιτρέψωσι τὴν ἐπάνοδον.

καθέντας· τοῦ ῥ. ***καθίημί τινα***=***ἐπιτρέπω τινὶ κατιέναι***=***κατάγω τινά***, ἐπαναφέρω τινὰ ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του.

τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν (ὃν καὶ οἱ Λακεδ.) ***καὶ τὸν αὐτὸν φίλον*** (ὃν καὶ οἱ Λ.).

ὅποι ἂν ἡγῶνται (αὐτοῖς οἱ Λ.)=ὅπου ἂν ὁδηγῶσιν αὐτοὺς οἱ Λ.

---

§ 21—23

Ἐπανέφερον ταῦτα=ἀνέφερον ἔπειτα ταῦτα· ποῖα;

ὄχλος πολὺς περιεχεῖτο αὐτοὺς εἰσιόντας=λαὸς πολὺς περιεκύκλωνεν αὐτούς, ὅτε εἰσήρχοντο.

μὴ ἥκοιεν ἄπρακτοι=μήπως ἐπανῆλθον οὐδὲν πράξαντες.

ἐγχωρεῖ μέλλειν=ἐπιτρέπεται νὰ ἀναβάλλωμεν.

ἐφ' οἷς ποιοῖντο τὴν εἰρήνην=***ἐπὶ τίσιν ὅροις ἐβούλοντο ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην.***

προηγόρει αὐτῶν=ἠγόρευεν ὑπὲρ αὐτῶν (τῶν πρέσβεων).

περιαιρεῖν=καθαιρεῖν.

ἀντειπόντων... συνεπαινεσάντων=***ἐπεὶ ἀντέλεξαν... συνεπήνεσαν***, ἐπεδοκίμασαν.

κατέπλει (ἐκ Σάμου).

κατῇσαν=***κατήρχοντο***, ἐπανήρχοντο ἐκ τῆς φυγῆς· τὸ ῥῆμα;

ὑπ' αὐλητρίδων=ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν αὐλῶν (καὶ ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων) τῶν αὐλητρίδων.

νομίζοντες ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας=διότι ἐνόμιζον ὅτι ἦτο ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

§ 1—3

Τῷ ἐπιόντι ἔτει, ἤτοι τῷ 404—403 π. Χ.

ἔδοξε τῷ δήμῳ ἑλέσθαι=***ἐψηφίσατο ὁ δῆμος ἑλέσθαι***, ἀπεφάσισεν ὁ δῆμος νὰ ἐκλέξῃ· πρβλ. § 4 «ἔδοξε (τῇ ἐκκλησίᾳ) ἀποχῶσαι».

οἳ συγγράψουσι=***ἵνα οὗτοι συγγράψωσι***, ἵνα συντάξωσι.

καθ' οὓς πολιτεύσουσι=ἵνα συμφώνως πρὸς τούτοις ζῶσιν ὡς πολῖται οἱ Ἀθηναῖοι.

κατὰ πόλεις ἑκάστους=ἑκάστους (τῶν συμμάχων) χωριστὰ εἰς τὰς πατρίδας των.

---

§ 11—14

Ἐπεὶ τάχιστα=εὐθὺς ὡς.

ἐφ' ᾧ τε συγγράψαι· πρβλ. Β', β', 20 «ἐφ' ᾧ ἕπεσθαι».

καθ' οὕστινας πολιτεύσοιντο=§ 2 «καθ' οὓς πολιτεύσουσι».

ἔμελλον συγγράφειν=ἀνέβαλλον νὰ συντάξωσι· πρβλ. Β', β', 21 «οὐ γὰρ ἐνεχώρει μέλλειν».

ἀποδείκνυμι=δημοσιεύω.

καθίστημι ἀρχὰς=διορίζω ἄρχοντας.

ζῶ ἀπὸ συκοφαντίας=πορίζομαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἔχων ὡς ἐπάγγελμα τὴν συκοφαντίαν.

καλοὶ κἀγαθοὶ=ἀριστοκρατικοί.

βαρὺς=ὀχληρός, βαρετός.

ὑπάγω τινὰ θανάτου=καταγγέλλω τινὰ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἄξιον θανάτου.

καταψηφίζομαί τινος=καταδικάζω τινά, ***ἀποψηφίζομαί τινος***=ἀθῳώνω τινά.

ὅσοι συνήδεσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι=ὅσοι εἶχον τὴν συνείδησιν ὅτι δὲν ἦσαν τοιοῦτοι· ὁποῖοι;

οὐδὲν ἄχθομαι=οὐδόλως λυποῦμαι.

ὅπως ἂν ἐξείη αὐτοῖς=***πῶς ἐξέσται αὐτοῖς***, πῶς θὰ δυνηθῶσιν αὐτοί.

χρῶμαι τῇ πόλει=κυβερνῶ τὴν πόλιν.

ἐκ τούτου (τοῦ χρόνου)=ἔκτοτε.

συμπρᾶξαι ἐλθεῖν φρουροὺς σφίσι=νὰ ἐνεργήσῃ, ὥστε νὰ σταλῶσι φρουροὶ πρὸς αὐτούς.

ἕως δὴ καταστήσαιντο=ἕως ὅτου δῆθεν τακτοποιήσωσι· πρβλ. Β', β', 1 «ἐπεὶ τὰ ἐν Λαμψάκῳ κατεστήσατο».

ἐκποδὼν ποιοῦμαί τινα=ἐκδιώκω, ἐξαφανίζω τινά.

ἁρμοστής· ἰδὲ Β', β', 2.

θεραπεύω τινὰ=περιποιοῦμαί τινα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὡς ἐπαινοίη=ἵνα ἐπιδοκιμάζῃ.

συμπέμποντος τούτου αὐτοῖς τῶν φρουρῶν (τινας)=ἐπειδὴ ἀπέστελλεν οὗτος εἰς αὐτοὺς φρουρούς τινας.

οὐκέτι=οὐχὶ πλέον (ὡς ἐποίουν πρότερον).

οὓς ἐνόμιζον ἥκιστα ἀνέχεσθαι (ἂν) παρωθουμένους=**ἐκείνους, οἳ ἥκιστα ἂν ἀνέχοιντο, εἰ παρωθοῖντο, ὡς ἐνόμιζον οἱ τριάκοντα**, ἐκείνους, οἵτινες διόλου δὲν θὰ ἠνείχοντο, ἐὰν παρηγκωνίζοντο ὑπὸ τῶν τριάκοντα, ὡς ἐνόμιζον οἱ 30.

ἐπιχειροῦντας δὲ ἀντιπράττειν τι, λαμβάνειν ἂν πλείστους τοὺς συνεθέλοντας (ἀντιπράττειν)=**εἰ δ' ἐπιχειροῖεν ἀντιπράττειν τι,** (ἐνόμιζον οἱ 30 ὅτι οὗτοι) **λαμβάνοιεν ἂν** (=ἔχοιεν ἂν) **πλείστους τοὺς ἐθέλοντας σὺν** (αὐτοῖς ἀντιπράττειν τοῖς 30)=ἂν δ' ἐπεχείρουν ν' ἀντιπράττωσι πρὸς τοὺς 30, θὰ εὕρισκον πλείστους προθύμους νὰ βοηθήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀντίπραξιν ταύτην.

---

§ 15—19

Ὁμογνώμων=ὁμόφωνος, σύμφωνος.

προπετὴς=ὁρμητικός, πρόθυμος.

ἅτε καὶ φυγὼν=διότι καὶ εἰς φυγὴν κατεδικάσθη, ἐξωρίσθη.

ἀντικόπτω=ἀντιπράττω, ἀντιλέγω.

εἰκός ἐστι θανατοῦν=εὔλογον εἶναι νὰ καταδικάζῃ τις εἰς θάνατον.

καλοὶ κἀγαθοί· ἰδὲ § 12.

ἕνεκα τοῦ ἀρέσκειν τῇ πόλει=ἵνα ἀρέσκωμεν εἰς τοὺς συμπολίτας.

οἰκείως χρῶμαί τινι=μετ' οἰκειότητος, φιλικῶς προσφέρομαι πρός τινα.

ἀντέλεγεν ὡς οὐκ ἐγχωροίη=**ἀντιλέγων τῷ Θ. ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἐγχωρεῖ** (=δὲν ἐπιτρέπεται) **τοῖς βουλομένοις πλεονεκτεῖν** (=εἰς τοὺς θέλοντας νὰ εἶναι ὑπέρτεροι τῶν ἄλλων) **μὴ οὐκ ἐκποδὼν ποιεῖσθαι** (=νὰ μὴ ἐξαφανίζωσι) **τοὺς ἱκανωτάτους διακωλύειν** (αὐτοὺς πλεονεκτεῖν).

εἰ δὲ οἴει χρῆναι ἐπιμελεῖσθαι (ἡμᾶς) **ταύτης τῆς ἀρχῆς ἧττόν τι ἢ ὥσπερ (ἐπιμελοῦνται) τυραννίδος**=ἐὰν δὲ νομίζῃς ὅτι πρέπει νὰ φροντίζωμεν ἡμεῖς περὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης κατά τι ὀλιγώτερον ἢ ὅσον φροντίζουσι περὶ τῆς τυραννίδος οἱ τύραννοι.

εὐήθης=μωρός, ἀνόητος.

ἐπεὶ δὲ πολλοὶ ἦσαν δῆλοι συνιστάμενοι καὶ θαυμάζοντες=**ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἦσαν φανεροὶ ὅτι συνίσταντο καὶ ἐθαύμαζον**, ὅτι συνήρχοντο εἰς συσκέψεις καὶ ἠπόρουν.

τί ἔσοιτο ἡ πολιτεία=**τί ἔσται ἡ πολιτεία**, ποῦ θὰ καταντήσῃ τὸ πολίτευμα (τοῦτο τῶν 30).

ἀποθνησκόντων πολλῶν=**διότι ἀπέθνησκον πολλοὶ** (ὑπὸ τῶν 30).

ἔλεγεν ὅτι ἔσοιτο ἀδύνατον=**ἔλεγεν ὅτι ἔσται ἀδύνατον.**

εἰ μή τις λήψοιτο=**εἰ μή τις λήψεται**, ἐάν τις δὲν προσλάβῃ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοινωνὸς τῶν πραγμάτων=μέτοχος τῆς ἀρχῆς.
ἐκ τούτου μέντοι=μετὰ ταῦτα δ' ὅμως.
οὐχ ἥκιστα=μάλιστα, πρὸ πάντων.
μὴ συρρυείησαν=μήπως συρρεύσωσι· τοῦ ῥ. συρρέω.
καταλέγω=ἐγγράφω ἐν καταλόγῳ.
τοὺς μεθέξοντας δὴ τῶν πραγμάτων=ἵνα δῆθεν οὗτοι μετάσχωσι τῆς ἀρχῆς.
ἔλεγεν ὅτι δοκοίη ἑαυτῷ γε εἶναι ἄτοπον=*ἔλεγεν ὅτι ἐδόκει ἑαυτῷ γε* (εἰς αὐτὸν τοὐλάχιστον) *ὅτι ἐστὶν ἄτοπον.*
πρῶτον μὲν τὸ καταλέξαι τρισχιλίους=πρῶτον μὲν τοῦτο, ὅτι κατέγραψαν (οἱ 30) 3000 ἐν τῷ καταλόγῳ.
βουλομένους ποιήσασθαι τοὺς βελτίστους κοινωνοὺς (τῶν πραγμάτων)= ἐν ᾧ ἤθελον νὰ καταστήσωσι μετόχους τῆς ἀρχῆς τοὺς ἀρίστους πολίτας.
ὥσπερ ἔχοντά τινα ἀνάγκην...=ὡς ἐὰν ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ κατ' ἀνάγκην περιελαμβάνοντο μόνον χρηστοὶ πολῖται καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν μήτε ἔξω τούτων (τῶν 3000) νὰ ὑπάρχωσι σπουδαῖοι πολῖται μήτε ἐντὸς τούτων πονηροί.
ὁρῶ ἡμᾶς κατασκευαζομένους τὴν ἀρχὴν βιαίαν καὶ ἥττονα τῶν ἀρχομένων=βλέπω ὅτι ἡμεῖς προσπαθοῦμεν νὰ κάμωμεν τὴν ἀρχὴν τυραννικὴν καὶ ἀσθενεστέραν τῶν ἀρχομένων (τ. ἔ. εὐκόλως δυναμένην νὰ καταλυθῇ ὑπὸ τῶν πολιτῶν).

---

§ 20—23
Ἐξέτασις=στρατιωτικὴ ἐπιθεώρησις.
κελεύσαντες (πάντας) ἀπιέναι=*ἐπεὶ ἐκέλευσαν πάντας ἀπέρχεσθαι.*
ἀποθεμένους τὰ ὅπλα=*ἐπειδὰν ἀποθῶνται τὰ ὅπλα*, ἀφ' οὗ καταθέσωσι τὰ ὅπλα ἐκεῖ, ὅπου ἕκαστοι ἐπεθεωρήθησαν.
παρείλοντο=*ἀφείλοντο*, παρέλαβον.
ἀνακομίζω τι=κομίζω τι ἄνω.
συνέθηκαν=ἔθηκαν ὅλα ὁμοῦ.
ἐν τῷ ναῷ, τῷ Παρθενῶνι.
ὡς ἐξὸν ἤδη αὐτοῖς ποιεῖν ὅ,τι βούλοιντο=*ἐπειδή, ὡς ἐπίστευον, ἐξῆν ἤδη αὐτοῖς ποιεῖν ὅ,τι ἐβούλοντο*, ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι ἠδύναντο πλέον νὰ πράττωσι πᾶν ὅ,τι ἤθελον.
χρημάτων (ἕνεκα).
ἔδοξε δ' αὐτοῖς... λαβεῖν καὶ ἀποκτεῖναι μέν, ἀποσημήνασθαι δέ.
λαβεῖν=συλλαβεῖν.
μέτοικοι ἐκαλοῦντο οἱ ἐγκατεστημένοι ἐν Ἀθήναις ξένοι, οἵτινες ἐπλήρωνον ἴδιον φόρον, *μετοίκιον* καλούμενον (12 δραχμὰς κατ' ἔτος), ἦσαν δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλούσιοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀποσημαίνομαί τι=σφραγίζω, δημεύω τι.
ὅντινα (τῶν μετοίκων).
ἀλλ' οὐ δοκεῖ μοι εἶναι καλὸν ποιεῖν ἡμᾶς (πράγματα) *ἀδικώτερα τῶν συκοφαντῶν.*
φάσκοντας βελτίστους εἶναι=*οἵτινές φαμεν ὅτι ἐσμὲν βέλτιστοι.*
ἐκεῖνοι εἴων ζῆν (ἐκείνους), *παρ' ὧν λαμβάνοιεν χρήματα.*
μηδὲν ἀδικοῦντας (ἀνθρώπους)=ἀνθρώπους καὶ ἐὰν οὗτοι μηδεμίαν ἀδικίαν πράττωσι.
τῷ παντὶ=παντελῶς.
νομίζοντες αὐτὸν εἶναι ἐμποδὼν=ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι αὐτὸς ἦτο ἐμπόδιον.
λυμαίνομαι=βλάπτω.
παραγενέσθαι ἔχοντας ξιφίδια ὑπὸ μάλης=νὰ ἔλθωσιν (εἰς τὴν βουλὴν) κρατοῦντες ξιφίδια ὑπὸ τὴν μασχάλην.

---

§ 24—35

Πλείους τοῦ καιροῦ=περισσότεροι ἢ ὅσον ἀπαιτεῖ ἡ περίστασις αὕτη.
μεθίσταμαι=μεταβάλλομαι.
τοῖς μεθιστᾶσι (τὴν πολιτείαν) *εἰς ὀλιγαρχίαν*=εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μεταβάλωσι τὸ πολίτευμα ἀπὸ δημοκρατικοῦ εἰς ὀλιγαρχικόν.
διὰ τὸ εἶναι τὴν πόλιν=*διὰ τοῦτο, ὅτι ἡ πόλις ἐστί.*
καὶ διὰ τὸ τεθράφθαι τὸν δῆμον=*καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι ὁ δῆμος τέθραπται,* ἔχει ἀνατραφῆ, ἔχει ζήσει.
ἡμεῖς δὲ γνόντες μὲν εἶναι τὴν δημοκρατίαν χαλεπὴν πολιτείαν τοῖς (τοιούτοις), οἷοι ἡμεῖς τέ ἐσμεν καὶ ὑμεῖς, γνόντες δὲ ὅτι ὁ μὲν δῆμος (=οἱ δημοκρατικοὶ) οὔποτε γένοιτο ἂν φίλος Λ. τοῖς περισώσασιν ἡμᾶς, οἱ δὲ βέλτιστοι διατελοῖεν ἂν πιστοὶ (αὐτοῖς).
ἡμῖν (τοῖς τριάκοντα) *τε καὶ ὑμῖν* (τοῖς βουλευταῖς).
οἱ βέλτιστοι=οἱ ὀλιγαρχικοί.
διατελοῖεν ἂν=θὰ ἐξακολουθῶσι νὰ εἶναι.
ταύτῃ τῇ καταστάσει=ταύτην τὴν πολιτείαν (τῶν 30).
δίκην διδόναι=τιμωρεῖσθαι.
αἰσθανόμεθα Θ. ἀπολλύντα=*αἰσθανόμεθα ὅτι Θ. πειρᾶται ἀπολλύναι,* ἐννοοῦμεν ὅτι ὁ Θ. προσπαθεῖ νὰ καταστρέψῃ.
οἷς δύναται=*τούτοις, ἃ δύναται,* διὰ τῶν μέσων τούτων, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ μεταχειρισθῇ.
ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ (ἐστι)=ὅτι δὲ ταῦτα εἶναι ἀληθῆ.
οὐδένα εὑρήσετε οὔτε ψέγοντα τὰ παρόντα μᾶλλον Θ. τουτουΐ οὔτε ἐναντιούμενον.
ὅταν βουλώμεθα ποιήσασθαι ἐκποδών τινα τῶν δημαγωγῶν.
ταῦτα γιγνώσκω=ταύτην τὴν γνώμην ἔχω.
ἄρχω τῆς πίστεως=γίνομαι εἰσηγητὴς τῆς ἐμπιστοσύνης.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐξορμήσας ἡμᾶς δίκην ἐπιτιθέναι τοῖς ὑπαγομένοις πρώτοις εἰς ὑμᾶς=ἐν ᾧ παρώτρυνεν ἡμᾶς νὰ τιμωρήσωμεν ἐκείνους, οἵτινες πρῶτοι κατηγγέλλοντο εἰς ὑμᾶς.

αὖ=πάλιν, ἤτοι ἐν τῇ πολιτικῇ μεταβολῇ.

ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθίσταμαι=**ἐν ἀσφαλείᾳ καθίσταμαι**, ἐξασφαλίζομαι·

δίδωμι δίκην τῶν πεπραγμένων=τιμωροῦμαι διὰ τὰ πεπραγμένα ὑπ' ἐμοῦ πρβλ. § 26 «δίκαιον δίκην διδόναι».

προσήκει αὐτῷ δίδην διδόναι=**προσῆκόν ἐστιν αὐτὸν δίκην διδόναι**, ἁρμόζει αὐτὸς νὰ τιμωρηθῇ.

καίτοι=καὶ βεβαίως, καὶ ἀληθῶς.

φυλάττομαί τι=φυλάττω ἐμαυτὸν ἀπό τινος, προφυλάττομαι ἀπό τινος.

ἔχθιόν (ἐστιν ἡ προδοσία τοῦ πολέμου)=μισητώτερον πρᾶγμα εἶναι.

ἄνθρωποι σπένδονται=**οἱ ἄνθρωποι σπονδὰς** (=συνθήκας) **ποιοῦνται**· πρβλ. Β', β', 1 «ὑποσπόνδους ἀφέντες», Β', β', 19 «ἀντέλεγον μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις».

πώποτε=οὐδέποτε ἕως τώρα.

φύσει=ἐκ φύσεως, φυσικὸν ἰδίωμα ἔχει.

ἀναμιμνήσκω τινά τι=ὑπενθυμίζω εἴς τινά τι.

τιμώμενος ἐξ ἀρχῆς=εἰ καὶ ἐτιμᾶτο ἀνέκαθεν.

κατὰ τὸν πατέρα=ὁμοίως πρὸς τὸν πατέρα, ὡς καὶ ὁ πατήρ του.

προπετέστατος· ἰδὲ § 15.

εἰς τοὺς τετρακοσίους=εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν τετρακοσίων, τῷ 411 π. Χ.

ἐπεὶ δ' ᾔσθετο συνιστάμενόν τι ἀντίπαλον τῇ ὀλιγαρχίᾳ=ὅτε δ' ἐνόησεν ὅτι ἐλάμβανε σύστασιν, ἐσχηματίζετο κόμμα τι ἀντίπαλον εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν· πρβλ. § 17 «δῆλοι ἦσαν συνιστάμενοι».

ἐπ' ἐκείνους=κατ' ἐκείνων.

ὅθεν δήπου=ἐκ τούτου δὲ βέβαια.

κόθορνος, ὑπόδημα τῶν ὑποκριτῶν τοῦ θεάτρου ἁρμόζον εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας.

δεῖ οὐ δεινὸν εἶναι τὸν ἄνδρα προάγειν τοὺς συνόντας εἰς πράγματα=πρέπει νὰ μὴ εἶναι ἱκανὸς ὁ ἀνὴρ νὰ ὁδηγῇ τοὺς φίλους εἰς ἐπικινδύνους ἐπιχειρήσεις.

ἀντικόπτει τι=παρουσιάζεται ἐμπόδιόν τι.

ἀλλὰ (δεῖ τὸν ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν) **διαπονεῖσθαι** (οὕτως), **ὥσπερ** (διαπονοῦνται οἱ πλέοντες) **ἐν νηΐ**.

διαπονοῦμαι=κοπιάζω διαρκῶς, ἐπιμένω κοπιάζων.

καθίσταμαι εἰς οὖρον=εὑρίσκω οὔριον (εὐνοϊκὸν) ἄνεμον.

εἰ δὲ μὴ (διαπονοῖντο οἱ πλέοντες).

εἰς τἀναντία=εἰς τὰ ὀπίσω.

θανατηφόροι=φέρουσι, προξενοῦσι θανάτους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διὰ τὸ εἶναι εὐμετάβολος=***διὰ τοῦτο, ὅτι εἶ εὐμετάβολος***, διότι εἶσαι ἄστατος ἐν τῇ πολιτικῇ.
μεταίτιος εἶ πλείστοις ἀπολωλέναι ὑπὸ τοῦ δήμου=συναίτιος εἶσαι τῆς ἀπωλείας πλείστων (ὀλιγαρχικῶν) ὑπὸ τῶν δημοκρατικῶν.
ἐξ ὀλιγαρχίας=ἐν ταῖς ἐξ ὀλιγαρχίας εἰς δημοκρατίαν μεταβολαῖς.
ἐκ δημοκρατίας=ἐν ταῖς ἐκ δημοκρατίας εἰς ὀλιγαρχίαν μεταβολαῖς.
τοὶ=βεβαίως.
ταχθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἀνελέσθαι=***εἰ καὶ ἐτάχθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ὅπως ἀνέλοιτο***· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 35 καὶ ζ΄, 4, 5.
τοὺς καταδύντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ=τοὺς καταβυθισθέντας κατὰ τὴν ναυμαχίαν· πρβλ. Α΄, ζ΄, 4.
οὐκ ἀνελόμενος=***εἰ καὶ οὐκ ἀνείλετο***.
ἀπέκτεινεν αὐτοὺς=ἐγένετο αἴτιος, ὥστε νὰ καταδικασθῶσιν εἰς θάνατον καὶ φονευθῶσιν αὐτοί.
ὅστις γε μὴν=ἀλλ' ὅμως ὅστις.
τοῦ πλεονεκτεῖν=τοῦ πλέον ἔχειν, τοῦ ὑπερέχειν· πρβλ. § 16 «τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις».
τοῦ καλοῦ=τῆς τιμῆς.
ἐντρέπομαί τινος=φροντίζω περί τινος.
φείδομαί τινος=λυποῦμαί τινα.
πῶς δὲ οὐ (χρὴ) ***φυλάξασθαι*** (τοῦτον)=πῶς δὲ δὲν πρέπει νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τούτου; πρβλ. § 29 «φυλάξασθαι τὸ ἀφανές».
εἰδότας=***ἐπεὶ ἴσμεν***, ἀφ' οὗ γνωρίζομεν.
ὡς μὴ δυνασθῇ=ἵνα μὴ δυνηθῇ.
ὑπάγω τινὰ=καταγγέλλω τινά· πρβλ. § 28 «τοῖς ὑπαγομένοις εἰς ὑμᾶς».
εἰκὸς=εὔλογον, ὀρθόν.
δήπου· ἰδὲ § 30.
τοῖς πλείοσι (τῶν ἐφόρων)=εἰς τὴν πλειονοψηφίαν.
οἴεσθε αὐτὸν οὐκ ἂν ἀξιωθῆναι=***οἴεσθε ὅτι αὐτὸς οὐκ ἂν ἀξιωθείη***, νομίζετε ὅτι αὐτὸς δὲν ἤθελε κριθῆ ἄξιος; πρβλ. Α΄, ϛ΄, 14 «ἔφη οὐδένα ἂν Ἑλλήνων ἀνδραποδισθῆναι».
ὡς οὗτος ποιήσειεν ἂν πολλοὺς μέγα φρονεῖν=διότι οὗτος θὰ κάμῃ πολλοὺς νὰ μεγαλοφρονῶσι.
σωθεὶς=***εἰ σωθείη***, ἐὰν ἤθελε σωθῆ.
τῶν γιγνωσκόντων ἐναντία ὑμῖν=ἐκ τῶν ἐχόντων γνώμην ἐναντίαν πρὸς ὑμᾶς, ἐκ τῶν ἀντιπάλων ὑμῶν· πρβλ. § 27 «εἰ ταῦτα ἐγίγνωσκε».
ἀπολόμενος δὲ ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας πάντων=***εἰ δ' ἀπόλοιτο, ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας πάντων***.
τῶν ἔξω (τῆς πόλεως)=τῶν φυγάδων.
ὑποτέμνω=κόπτω σύρριζα, ματαιώνω, καταστρέφω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 35—49

Μνησθήσομαι (ἐκείνου), ***ὅ . . εἶπε***=θὰ ἀναφέρω (καὶ θὰ ἐξετάσω) ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπε.

οὐκ ἦρχον λόγου=δὲν ἔκαμνα ἀρχὴν κατηγορίας.

ἔφασαν οὐκ ἀνελέσθαι (με) τοὺς δυστυχοῦντας=***ἔφασαν ὅτι οὐκ ἀνειλόμην ἐγὼ τοὺς δυστυχοῦντας (καταδύντας).***

προσταχθέν μοι ὑφ' ἑαυτῶν (ἀνελέσθαι αὐτοὺς)=***εἰ καὶ προσετάχθη μοι...***

ὡς δυνατὸν ἦν οὐδὲ πλεῖν μὴ ὅτι ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας=ὅτι οὐδὲ νὰ πλέωμεν ἦτο δυνατόν, πολλῷ δὲ μᾶλλον (δὲν ἦτο δυνατὸν) νὰ ἀνασύρωμεν τοὺς ἄνδρας.

τῇ πόλει=τοῖς πολίταις (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ).

φάσκοντες γὰρ οἷόν τε εἶναι=***διότι, εἰ καὶ ἔφασαν δυνατὸν εἶναι***, καίτοι ἰσχυρίζοντο ὅτι ἠδύναντο.

προέμενοι=ἀφήσαντες· τοῦ ῥ. προΐεμαι.

ᾤχοντο ἀποπλέοντες=ταχέως ἀπέπλευσαν.

τὸ παρακηκοέναι Κριτίαν=ὅτι ὁ Κ. ἔχει παρακούσει (τοὺς λόγους τῶν στρατηγῶν δικαζομένων).

ταῦτα=ἡ δίκη τῶν στρατηγῶν.

πενέσται ἐν Θεσσαλίᾳ ἐκαλοῦντο οἱ ἀκτήμονες πολῖται (ὡς οἱ εἵλωτες τῆς Σπάρτης καὶ οἱ θῆτες τῶν Ἀθηνῶν).

μηδὲν γένοιτο ἐνθάδε (τούτων), ***ἃ οὗτος ἔπραττεν ἐκεῖ.***

τάδε γε ὁμολογῶ τούτῳ=ὡς πρὸς τὰ ἑξῆς βεβαίως συμφωνῶ μὲ τοῦτον. (ὁμολογῶ) ***δίκαιον εἶναι τυγχάνειν τιμωρίας (αὐτόν)***, ***εἴ τις βούλεται μὲν . . . ποιεῖ δέ.***

ὅστις μέντοι ἐστὶν=τίς ὅμως εἶναι.

οἴομαι ὑμᾶς κρίνειν ἂν κάλλιστα=***οἴομαι ὅτι ὑμεῖς κρίνοιτε ἂν κάλλιστα*** πρβλ. § 34 «οἴεσθε αὐτὸν οὐκ ἀξιωθῆναι ἂν τῆς μεγίστης τιμωρίας».

καθίσταμαι εἰς τὴν βουλείαν=γίνομαι βουλευτής.

ἀποδείκνυνται ἀρχαὶ=διορίζονται ἄρχοντες.

ὁμολογουμένως=πραγματικῶς, ἀληθῶς.

ταὐτὰ ἐγιγνώσκομεν=τὴν αὐτὴν γνώμην εἴχομεν· πρβλ. § 34 «τῶν γιγνωσκόντων ἐναντία ὑμῖν» καὶ κατωτέρω «τἀναντία γιγνώσκειν».

οὗτοι=οἱ τριάκοντα.

ᾔδειν γὰρ ὅτι . . . φοβήσοιντο, φοβούμενοι δέ, ὅτι ἔσοιντο=***ἐγίγνωσκον γὰρ ὅτι φοβήσονται, φοβούμενοι δέ, ὅτι ἔσονται.***

ἀποθνήσκοντος Λέοντος=***ὅτε ἀπέθνῃσκεν*** (ὑπὸ τῶν 30) ὁ Λ.

ὄντος καὶ δοκοῦντος=***ὅς καὶ ἦν καὶ ἐδόκει*** (εἶναι).

τῇδε τῇ πολιτείᾳ (τῇ ὀλιγαρχικῇ τῶν 30).

δημοτικὸν=τῷ δήμῳ εὐάρεστον.

ἀπολλυμένου ὑφ' ἡμῶν=ἀποθνῄσκοντος ὑφ' ἡμῶν.

ἐν τῷ πολέμῳ (τῷ Πελοποννησιακῷ).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παρέχομαί τι=ἰδίᾳ δαπάνῃ παρέχω, προσφέρω τι.

ἠπιστάμην ὅτι πάντες ἕξοιεν ὑπόπτως ἡμῖν=ἐγίγνωσκον ὅτι πάντες ὑποπτεύσουσιν ἡμᾶς.

ὅτε ἔφασαν χρῆναι λαβεῖν ἕκαστον (τῶν τριάκοντα) ***ἕνα τῶν μετοίκων.***

εὔδηλον=λίαν δῆλον, καταφανές.

τούτων ἀπολομένων=***εἰ οὗτοι*** (οἱ 30 μέτοικοι) ***ἀπόλοιντο.***

παραιροῦμαι=ἀφαιροῦμαι· πρβλ. § 20 «τὰ ὅπλα πάντων παρείλοντο».

ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς (τοῖς Λ.), ***εἰ ἐδέοντο τούτου*** (τοῦ γενέσθαι ὀλίγους ἡμᾶς), ***καὶ μηδέ να*** (ἡμῶν) ***λιπεῖν, πιέσαντας ἡμᾶς τῷ λιμῷ ὀλίγον ἔτι χρόνον***=διότι ἠδύναντο οἱ Λ., ἐὰν ἤθελον νὰ ὀλιγοστεύσωσιν ἡμᾶς, καὶ κανένα ἐξ ἡμῶν νὰ μὴ ἀφήσωσιν ἐν τῇ ζωῇ, πιέσαντες ἡμᾶς ὀλίγον ἀκόμη χρόνον διὰ τῆς πείνης.

οὐδέ γε συνήρεσκέ μοι=οὐδὲ συνεπεδοκίμαζον, οὐδὲ συγκατένευον βεβαίως

μισθοῦμαι φρουροὺς=λαμβάνω ἐπὶ μισθῷ φρουρούς.

ἐξὸν=***ἐπεὶ ἐξῆν*** (ἡμῖν), διότι εἴχομεν τὴν δύναμιν.

προσλαμβάνειν=***πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι λαμβάνειν***, προστιθέναι.

ῥᾳδίως κρατῶ=εὐκόλως ὑπερτερῶ, ὑπερισχύω.

ᾔδειν γὰρ ὅτι...ἔσοιτο· πρβλ. § 39 «ᾔδειν γὰρ ὅτι φοβήσοιντο».

οὕτω=εἰ φυγαδεύοιμεν Θρασύβουλον, Ἄνυτον, Ἀλκιβιάδην.

τὸ ἀντίπαλον=οἱ ἀντίπαλοι.

εἰ προσγενήσοιντο=***εἰ προστεθήσοιντο.***

νουθετῶ=συμβουλεύω.

οὐ ποιοῦσιν, ὦ Κριτία, τοὺς πολεμίους ἰσχυροὺς οἱ κωλύοντες (τοὺς ἑαυτῶν φίλους) ***ποιεῖσθαι ἐχθροὺς πολλοὺς οὐδὲ οἱ διδάσκοντες*** (αὐτούς, ἤτοι τοὺς φίλους) ***κτᾶσθαι πλείστους συμμάχους.***

ἄλλως=κατ' ἄλλον τρόπον.

ὧδε=κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον.

ἐπισκοποῦμαί τι=ἐξετάζω, σκέπτομαί τι.

οἴεσθε Θρασύβουλον καὶ Ἄνυτον... βούλεσθαι ἂν γίγνεσθαι ἐνθάδε μᾶλλον (ταῦτα), ***ἃ ἐγὼ λέγω ἢ ἃ οὗτοι πράττουσιν***=νομίζετε ὅτι ὁ Θρ. καὶ ὁ Ἄ. καὶ οἱ ἄλλοι φυγάδες θὰ ἐπεθύμουν νὰ γίνωνται ἐδῶ μᾶλλον ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐγὼ λέγω (ὅτι πρέπει νὰ γίνωνται) ἢ ὅσα οὗτοι (οἱ τριάκοντα) πράττουσιν;

οἶμαι νομίζειν αὐτοὺς=φρονῶ ὅτι αὐτοὶ (οἱ φυγάδες) νομίζουσι.

πάντα εἶναι μεστὰ συμμάχων=ὅτι πανταχοῦ εἶναι πλεῖστοι σύμμαχοι αὐτῶν.

τὸ κράτιστον τῆς πόλεως=οἱ ἄριστοι τῶν πολιτῶν (εἴτε δημοκρατικοὶ εἴτε ὀλιγαρχικοί).

οἶμαι ἡγεῖσθαι ἂν (τοὺς φυγάδας) ***εἶναι χαλεπὸν***=***οἶμαι ὅτι ἡγοῖντο ἄν***, νομίζω ὅτι θὰ ἐθεώρουν οἱ φυγάδες ὅτι εἶναι δύσκολον.

καὶ τὸ ἐπιβαίνειν ποι τῆς χώρας=(οὐ μόνον τὸ νὰ ἀντιπράττωσιν ἡμῖν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀλλὰ) καὶ τὸ νὰ πατῶσι τὸν πόδα των εἴς τι μέρος τῆς χώρας (τῆς Ἀττικῆς).

ἃ δ' αὖ εἶπεν=ὡς πρὸς ἐκεῖνα δὲ πάλιν, τὰ ὁποῖα εἶπεν.

οἷος=τοιοῦτος, ὥστε.

κατανοήσατε καὶ ταῦτα=ὧδε ἐπισκέψασθε § 44.

διδασκόμενος ὡς οἱ Λ. πιστεύσειαν ἂν=ἐπειδὴ ἐδιδάσκετο ὅτι οἱ Λ. δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐμπιστοσύνην.

ἐκεῖνοι μὲν (οἱ Λακεδαιμόνιοι).

οὐδὲν ἀνίεσαν (πολεμοῦντες)=οὐδόλως ἠλάττουν τὰς καθ' ἡμῶν δραστηρίας πολεμικὰς ἐνεργείας των.

τειχίζοντες ἔρυμα ἐπὶ τῷ χώματι=ὅτι ἀνήγειρον τεῖχος (ὡς φρούριον) ἐπὶ τοῦ προχώματος (ὅπερ ἦτο κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς καλούμενον Ἠετιώνεια).

ὑφ' αὑτοῖς καὶ τοῖς ἑταίροις=ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἑαυτῶν καὶ τῶν φίλων των.

τοῦτ' ἐστὶ προδότην εἶναι τῶν φίλων=τοῦτο (ὅτι διεκώλυσα) σημαίνει ὅτι εἶμαι προδότης τῶν φίλων μου;

ἀποκαλῶ τινα=ὑβριστικῶς, ὀνειδιστικῶς ἐπονομάζω τινά.

ὡς πειρώμενον=διότι κατὰ τὴν γνώμην του προσπαθῶ.

ἁρμόττειν ἀμφοτέροις=νὰ τὰ ἔχω καλὰ καὶ μὲ τοὺς δύο (δημοκρατικοὺς καὶ ὀλιγαρχικούς).

τί ποτε καὶ καλέσαι χρή=πῶς ἄρά γε πρέπει νὰ τὸν ἐπονομάσωμεν; ἀπορῶ πῶς πρέπει νὰ τὸν ἐπονομάσωμεν.

μισόδημος=ὁ μισῶν τὸν δῆμον, ἤτοι τοὺς δημοκρατικούς.

μισόχρηστος=ὁ μισῶν τοὺς χρηστούς, ἤτοι τοὺς ἀριστοκρατικούς· πρβλ. § 12 «οἱ καλοὶ κἀγαθοί», § 25 «οἱ βέλτιστοι».

ἐγώ, ὦ Κριτία, ἀείποτε πολεμῶ ἐκείνοις (τοῖς δημοκρατικοῖς) ***τοῖς οἰομένοις οὐκ ἂν εἶναι καλὴν δημοκρατίαν πρόσθεν, πρὶν μετέχοιεν αὐτῆς (τῆς πολιτείας) καὶ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ δι' ἀπορίαν ἀποδόμενοι ἂν τὴν πόλιν δραχμῆς***=ἐγώ, ὦ Κ., ἀείποτε εἶμαι πολέμιος πρὸς ἐκείνους τοὺς δημοκρατικούς, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ καλὴ δημοκρατία πρότερον, πρὶν μετάσχωσι τῆς πολιτείας καὶ (αὐτοὶ ἀκόμη) οἱ δοῦλοι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες διὰ τὴν πτωχείαν των δύνανται νὰ πωλήσωσι τὴν πόλιν ἀντὶ δραχμῆς· ἤτοι πολεμῶ τοὺς ἄκρους δημοκρατικούς, τοὺς σήμερον λεγομένους ῥιζοσπάστας.

ἐναντίος εἰμὶ=πολεμῶ.

οἳ οἴονται οὐκ ἂν ἐγγενέσθαι ὀλιγαρχίαν καλὴν=οἳ οἴονται ὅτι ***οὐκ ἂν γένοιτο ἐν*** (τῇ πόλει) ***καλὴ ὀλιγαρχία.***

πρὶν καταστήσειαν=πρὶν καταστήσωσι, περιαγάγωσι.

τὸ διατάττειν μέντοι τὴν πολιτείαν σὺν τοῖς δυναμένοις ὠφελεῖν (αὐτὴν) ***καὶ μεθ' ἵππων καὶ μεθ' ἀσπίδων,*** (τοῦτο) ***ἡγούμην πρόσθεν εἶναι ἄριστον.***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διατάττω=τακτοποιῶ, διευθετῶ, κοσμίως κυβερνῶ.
μεθ' ἵππων καὶ μεθ' ἀσπίδων· οἱ ἀγωνιζόμενοι μεθ' ἵππων εἶναι οἱ ὀλιγαρχικοί, οἱ δὲ μετ' ἀσπίδων οἱ δημοκρατικοί.
μεταβάλλομαι=μεταβάλλω ἐμαυτόν, ἀλλάσσω γνώμην.
ἔχω εἰπεῖν ὅπου...=δύναμαι ν' ἀναφέρω περίστασιν, καθ' ἣν...
ἐλέγχομαι=ἐξελέγχομαι, ἀποδεικνύομαι.
ὁμολογῶ ἀποθνήσκειν ἂν δικαίως=παραδέχομαι ὅτι δικαίως θὰ φονευθῶ.
παθὼν τὰ πάντων ἔσχατα=*ἐπειδὰν πάθω τὰ πάντων μέγιστα.*

---

§ 50—51
Ὡς δ' ἐπαύσατο (τοῦ λόγου)=ὅτε δ' ἔπαυσε τὸν λόγον.
ἐπιθορυβῶ εὐμενῶς=εὐμενῶς διὰ θορύβου ἐπιδοκιμάζω (τοὺς λόγους τινός)· πρβλ. Α', ζ', 13 «ἐπεθορύβησεν ὁ ὄχλος».
γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι ἀναφεύξοιτο Θηραμένης=*ἐπειδὴ ἔγνω ὁ Κ. ὅτι ἀναφεύξεται* (=ἀθῳωθήσεται) ὁ Θ.
διαψηφίζεσθαι· ἰδὲ Α', ζ', 9, 14 καὶ 23.
οὐ βιωτὸν=*οὐκ ἄξιον αὐτῷ βιῶναι, οὐκ ἀνασχετόν*, ἀνυπόφορον.
ἐκέλευσε τοὺς ἔχοντας τὰ ἐγχειρίδια φανερῶς ἐπιστῆναι τῇ βουλῇ=φανερὰ νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν βουλήν.
ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις=πλησίον τῶν κιγκλίδων, (αἵτινες ἐχώριζον τοὺς βουλευτὰς ἀπὸ τῶν ἀκροατῶν).
νομίζω εἶναι ἔργον προστάτου (τοιούτου), *οἷον δεῖ εἶναι* (τὸν προστάτην)= *ἐγὼ νομίζω ἄριστον προστάτην εἶναι τοῦτον, ὃς ἂν μὴ ἐπιτρέπῃ* (ἐξαπατᾶσθαι τοὺς φίλους).
προστάτης (τῆς πολιτείας)=πολιτικὸς ἀρχηγός.
ὁρῶν=*ἐὰν ὁρᾷ.*
οἱ ἐφεστηκότες (τοῖς δρυφάκτοις).
εἰ ἀνήσομεν=*εἰ ἀπολύσομεν*, ἐὰν ἀθῳώσωμεν· τὸ ῥ. ἀνίημι.
τὸν λυμαινόμενον· ἰδὲ § 26 «εἴ τις λυμαίνεται ταύτῃ τῇ καταστάσει».
ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις, οὓς οἱ τριάκοντα συνέγραψαν.
θανατοῦν=ἀποκτείνειν· ἰδὲ § 15.
συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν=*διότι συνδοκεῖ ἅπασιν ἡμῖν*, τῇ συναινέσει ἁπάντων ἡμῶν (τῶν 30).

---

§ 52—53
Ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν Ἑστίαν=ἀναστὰς ἐπήδησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς Ἑστίας, (ὅστις ἦτο ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καὶ ὅπου ὡρκίζοντο οἱ βουλευταί).
τὰ ἐννομώτατα πάντων=ἐννομωτάτην (νομιμωτάτην) ἱκεσίαν.
μὴ εἶναι ἐπὶ Κριτίᾳ=νὰ μὴ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κ.
ἀλλ' εἶναι καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν=ἀλλὰ νὰ κρινώμεθα καὶ ὑμεῖς καὶ ἐγώ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατὰ τοῦτον τὸν νόμον, ὃν οὗτοι (οἱ 30) **ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ** (τῶν τρισχιλίων).

ἀρκεῖ μοί τι=βοηθεῖ μέ τι.

ὑμῶν θαυμάζω=παραξενεύομαι μὲ ὑμᾶς.

καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες=καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ γνωρίζετε.

οὐδὲν εὐεξαλειπτότερόν (ἐστι)=οὐδόλως εὐκολώτερον δύναται νὰ ἐξαλειφθῇ, ἄρα εἶναι δυσεξαλειπτότερον.

---

§ 54=56

Ἐκέλευσεν ἐπὶ τὸν Θ.=διέταξε νὰ βαδίσωσι κατὰ τοῦ Θ., νὰ συλλάβωσι τὸν Θ.

τοὺς ἕνδεκα· ἰδὲ Α', ζ', 10.

πράττετε τὰ ἐκ τούτων (ἐκεῖ), **οὗ δεῖ** (πράττειν)=πράττετε τὰ ἐπακόλουθα τῆς καταδίκης (ἤτοι ἐκτελέσατε τὴν θανατικὴν ποινὴν ἐκεῖ), ὅπου πρέπει (νὰ ἐκτελέσητε αὐτήν).

ὁμοίους (ὄντας) **Σατύρῳ**· ἤτοι ;

πλῆρες (ὄν).

οὐκ ἀγνοοῦντες (οἱ βουλευταὶ)=**οὐκ ἀγνοοῦσα** (ἡ βουλή).

παρῆσαν (οἱ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις).

ἀπήγαγον=βίᾳ ὡδήγησαν (εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐθανάτωσαν αὐτόν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

§ 1

Ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τυραννεῖν*=*ἐπειδὴ ἐξῆν αὐτοῖς τυραννικῶς κυβερνᾶν, ἐπειδὴ ἠδύναντο νὰ κυβερνῶσιν ὡς τύραννοι. Ἐντεῦθεν κατόπιν ἐπεκαλοῦντο ***οἱ τριάκοντα τύραννοι***.

ἤδη=μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θηραμένους.

προεῖπον· ἰδὲ Β΄, 1, 22 «προεῖπεν ὡς μηδεὶς κινήσοιτο».

τοῦ καταλόγου (τῶν τρισχιλίων)· ἰδὲ Β΄. 3, 18.

ἦγον=ἐξεδίωκον καὶ κατωτέρω «ἄγοντες».

φευγόντων=ἐπειδὴ δ' ἔφευγον (οἱ ἔξω τοῦ καταλόγου).

ἐνέπλησαν=ἐπλήρωσαν, ἐγέμισαν· ὁ ἐνεστώς ;

τῶν ὑποχωρούντων=τῶν φυγάδων.

---

§ 2—4

Ὁρμῶμαι ἐκ Θηβῶν=ἐκκινῶ ἐκ τῶν Θ.

ὡς=***περίπου***.

χωρίον ἰσχυρὸν=φρούριον ὀχυρόν.

οὔσης καὶ μάλα εὐημερίας=ὅτε ἦτο καὶ πολὺ καλὴ ἡμέρα.

θρασύνομαι=μετὰ θράσους προσφέρομαι.

προσέβαλον=***προσβολὴν ἐποιήσαντο***, ἔκαμαν ἔφοδον· πρβλ. Α΄, ϛ΄ 13 «προσβαλὼν αἱρεῖ τὴν πόλιν», Β΄, α΄, 15 «προσβαλὼν πόλει» καὶ 18 «προσβαλόντες τῇ πόλει».

ἀποτειχίζω τὸ χωρίον=ἐγείρων τεῖχος ἀποκλείω τὸ φρούριον.

ἐκπολιορκῶ τινα=πολιορκῶν τινα ἀναγκάζω αὐτὸν νὰ παραδοθῇ.

ἔφοδος=εἴσοδος.

ἐπιγίγνεται χιὼν=πίπτει χιών· πρβλ. Α΄, ϛ΄ 28 «ὕδωρ ἐπιγενόμενον».

οἱ δὲ (30) νιφόμενοι=ὑπὸ τῶν νιφάδων βαλλόμενοι, χιονιζόμενοι.

μάλα συχνοὺς ἀποβαλόντες=λίαν πολλούς, πλείστους ἀπολέσαντες.

γιγνώσκοντες δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσοιεν=ἐπειδὴ δ' ἐγίγνωσκον (οἱ 30) ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσουσιν (οἱ ἐκ τῆς Φυλῆς).

εἰ μὴ ἔσοιτο φυλακή τις=***εἰ μὴ ἔσται φυλακή τις***, ἐὰν δ ὑπάρξῃ ἀξιόλογος φρουρὰ (ἐν τοῖς ἀγροῖς).

διαπέμπουσιν=πέμπουσιν ἀνὰ ὀλίγους.

χωρίον λάσιον=τόπος δασώδης.

---

§ 5—7

Περὶ ἑπτακοσίους=περίπου ἑπτακοσίων.

καταβαίνει· πόθεν ;

τίθεμαι τὰ ὅπλα=στρατοπεδεύω.

φρουρῶν· ἰδὲ § 4.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προς ἡμέραν γίγνεται=πλησιάζει νὰ φανῇ ἡ ἡμέρα.
ἀνίσταντο=ἀνιστάμενοι ἐπορεύοντο.
ὅποι ἐδεῖτο=ἐκεῖ ὅπου εἶχεν ἀνάγκην (φυσικήν).
ἀπὸ τῶν ὅπλων=μακρὰν τοῦ στρατοπέδου.
ψήχω=ξυστρίζω.
ψόφος=θόρυβος, κρότος.
δρόμῳ προσπίπτω=δρομαίως ἐπιπίπτω.
ἔστιν οὓς=ἐνίους, τινάς.
κατέβαλον (ἐκ τῶν ἵππων).
καλὸς=ὡραῖος.
ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς=κοιμωμένους ἀκόμη.
ἐπαναχωρῶ=ὀπίσω χωρῶ, ἐπανέρχομαι.
τροπαῖον=σημεῖον τροπῆς τῶν πολεμίων· ἰδὲ Α΄, ϛ΄, 35.
συσκευάζομαι ὅπλα=συναθροίζω ὅπλα.
ἐπὶ Φυλῆς· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 20 «ἐπὶ Ἑλλησπόντου» καὶ 38 «ἐπὶ Σάμου».
οἱ προσήκοντες· ἰδὲ Α΄, ζ΄, 21 «Περικλέα τὸν ἐμοὶ προσήκοντα».

---

§ 8—10

Οὐκέτι ἀσφαλῆ σφίσι τὰ πράγματα (εἶναι)=ὅτι δὲν εἶναι πλέον ἀσφαλὴς ἡ ἀρχὴ αὐτῶν.
ἐξιδιόομαι-οῦμαί τι=κάμνω τι ὅλως διόλου ἰδικόν μου.
εἰ δεήσειεν (αὐτοῖς καταφυγῆς)=ἐὰν ἤθελον ἀναγκασθῆ νὰ καταφύγωσιν ἐκεῖ.
παραγγείλαντες τοῖς ἱππεῦσιν (ἐλθεῖν).
ἐξέτασιν ποιήσαντες (τῶν Ἐλευσινίων) **ἐν τοῖς ὅπλοις**=διατάξαντες νὰ γίνῃ ἐπιθεώρησις τῶν Ἐ. ἐνόπλων· πρβλ, Α΄, γ΄, 20 «ἐξέτασιν ποιήσαντες τῶν τρισχιλίων».
πόσοι εἶεν καὶ πόσης φυλακῆς προσδεήσοιντο (οἱ Ἐλ.)=**πόσοι εἰσὶ καὶ πόσης φυλακῆς προσδεήσονται.**
ἀπογράφομαι=ἐγγράφω τὸ ὄνομά μου ἐν καταλόγῳ.
ἀεὶ=ἑκάστοτε.
πυλὶς=μικρὰ πύλη (τοῦ φρουρίου τῆς Ἐλευσῖνος).
ἔνθεν καὶ ἔνθεν=ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.
συνέδουν=ἐδέσμευον· τὸ ῥ. συνδέω-ῶ.
ἀναγαγόντα=ἐπειδὰν ἀγάγῃ ἄνω (εἰς τὸ ἄστυ).
παρακαλῶ=προσκαλῶ.
καὶ τοὺς ἄλλους ἱππέας=καὶ τοὺς ἄλλους, οἵτινες ἦσαν (οὐχὶ ὁπλῖται, ἀλλὰ) ἱππεῖς.
οὐδὲν ἧττον=οὐδόλως ὀλιγώτερον, μᾶλλον.
ὑμῖν=χάριν ὑμῶν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατασκευάζομεν τὴν πολιτείαν=προσπαθοῦμεν νὰ ἐγκαθιδρύσω μεν τὸ (ὀλιγαρχικὸν) πολίτευμα.
δεῖ ὑμᾶς μετέχειν τῶν κινδύνων οὕτως, ὥσπερ μεθέξετε καὶ τιμῶν.
καταψηφιστέον ἐστὶν (ὑμῖν) τῶν συνειλημμένων Ἐλευσινίων=**δεῖ ὑμᾶς καταψηφίσασθαι τῶν Ἐ., οἵ συνειλημμένοι εἰσίν**· πρβλ. Β΄, γ΄, 12 «ἡ βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο».
ἵνα θαρρῆτε ταὐτὰ ἡμῖν καὶ φοβῆσθε (ταὐτὰ ἡμῖν)=ἵνα ἔχητε τὸ αὐτὸ θάρρος (ἐλπίδα) καὶ τὸν αὐτὸν φόβον μὲ ἡμᾶς.
ἦν δὲ ταῦτα ἀρεστὰ καὶ (ἐκείνοις) **τῶν πολιτῶν, οἷς ἔμελε μόνον τὸ πλεονεκτεῖν.**
μέλει μοί τι=φροντίζω περί τινος.

---

§ 10—12
Περὶ χιλίους· πρβλ. § 55 «περὶ ἑπτακοσίους».
κατὰ τὴν ἁμαξιτὸν τὴν ἀναφέρουσαν εἰς τὸν Π.=κατὰ τὴν ἁμαξιτὸν ὁδόν, ἥτις φέρει ἄνω εἰς τὸν Π.
ἔτι μὲν=ἐπί τινα μὲν χρόνον.
μὴ ἀνιέναι αὐτοὺς=**μὴ ἐᾶν αὐτοὺς ἀνελθεῖν**, νὰ μὴ ἀφήσωσιν αὐτοὺς ν' ἀνέλθωσιν εἰς τὸν Π.
ὁ κύκλος=ὁ περίβολος (τὸ τεῖχος τὸ περιβάλλον κύκλῳ τὸν Πειραιᾶ).
ἐπεὶ δὲ ὁ κύκλος, ὢν μέγας, ἐδόκει αὐτοῖς, οὔπω πολλοῖς οὖσιν, δεῖσθαι πολλῆς φυλακῆς.
συσπειράομαι-ῶμαι=συγκεντρώνομαι.
συντάττομαι=παρατάττομαι.
ἐμπλῆσαι=πληρῶσαι, νὰ γεμίσωσι· πρβλ. § 1 «ἐνέπλησαν τὰ Μέγαρα τῶν ὑποχωρούντων».
καὶ ἐγένοντο βάθος=ἀπετέλεσαν βάθος (τῆς παρατεταγμένης φάλαγγος).
οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων=μεῖζον τῶν 50 ἀσπιδοφόρων· τὸ σύνηθες βάθος τῆς φάλαγγος ἦτο 8 ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ στενότης τοῦ χώρου ἠνάγκασε τοὺς ὀλιγαρχικοὺς ν' αὐξήσωσι τὸ βάθος καὶ ἐλαττώσωσι τὸ πλάτος αὐτῆς.
ἀντενέπλησαν=ἐνέπλησαν καὶ αὐτοί.
ἐπ' αὐτοῖς=ὄπισθεν αὐτῶν· πρβλ. Α΄, ς΄, 29 «ἐπὶ δὲ ταύταις».
πελτοφόροι ἢ πελτασταὶ οἱ φέροντες πέλτην, ἤτοι μικρὰν κυκλικὴν ἀσπίδα.
ψιλοὶ ἀκοντισταὶ=ψιλοὶ φέροντες ἀκόντια.
πετροβόλοι=λιθοβόλοι.
συχνοὶ=πολλοί· πρβλ. § 3 «μάλα συχνούς».
αὐτόθεν, ἐκ τοῦ Πειραιῶς.

---

§ 12—17
Προσῆσαν=προσήρχοντο, ἐπλησίαζον· ὁ ἐνεστώς;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θέσθαι τὰς ἀσπίδας· ἰδὲ § 5 «θέμενος τὰ ὅπλα».
τὰ ἄλλα ὅπλα, δόρυ καὶ ξίφος.
πολίτης=συμπολίτης.
τοὺς μὲν ὑμῶν διδάξαι, τοὺς δὲ ὑμῶν ἀναμνῆσαι βούλομαι.
ὅτι τῶν προσιόντων οἱ μὲν ἔχοντες τὸ δεξιὸν (κέρας) **εἰσὶν** (ἐκεῖνοι), **οὓς ὑμεῖς τρεψάμενοι ἡμέραν πέμπτην ἐδιώξατε·** ἰδὲ § 6.
οἱ δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου (ὄντες) **ἔσχατοι οἱ τριάκοντά** (εἰσι).
οὐδὲν ἀδικοῦντας=εἰ καὶ οὐδεμίαν ἀδικίαν ἐπράττομεν.
ἀπεσημαίνοντο=καταδικάζοντες εἰς θάνατον ἐδήμευον τὴν περιουσίαν αὐτῶν· πρβλ. Β΄, γ΄, 21 «τὰ δὲ χρήματα αὐτῶν ἀποσημήνασθαι».
νῦν τοι=τώρα βέβαια.
οὗ οὔποτε ᾤοντο (παραγενήσεσθαι)=ἐκεῖ ὅπου οὐδέποτε ἐφαντάζοντο (ὅτι θὰ φθάσωσι).
ηὐχόμεθα (αὐτοὺς παραγενέσθαι).
ἔχοντες ὅπλα=ὡς ὁπλῖται.
οἱ θεοί... νῦν φανερῶς ἡμῖν συμμαχοῦσιν, ὅτι (οἱ μὲν) **συνελαμβανόμεθα, οἱ δὲ ἐφυγαδευόμεθα.**
δειπνοῦντες=καθ' ὃν χρόνον ἐδειπνοῦμεν.
ἀγοράζοντες=καθ' ὃν χρόνον διετρίβομεν ἐν τῇ ἀγορᾷ.
οὐχ ὅπως ἀδικοῦντες=οὐ μόνον οὐκ ἀδικοῦντες.
ἐπιδημῶ=διατρίβω ἐν τῇ πατρίδι· τὸ ἀντίθετον **ἀποδημῶ.**
εὐδία=καλὴ ἡμέρα· § 2 «καὶ μάλ' εὐημερίας οὔσης».
ἐγχειρῶ (τινι)=προσβάλλω τινά.
ὄντων τῶν πολεμίων πολλῶν=εἰ καὶ οἱ πολέμιοί εἰσι πολλοί.
διδόασιν (ἡμῖν) **οὖσιν ὀλίγοις ἵστασθαι τροπαῖα·** περὶ τῆς ἀληθείας τούτων ἰδὲ § 6 καὶ 7.
οὔτε βάλλειν δύναιντ' ἂν=οὔτε βέλη ἀφιέναι δυνήσονται.
ὑπὲρ τῶν προτεταγμένων=ὑπεράνω τῶν ἔμπροσθεν αὐτῶν τεταγμένων.
διὰ τὸ ἰέναι (αὐτοὺς) πρὸς ὄρθιον=διὰ τοῦτο, ὅτι αὐτοὶ βαδίζουσι πρὸς μέρος ἀνηφορικόν.
εἰς τὸ κάταντες=εἰς τὸν κατήφορον.
ἐξιξόμεθα αὐτῶν=θὰ φθάνωμεν αὐτούς· τοῦ ῥ. ἐξικνέομαι-οῦμαι.
κατατρώσομεν=θὰ καταπληγώσωμεν· ὁ ἐνεστώς;
καὶ ᾤετο μὲν ἄν τις δεήσειν (ἡμῖν) μάχεσθαι ἐκ τοῦ ἴσου τοῖς γε πρωτοστάταις=καὶ ἠδύνατο μέν τις νὰ νομίσῃ ὅτι θὰ ἀναγκασθῶμεν ἡμεῖς νὰ μαχώμεθα ἐξ ἴσου τοὐλάχιστον κατὰ τῶν πρωτοστατῶν.
δεήσειν (ἡμῖν)=**ὅτι δεήσει ἡμῖν,** ὅτι θ' ἀναγκασθῶμεν ἡμεῖς· πρβλ. § 8 «εἰ δεήσειε».
πρωτοστάται=οἱ ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ μαχόμενοι.
ἐκ τοῦ ἴσου=ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας.
ἂν ἀφιῆτε τὰ βέλη=**ἂν βάλλητε·** § 15 «βάλλειν».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐδεὶς (ὑμῶν) ***ἁμαρτήσεται τούτων, ὧν μεστὴ ἡ ὁδός*** (ἐστιν).

ἁμαρτάνω τινὸς=βάλλων ἀποτυγχάνω τινός.

φυλαττόμενοι δὲ δραπετεύσουσιν ἀεὶ ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν=ἐὰν δὲ προφυλάττωνται, θὰ κρύπτωνται πάντοτε ὑπὸ τὰς ἀσπίδας των.

ἐξέσται (ἡμῖν) ***καὶ τύπτειν*** (αὐτούς), ***ὥσπερ τυφλοὺς καὶ ἀνατρέπειν*** (αὐτοὺς) ***ἐναλλομένους*** (ἡμᾶς).

ἐνάλλομαι=πηδῶ εἰς τὸ μέσον.

ἀλλ' (ἵνα μὴ πλείω λέγω).

ποιεῖν (ὑμᾶς).

ὅπως συνείσεται ἕκαστός τις ὤν=πῶς θὰ ἔχῃ τὴν συνείδησιν πᾶς τις ὅτι εἶναι· πρβλ. Β', γ', 12 «ὅσοι συνῄδεσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι»

δῆτα=ὄντως, ἀληθῶς.

οἳ ἂν ἐπίδωσι=ὅσοι ἂν ζήσωσι καὶ ἴδωσι.

μνημείου οὕτω (=τόσον) ***καλοῦ τεύξεται οὐδεὶς καὶ πλούσιος ὤν.***

ἐξάρχω παιᾶνα=ἀρχίζω νὰ ψάλλω τὸ πολεμικὸν ἐμβατήριον.

ἡνίκα ἂν ᾖ καιρὸς=***ὅταν ᾖ καιρός***, κατάλληλος χρόνος.

παρακαλέσωμεν=προσκαλέσωμεν ὡς βοηθὸν (φωνάζοντες ***ἀλαλὰ*** ἢ ***ἐλελεῦ***).

Ἐνυάλιος, ὁ πολεμικὸς θεός, ὁ Ἄρης.

ὁμοθυμαδὸν=μὲ μίαν ψυχήν, μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν.

τιμωρώμεθα τοὺς ἄνδρας, ἀνθ' ὧν (ἀντὶ τούτων, ἃ) ***ὑβρίσθημεν***=ἂς ἐκδικώμεθα τοὺς ἄνδρας διὰ τὰς ὑβριστικὰς πράξεις, τὰς ὁποίας ὑπ' αὐτῶν ἐπάθομεν.

---

§ 18—19

Μεταστρέφομαι πρός τινα=στρέφω ἐμαυτὸν ὀπίσω πρός τινα.

ὁ μάντις, ὅστις παρηκολούθει πάντοτε εἰς τὸν στρατόν.

πρὶν πέσοι ἢ τρωθείη τις τῶν σφετέρων=πρὶν φονευθῇ ἢ πληγωθῇ τις ἐκ τῶν ἰδικῶν των.

ἡγησόμεθα ἡμεῖς=***ἡγήσομαι ἐγὼ*** (ὁ μάντις).

ἑπομένοις=***ἐὰν ἕπησθε.***

οὐκ ἐψεύσατο=δὲν εἶπε ψεύματα.

τὰ ὅπλα=τὰς ἀσπίδας, ἃς εἶχον καταθέσει, ὡς εἴδομεν ἐν § 12.

ὥσπερ ἀγόμενος ὑπὸ μοίρας τινὸς=ὡς νὰ ὡδηγεῖτο ὑπὸ τῆς μοίρας του, ὡς νὰ ἦτο πεπρωμένον αὐτῷ.

ἐκπηδήσας=ἐκτὸς τῆς ἑαυτοῦ γραμμῆς πηδήσας.

μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ=μέχρι τῆς πεδιάδος (τῆς Φαληρικῆς).

δέκα ἀρχόντων, τῶν κατασταθέντων ὑπὸ τῶν τριάκοντα κατὰ τὰ λεγόμενα ἐν Β', γ', 11 «βουλὴν δὲ καὶ τὰς ***ἄλλας ἀρχὰς*** κατέστησαν ὡς ἐδόκει αὐτοῖς».

σκυλεύω=ἀφαιρῶ φονευθέντος πολεμίου ὅπλα, ἐνδύματα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅτινα καλοῦνται ***σκῦλα.***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν· πρβλ. Β', β', 1 «τοὺς φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες».

---

§ 20—22

Ὁ κῆρυξ τῶν μυστῶν=ὁ κῆρυξ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων.

εὔφωνος=ὁ ἔχων ἰσχυρὰν φωνήν.

κατασιωπῶμαι=ἐπιβάλλω σιωπήν.

τί ἐξελαύνετε ἡμᾶς=διατὶ ἐκδιώκετε ἡμᾶς ἐκ τῆς πατρίδος;

μετεσχήκαμεν ὑμῖν=μαζὶ μὲ σᾶς ἔχομεν λάβει μέρος.

πολλὰ κεκινδυνεύκαμεν=πολλοὺς κινδύνους ἔχομεν ὑποστῆ.

συγγένεια=ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους καταγωγή, ***κηδεστία***=ἡ ἐκ γάμου συγγένεια, ***ἑταιρεία***=φιλία.

ἕνεκα κερδέων=πρὸς κτῆσιν κερδῶν.

ὀλίγου δεῖν=σχεδόν.

ἐν ὀκτὼ μησὶ=ἐν διαστήματι 8 μηνῶν (ἤτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 404 μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 403 π. Χ.).

δέκα ἔτη, ἐννοεῖ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, τὸν καλούμενον Δεκελεικὸν πόλεμον (413—404 π. Χ.).

ἐξόν· ἰδὲ § 1.

πόλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους=ἐμφύλιον πόλεμον.

ἔστιν οὓς=τινάς· ἰδὲ § 6.

πολλὰ κατεδακρύσαμεν=πολλὰ δάκρυα ἐχύσαμεν (θρηνοῦντες).

---

§ 22—23

Οἱ λοιποὶ ἄρχοντες, οἱ 27 ἐκ τῶν τριάκοντα καὶ οἱ 9 τῶν ἐν Πειραιεῖ δέκα.

διὰ τὸ προσακούειν τοὺς μεθ' ἑαυτῶν=διὰ τοῦτο, ὅτι (ἐκτὸς τῆς ἥττης των) προσέτι ἤκουον οἱ ὀπαδοὶ αὐτῶν.

δὴ=ὡς ἦτο φυσικὸν (ὡς ἡττηθέντες).

διαφέρομαι πρός τινα=ἔχω διάφορον γνώμην, διαφωνῶ πρός τινα.

βιαιότερον τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων ποιηθέντων.

ἐντόνως=ἰσχυρῶς, σφοδρῶς.

ἔλεγον ὡς οὐ χρείη=ἔλεγον ὅτι οὐ χρή.

καθυφίεμαί τινι=ὑποχωρῶ εἴς τινα.

οἱ ἐν Πειραιεῖ, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Θρασυβούλου οὕτως ἐκαλοῦντο, ἀφ' ὅτου κατέλαβον τὸν Πειραιᾶ, πρότερον δὲ ***οἱ ἀπὸ Φυλῆς***.

ὡς οὐδὲν δέοιντο=ὡς οὐδὲν δέονται.

τούτων τῶν κακῶν=τούτου τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

καὶ ἔφασαν οὐ χρῆναι πείθεσθαι τοῖς τριάκοντα οὐδ' ἐπιτρέπειν (αὐτοῖς).

καταπαῦσαι (τῆς ἀρχῆς).

ἕνα ἀπὸ φυλῆς=ἕνα ἐξ ἑκάστης φυλῆς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 24—27

Οἱ τριάκοντα λέγονται, καίτοι τρεῖς μὲν εἶχον φονευθῆ, Θηραμένης, Κριτίας καὶ Ἱππόμαχος, ὁ δὲ Φείδων καὶ ὁ Ἐρατοσθένης ἔμενον ἐν τῇ πόλει ἀποχωρισθέντες τῶν λοιπῶν.

Ἐλευσῖνά δε· ἰδὲ § 8.

τῶν ἐν ἄστει (τῶν τρισχιλίων) **ἐπεμέλοντο.**

ἐκκαθεύδω=κοιμῶμαι ἐκτὸς τῆς οἰκίας, διανυκτερεύω.

δι᾿ ἀπιστίαν=διὰ δυσπιστίαν, διότι οὗτοι δὲν ἤθελον νὰ προχωρήσωσιν αἱ διαπραγματεύσεις τῶν ἐν Ἀθήναις ὀλιγαρχικῶν μετὰ τῶν ἐν Πειραιεῖ δημοκρατικῶν.

ἐφοδεύω=περιπολῶ.

ἐπεισπίπτω=λάθρα ἐφορμῶ.

οἱ δὲ ἐν Πειραιεῖ.

παντοδαποὶ=ἐκ πολλῶν τόπων.

ὅπλα=ἀσπίδας, ἃς εἶχον ἀφαιρέσει αὐτοὺς οἱ τριάκοντα· ἰδὲ Β΄, γ΄, 20.

οἰσύϊνα=ἐξ οἰσύας, ἤτοι λυγαριᾶς.

λευκοῦμαί τι=βάφω τι λευκόν.

πρὶν γενέσθαι δέκα ἡμέρας=πρὶν παρέλθωσι 10 ἡμέραι (ἀπὸ τῆς μάχης τῆς Μουνιχίας).

πιστὰ δόντες ἔσεσθαι ἰσοτέλειαν τούτοις, οἵτινες συμπολεμήσειαν.

πιστὰ δίδωμι=δίδω ἔνορκον ὑπόσχεσιν.

ἰσοτέλεια=ἰσοπολιτεία.

ἐξῆσαν (οἱ ἐν Πειραιεῖ)=**ἐξόδους ἐποιοῦντο.**

γυμνῆτες=ὡς ψιλοί, ἤτοι ἄνευ ἀσπίδων.

ἐγένοντο αὐτοῖς=προσετέθησαν εἰς αὐτούς.

προνομὴ=ἔξοδος πρὸς συλλογὴν τροφίμων ἢ χόρτου.

ὀπώρα=ὀπωρικά.

οὐδεὶς ἐξῄει ἐκ τοῦ ἄστεως διὰ δειλίαν.

ἔστιν ὅτε=ἐνίοτε.

λῃστὰς καλεῖ τοὺς **ποιουμένους προνομὰς** δημοκρατικούς.

χειροῦμαί τινα=ὑποχείριον ποιοῦμαί τινα, συλλαμβάνω τινά.

περιτυγχάνω τινί=συναντῶ τινα.

πολλὰ λιτανεύοντας=**εἰ καὶ πολλὰ ἐλιτάνευον,** πολὺ ἱκέτευον.

χαλεπῶς φέρω=ἀγανακτῶ.

ἀνταποκτείνω=ἐκδικούμενος φονεύω.

μέγα φρονῶ=ἐπαίρομαι, ὑπερηφανεύομαι, λαμβάνω θάρρος.

προσβάλλω=ἔφοδον κάμνω· πρβλ. Β΄, 4, «προσέβαλον πρὸς τὸ χωρίον».

---

§ 28—29.

Τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ τρισχιλίων, οἵτινες εἶχον ἑνωθῆ μετὰ τῶν δέκα.

κελευόντων βοηθεῖν=παρακαλούντων, ἐξαιτουμένων βοήθειαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὡς ἀφεστηκότος=διότι, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, εἶχεν ἀποστατήσει.
λογίζομαι=συλλογίζομαι, σκέπτομαι.
ὅτι οἷόν τε εἴη=ὅτι δυνατὸν ἦτο.
ἐκπολιορκεῖν· ἰδὲ § 3.
εἰ τῶν ἐπιτηδείων ἀποκλεισθείησαν=**ἀποκλείσαντα τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων** § 3.
συνέπραξε (τοῖς πρέσβεσιν)· πρβλ. Β΄, γ΄, 13 «ἔπεισαν Λύσανδρον φρουροὺς σφίσι συμπρᾶξαι ἐλθεῖν».
ἐξελθών· πόθεν;
αὐτοῖς· τίσιν;
ἀπορία=ἀμηχανία.

---

§ 29—39
Προχωρούντων οὕτω (τῶν πραγμάτων).
εἰ ἅμα μὲν εὐδοκιμήσοι, ἅμα δὲ ποιήσοιτο τὰς Ἀθήνας ἰδίας.
ἅμα μέν, ἅμα δὲ=ἀφ᾽ ἑνὸς μέν, ἀφ᾽ ἑτέρου δέ.
κατειργασμένος ταῦτα=ἐὰν ἤθελε κατορθώσει ταῦτα· τίνα;
εὐδοκιμέω-ῶ=ἀποκτῶ καλὴν φήμην.
ἐξάγει φρουρὰν=ἐκστρατεύει παραλαβὼν στρατὸν Λακεδαιμονίων καὶ οὐχὶ μισθοφόρους.
ἔλεγον ὅτι νομίζοιεν οὐκ εὐορκεῖν ἂν στρατευόμενοι=**ἔλεγον ὅτι νομίζοιεν ὅτι οὐκ ἂν εὐορκοῖεν, εἰ στρατεύοιντο,** ἔλεγον ὅτι ἐφρόνουν ὅτι θὰ παρέβαινον τὸν ὅρκον αὐτῶν, ἂν ἤθελον ἐκστρατεύει.
παράσπονδον=παρὰ τὰς σπονδάς, τὰς συνθήκας, περὶ ὧν ἰδὲ Β΄, β΄, 19.
Ἁλίπεδον εἶναι ἡ πεδιάς, ἣν ἐν § 19 ὠνόμασεν **ὁμαλόν.**
πρὸς τῷ Πειραιεῖ=πλησίον τοῦ Π.
ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν=νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰς οἰκίας των, νὰ διαλυθῶσιν.
ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν=κατὰ τὸ φαινόμενον, πρὸς τὸ θεαθῆναι μόνον.
οὐδὲν πράξας=ἄπρακτος.
μόρα=ὑποδιαίρεσις τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ, ὅστις συνέκειτο ἐξ ἓξ μορῶν, ἑκάστη δὲ τούτων κατὰ τὰς περιστάσεις περιεῖχε 400—900 ἄνδρας.
σκοπῶν=ἐξετάζων, ἐρευνῶν.
πῇ εἴη ὁ Πειραιεὺς εὐαποτειχιστότατος=ποῦ ὁ Π. ἠδύνατο εὐκολώτατα ν᾽ ἀποτειχισθῇ.
προσέθεόν τινες=**ἔθεόν τινες** (τῶν ἐκ Πειραιῶς) **πρὸς αὐτόν,** ἔτρεχον κατ᾽ αὐτοῦ.
πράγματα παρέχω τινὶ=ἐνοχλῶ τινα.
ἀχθεσθείς· πρβλ. Α΄, ϛ΄, 7 «ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ».
παρήγγειλεν ἐλᾶν τοὺς ἱππέας εἰς αὐτοὺς=διέταξε νὰ κάμωσιν ἐπέλασιν οἱ ἱππεῖς, νὰ ἐφορμήσωσι κατ᾽ αὐτῶν.
ἐλῶ· μέλλων τοῦ ἐλαύνω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνέντας=***ἐπειδὰν ἐνῶσι (τοὺς ἵππους)***, ἀφ' οὗ ἀφήσωσι τοὺς χαλινοὺς τῶν ἵππων· τὸ ῥ. ἐνίημι.

τὰ δέκα (ἔτη) ἀφ' ἥβης=οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἀπὸ 20–30 ἐτῶν.

ἐγγὺς τριάκοντα=περίπου τριάκοντα.

Πειραιοῖ=ἐν Πειραιεῖ· πρβλ. Φαληροῖ, Ἰσθμοῖ.

πελτασταί· ἐνταῦθα γενικῶς οἱ ψιλοὶ ἢ γυμνῆτες.

ἔβαλλον· ἰδὲ § 15 καὶ 16.

ἐπὶ πόδα=χωρὶς νὰ στραφῶσι πρὸς τὰ ὀπίσω, λοιπὸν ἔχοντες τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τοὺς πολεμίους.

ἐπίκειμαι=ἐπιτίθεμαι.

---

§ 34–36

Οἱ ἄλλοι ὁπλῖται, οἱ μετὰ τοῦ Θρασυβούλου ἐκ Φυλῆς κατελθόντες εἰς Πειραιᾶ.

ἐπ' ὀκτὼ=εἰς βάθος ὀκτὼ ἀνδρῶν· πρβλ. § 11 «ἐγένοντο βάθος ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων».

ἐπιχωρεῖν=προσχωρεῖν, προσιέναι.

εἰς χεῖρας ἐδέξαντο (Παυσανίαν)=***ἐδέξαντο Π. ὥστε εἰς χεῖρας ἰέναι***, συνεπλάκησαν πρὸς τὸν Π.

ἐξεώσθησαν=ἐξωσθέντες κατέφυγον· τοῦ ῥ. ἐξωθοῦμαι.

ἐγκλίνω=ὑποχωρῶ.

καί οὐδ' ὥς=καὶ μ' ὅλα ταῦτα, ἤτοι καίτοι οἱ ἐν Πειραιεῖ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτόν.

ἐδίδασκε τοὺς ἐν Π. πρέσβεις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν λέγοντας οἷα χρή.

διίστημί τινας=φέρω τινὰς εἰς διάστασιν, εἰς διχόνοιαν.

πρὸς σφᾶς=πρὸς τοὺς παρόντας ἐφόρους καὶ ἑαυτόν.

οὐδὲν δέονται=δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην, δὲν ἐπιθυμοῦσι· πρβλ. Β΄, β΄, 13 «εἴτι δέονται εἰρήνης».

διαλύομαι=διαλλάττομαι, συμφιλιώνομαι.

νομίζεται=νόμος ἐστί.

ἔχοντας τὰς σπονδὰς=κομίζοντας, προτείνοντας τὰς συνθήκας.

ἰδιώτης=ἁπλοῦς πολίτης, οὐχὶ πρεσβευτής.

---

§ 37–38

Δὴ=ὡς ἦτο ἑπόμενον.

οἱ ἀπὸ κοινοῦ, ἤτοι οἱ τρισχίλιοι μετὰ τῶν 10 ἀρχόντων.

ἔπεμπον (πρέσβεις) ***λέγοντας.***

χρῆσθαι (αὐτοῖς) ***ὅ,τι βούλονται***=νὰ τοὺς κάμωσιν ὅ,τι θέλουσι.

ἔφασαν δὲ ἀξιοῦν (οἱ ἐν ἄστει) ***παραδιδόναι τοὺς ἐν Π.*** τόν τε Π. καὶ τὴν Μ.

οἱ ἔκκλητοι=οἱ ἐκκλησιάζοντες Σπαρτιᾶται, ἡ ἐκκλησία.

ἐπέταξαν (αὐτοῖς) ***διαλλάξαι*** (τοὺς ἐν Πειραιεῖ καὶ τοὺς ἐν ἄστει).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπιτάττω τινὶ=διατάττω τινά.
διαλλάττω τινὰ=συμφιλιώνω τινά.
ὅπῃ δύναιντο κάλλιστα (διαλλάξαι αὐτούς)=ὅπως ἠδύναντο...
ἐφ' ᾧτε ἔχειν μέν . . . ἀπιέναι δὲ=ἐπὶ τῷ ὅρῳ νά... πρβλ. Β', β', 20 «ἐφ' ᾧ τε ἕπεσθαι».
ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν· ἰδὲ § 31 «ἐκέλευεν ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν».
αὐτοῖς=τοῖς πεντεκαίδεκα καὶ τῷ Παυσανίᾳ.

---

§ 39—42

Τούτων περανθέντων=***ἐπεὶ ταῦτα ἐπεράνθη***, ἀφ' οὗ ἐτελείωσαν ταῦτα.
διῆκε τὸ στράτευμα=διέλυσε τὸν στρατὸν (τὸν συμμαχικόν)· τὸ ῥ. διίημι.
κατέβησαν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως εἰς τὴν Πνύκα, ὅπου συνήθως συνήρχετο ἡ ἐκκλησία.
γνοίητε ἂν (ὑμᾶς αὐτούς).
ἐπὶ τίνι μέγα φρονητέον ἐστὶν ὑμῖν=***ἐπὶ τίνι δεῖ ὑμᾶς μέγα φρονεῖν***· πρβλ. § 29 «μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ Λυσάνδρῳ».
ὥστε ἐπιχειρεῖν (ὑμᾶς) ***ἄρχειν ἡμῶν***.
πενέστερος ὑμῶν ὢν=***εἰ καὶ πενέστερός ἐστιν ὑμῶν***.
ἕνεκα χρημάτων=ὅπως λάβῃ χρήματα.
οὐδὲν προσήκει ὑμῖν δικαιοσύνης=***οὐδὲν μέτεστιν ὑμῖν δικαιοσύνης***, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχετε μὲ τὴν δικαιοσύνην, δὲν γνωρίζετε τί ἐστι δικαιοσύνη.
εἰ ἄρα=ἂν τυχόν, ἂν ἴσως.
ὡς=πῶς.
γνώμῃ=κατὰ τὴν σύνεσιν, φρόνησιν.
φαίητε ἂν προέχειν (ἡμῶν)=δύνασθε νὰ εἴπητε ὅτι ὑπερέχετε ἡμῶν.
οἳ... περιείληφθε=ὑμεῖς, οἵτινες ἔχετε συλληφθῆ καὶ περικυκλωθῆ : ὁ ἐνεστώς ;
ἔχοντες=εἰ καὶ ἔχετε.
πῶς (ἐπὶ Λ.), ***οἵ γε...***=πῶς (ἠμπορεῖτε νὰ ἐπαίρησθε διὰ τοὺς Λ.), οἵτινες, ὡς γνωστόν...
κλοιὸς=σιδηροῦς κρίκος.
παραδιδόασιν (οἱ ἄνθρωποι πρὸς τιμωρίαν). Κατά τινα νόμον τοῦ Σόλωνος οἱ δάκνοντες κύνες ἐτιμωροῦντο ὑπὸ τῆς πόλεως.
οἴχονται ἀπιόντες· πρβλ. Β', γ', 35 «ᾤχοντο ἀποπλέοντες».
ὦ ἄνδρες, ἀποτείνεται πρὸς τοὺς φίλους του.
οὐκ ἀξιῶ ἐγὼ παραβῆναι ὑμᾶς οὐδὲν (τούτων), ***ἃ ὀμωμόκατε***· φαίνεται λοιπὸν ὅτι μετὰ τὰς διαλλαγὰς ὡρκίσθησαν ἀμφότερα τὰ μέρη ὅτι θὰ τηρήσουν τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης.
πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς=ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀρετῶν, (ἃς ἀπηρίθμησεν ἀνωτέρω).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

***καὶ (εἰπὼν) ὅτι οὐδὲν δέοι ταράττεσθαι*=*καὶ ἐπεὶ εἶπεν ὅτι οὐ δεῖ ταράττεσθαι αὐτούς*.

τοῖς ἀρχαίοις, τοῖς δημοκρατικοῖς, οὓς εἶχον καταλύσει οἱ ὀλιγαρχικοί.

ἀνίστημι τὴν ἐκκλησίαν=διαλύω τὴν ἐκκλησίαν.

---

§ 43

Τότε=κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 403 π. Χ.

ξένοι=οἱ μισθοφόροι.

τοὺς Ἐλευσῖνι· οἱ ἐν Ἐ. τριάκοντα καὶ οἱ φίλοι αὐτῶν ὀλιγαρχικοί.

ἐλθόντας εἰς λόγους=οἵτινες ἦλθον εἰς προσωπικὴν συνέντευξιν μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν δημοκρατικῶν.

εἰσπέμψαντες τοῖς ἄλλοις=πέμψαντες πρὸς τοὺς ἄλλους.

ἀναγκαῖος· ἰδὲ Β', ζ', 16.

ὀμόσαντες ὅρκους=***ἐπεὶ ὤμοσαν ὅρκους***, ἀφ' οὗ ὡρκίσθησαν. Ὁ ὅρκος ἐκεῖνος ἔλεγεν· «οὐ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν οὐδενὶ πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἕνδεκα, οὐδὲ τούτων ὃς ἂν ἐθέλῃ εὐθύνας διδόναι τῆς ἀρχῆς, ἧς ἦρξεν».

ἦ μὴν μὴ μνησικακήσειν=ὅτι ἀληθῶς δὲν θὰ μνησικακήσωσιν, ἤτοι δὲν θὰ ἐνθυμῶνται (καὶ ἑπομένως δὲν θὰ τιμωρήσωσι) τὰ γενόμενα κακὰ ὑπ' αὐτῶν· ἐδόθη ἄρα ***ἀμνηστία*** εἰς τοὺς ὀλιγαρχικούς.

ἔτι καὶ νῦν=ἀκόμη καὶ τωρα, ἤτοι τῷ 390 π. Χ. ὅτε ἔγραφε ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.

ἐμμένω τοῖς ὅρκοις=μένω πιστὸς εἰς τὸν ὅρκον μου, φυλάττω τὸν ὅρκον μου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

§ 1—2

Ὁ Κῦρος λέγεται γενέσθαι πατρὸς μὲν Καμβύσου, μητρὸς δὲ γενέσθαι Μανδάνης ὁμολογεῖται.

γενέσθαι πατρὸς=ὅτι ἐγεννήθη ἐκ πατρός.

ὁμολογεῖται=ὑπὸ πάντων βεβαιοῦται.

λέγεται ὁ Κῦρος φῦναι=**λέγεται ὅτι ὁ Κῦρος ἔφυ**, λέγεται ὅτι ὁ Κ. ἐκ φύσεως ὑπῆρξε.

λέγεται μὲν ἐν ταῖς διηγήσεσιν, **ᾄδεται** δὲ ἐν τοῖς ᾄσμασι τῶν Περσῶν.

εἶδος κάλλιστος=κατὰ τὴν μορφὴν ὡραιότατος.

ὥστε ἀνατλῆναι=ὥστε νὰ ὑποφέρῃ· τὸ ῥ. ἀνέτλην.

πόνος=κόπος.

ἕνεκα τοῦ ἐπαινεῖσθαι=**ἕνεκα τοῦ ἐπαίνου**, ἵνα ἐπαινῆται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

φύσις=φυσικὰ προτερήματα.

διαμνημονεύεται ἔχων=ἀναφέρεται ὅτι εἶχε.

---

§ 2—3

Ἐπαιδεύθη γε μὴν=ἀνετράφη δέ.

ἐν νόμοις=διὰ τῶν νόμων.

ἐπιμελόμενοι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ=νὰ φροντίζωσι, νὰ λαμβάνωσι πρόνοιαν περὶ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ, ἤτοι περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παίδων.

ἄρχεσθαι οὐκ ἔνθεν περ ἄρχονται (ἐπιμελόμενοι) **ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν**=ὅτι ἀρχίζουσιν οὐχὶ ἀπ' ἐκεῖ, ὁπόθεν, ὡς γνωστόν, ἀρχίζουσιν ἐν ταῖς πλείσταις πολιτείαις.

ἀφεῖσαι=**ἐπειδὰν ἀφῶσιν**, ἀφ' οὗ ἐπιτρέψωσι.

καὶ (ἀφεῖσαι) **τοὺς πρεσβυτέρους διάγειν.**

διάγω (τὸν βίον)=περνῶ τὴν ζωήν, ζῶ.

κλέπτει τις κρυφίως, **ἁρπάζει** φανερά.

μὴ παριέναι=νὰ μὴ εἰσέρχωνται· ὁ ἐνεστώς ;

μὴ παίειν (ἐκεῖνον), **ὃν μὴ δίκαιόν** (ἐστι παίειν).

παίω=κτυπῶ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ζημία=τιμωρία.
ἐπέθεσαν=**συνήθως ἐπιτιθέασιν**, ἐπιβάλλουσι.
προλαβόντες ἐπιμέλονται=ἐκ τῶν προτέρων φροντίζουσιν, ἤτοι πρὶν γίνωσι τὰ κακὰ ὑπὸ τῶν πολιτῶν.
ὅπως μὴ ἔσονται τὴν ἀρχὴν=πῶς νὰ μὴ γίνωσιν ἐξ ἀρχῆς, ὅλως διόλου.
οἷοι ἐφίεσθαι=**ὥστε ἐφίεσθαι**, ὥστε νὰ ἐπιθυμῶσι.

---

§ 3—5

Ἔστιν αὐτοῖς ἀγορὰ=**ὑπάρχει αὐτοῖς ἀγορά**, ἔχουσιν αὐτοὶ ἀγοράν.
καλουμένη ἐλευθέρα=ἥτις καλεῖται ἐλευθέρα, (διότι εἰς αὐτὴν ἤρχοντο οἱ ἐλεύθεροι εὐγενεῖς Πέρσαι).
βασίλεια (δώματα)=τοῦ βασιλέως οἰκήματα, ἀνάκτορα.
ἀρχεῖα=ὁ τόπος τῆς διαμονῆς τῶν ἀρχόντων, τὰ δημόσια οἰκήματα.
ὤνια=ὅσα **ὠνοῦνται** (ἀγοράζουσιν) οἱ ἄνθρωποι, τὰ ὀψώνια.
οἱ ἀγοραῖοι=οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγορᾶς, οἱ πωλοῦντες καὶ ἀγοράζοντες.
ἀπειροκαλία=ἀσχημία.
ἀπελήλανται=ἔχουσιν ἀπομακρυνθῆ, ἐκδιωχθῆ· τοῦ ῥ. ἀπελαύνομαι.
τύρβη=θόρυβος.
πεπαιδευμένος=καλῶς ἀνατεθραμμένος.
εὐκοσμία=φιλοκαλία· ἀντίθετον τοῦ ἀνωτέρω **ἀπειροκαλία**.
τέτταρα μέρη=εἰς 4 μέρη.
παισί...=διὰ τοὺς παῖδας (ἀπὸ τοῦ 8—17 ἔτους τῆς ἡλικίας, **ἐφήβους** ἀπὸ 18—28 ἔτους καὶ **τελείους ἄνδρας** ἀπὸ 29—53 ἔτους).
τοῖς γεγονόσιν ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη=διὰ τοὺς ὑπερβάντας τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν, ἤτοι τοὺς ἔχοντας ἡλικίαν πέρα τῶν 53 ἐτῶν.
νόμῳ=κατὰ νόμον.
χώρα=θέσις.
ἡνίκα ἂν προχωρῇ ἑκάστῳ (παρεῖναι)=ὅταν εἶναι εὔκολον εἰς ἕκαστον νὰ παρευρίσκηται.
τεταγμένη ἡμέρα=ὡρισμένη ἡμέρα.
γυμνητικὰ ὅπλα=ὅπλα τῶν γυμνήτων ἢ ψιλῶν (τόξον, κοπίς, γέρρον καὶ παλτὰ δύο· ἰδὲ § 9).
ἐφ' ἑκάστῳ=ἐπάνω εἰς ἕκαστον, πρὸς διοίκησιν ἑκάστου.
αἱ φυλαὶ Περσῶν διῄρηνται δώδεκα=οἱ Π. ἔχουσι διαιρεθῆ εἰς 12 φυλάς.
ἐπὶ τοῖς παισὶ=πρὸς ἐπιτήρησιν, διοίκησιν τῶν παίδων.
ᾑρημένοι εἰσὶν=**ᾕρηνται**, εἶναι ἐκλελεγμένοι.
ἀποδεικνύναι=ὅτι ἀποδεικνύουσι, καθιστῶσι.
παρέχειν=**ἀποδεικνύναι.**
παρέχειν αὐτοὺς ποιοῦντας μάλιστα=ὅτι παρουσιάζουσιν αὐτοὺς (τοὺς τελείους ἄνδρας) πράττοντας ἀκριβέστατα.
μεγίστη ἀρχὴ=οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προστάτης=ὁ ἐπιμελητής.
ἀποτελῶ=ἐκτελῶ.
ὡς γένηται μᾶλλον δῆλον=ἵνα γίνῃ φανερώτερον.
ᾗ=τίνι τρόπῳ.
ἐπιμέλονται· τίνες;
ὡς εἶεν ἂν οἱ πολῖται βέλτιστοι=**πῶς ἔσονται οἱ πολῖται βέλτιστοι**, πῶς θὰ γίνωσιν οἱ πολῖται ἄριστοι.

---

§ 6—8

Διδασκαλεῖον=ὁ τόπος, ὅπου διδάσκονται οἱ παῖδες, τὸ σχολεῖον.
διάγω μανθάνων=διέρχομαι τὸν χρόνον μανθάνων, διαρκῶς μανθάνω.
ἐπὶ τοῦτο=πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.
ὥσπερ παρ' ἡμῖν (οἱ παῖδες λέγουσιν ὅτι ἔρχονται εἰς τὰ διδασκαλεῖα) **μαθησόμενοι γράμματα.**
μαθησόμενοι=ἵνα μάθωσι.
διατελοῦσι δικάζοντες αὐτοῖς=ἀδιαλείπτως δικάζουσιν αὐτούς.
δὴ=ὡς γνωστόν.
ἔγκλημα κλοπῆς=κατηγορία ἕνεκα κλοπῆς, καταγγελία ἐπὶ κλοπῇ.
οἵων δὴ εἰκός (ἐστι γίγνεσθαι ἐγκλήματα).
οὓς δ' ἂν γνῶσιν ἀδικοῦντάς τι τούτων=ὅσους δ' ἂν κρίνωσιν ὅτι διέπραξάν τι ἐκ τῶν ἀδικημάτων τούτων.
ὃν ἂν εὑρίσκωσιν=ὅποιον ἀνακαλύψωσι.
ἐγκαλῶ=κατηγορῶ, καταγγέλλω· πρβλ. «ἔγκλημα».
ἥκιστα δικάζομαι=σπανιώτατα καταφεύγω εἰς τὸ δικαστήριον.
ἰσχυρῶς=αὐστηρῶς.
οἴονται τοὺς ἀχαρίστους ἔχειν ἂν ἀμελῶς=**οἴονται ὅτι οἱ ἀχάριστοι ἔχοιεν ἂν ἀμελῶς**, νομίζουσιν ὅτι οἱ ἀχάριστοι θὰ εἶναι ἀμελεῖς, θὰ περιφρονῶσι.
δοκεῖ (τοῖς Πέρσαις).
καὶ γὰρ=καὶ τῷ ὄντι.
αὕτη· τίς;
ἡγεμὼν=ὁδηγός.
σωφροσύνη=ἐγκράτεια (περὶ λόγους καὶ πράξεις).
μέγα συμβάλλεται=πολὺ συντελεῖ.
ὁρῶσι· τίνες;
διάγοντας=**ὅτι διάγουσι**, ζῶσι· πρβλ. § 2 «ὅπως ἐθέλουσι διάγειν».
γαστὴρ=τροφή.
οὐ πρόσθεν ἀπιόντας (ἐκ τῆς ἀγορᾶς)=**ὅτι οὐ πρόσθεν ἀπέρχονται.**
παρὰ μητρὶ σιτοῦμαι=πλησίον τῆς μητρός μου τρώγω.
σημαίνω=δίδω σῆμα, διατάσσω.
φέρομαι οἴκοθεν=φέρω μετ' ἐμαυτοῦ, παραλαμβάνω ἐκ τῆς οἰκίας μου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σῖτον μὲν ἄρτον=ὡς τροφὴν μὲν ἄρτον.
ὄψον=προσφάγιον.
πιεῖν=ἵνα πίῃ.
κώθων=ποτήριον ἔχον μίαν λαβὴν (μόνωτον).
ὡς ἀρύσασθαι=ἵνα ἀντλήσωσι.
ἀπὸ γενεᾶς=ἀπὸ τῆς γεννήσεως.
ἐκ τούτου (τοῦ χρόνου)=μετὰ ταῦτα.
ἐξέρχονται εἰς τοὺς ἐφήβους=ἐξερχόμενοι ἐκ τῶν παίδων εἰσέρχονται εἰς τοὺς ἐφήβους.

---

§ 9—11
Δέκα ἔτη=ἐπὶ 10 ἔτη.
ἐκ παίδων=ἐκ τῆς τάξεως τῶν παίδων.
προειρήκαμεν=ἔχομεν προείπει.
καὶ ἕνεκα φυλακῆς τῆς πόλεως=καὶ ἵνα φυλάττωσι τὴν πόλιν.
καὶ (ἕνεκα) ***σωφροσύνης***=καὶ ἵνα ζῶσι σωφρόνως.
μάλιστα (πασῶν τῶν ἄλλων ἡλικιῶν).
χρῆσθαι (αὐτοῖς, ἤτοι τοῖς ἐφήβοις).
ἣν δέωνται (οἱ ἄρχοντες χρῆσθαί) ***τι αὐτοῖς***.
ὅταν δέῃ (μένειν τοὺς ἐφήβους).
ὅταν ἐξίῃ=ὅταν ἐξέρχηται.
φαρέτρα=βελοθήκη.
κολεὸς=ξιφοθήκη.
κοπὶς=κυρτὴ μάχαιρα.
σάγαρις=πέλεκυς.
γέρρον=μικρὰ ἀσπὶς τετράγωνος.
παλτὸν=ἀκόντιον μικρόν.
ἀφεῖναι=νὰ ῥίψῃ.
ἐκ χειρὸς χρῆσθαι=νὰ μεταχειρίζηται ἐκ τοῦ πλησίον κρατῶν αὐτὸ (καὶ μὴ βάλλων).
τοῦ θηρᾶν=τῆς θήρας.
μελέτη=ἄσκησις.
τῶν πρὸς τὸν πόλεμον=τῶν χρησίμων εἰς τὸν πόλεμον, τῶν πολεμικῶν.
ἐθίζει (ἡ μελέτη τοὺς μελετῶντας) ***ἀνίστασθαι πρῴ***, νὰ ἐγείρωνται πρωΐ.
θάλπος=ζέστη.
ἀνάγκη δέ (ἐστιν).
ὅπου ἂν παραπίπτῃ=ὅπου ἤθελε παρουσιασθῇ ἐμπρός των.
θήγομαι=ἀκονίζομαι, γίνομαι θαρραλέος.
ἄλκιμος=γενναῖος.
τὸ ὁμόσε γιγνόμενον=τὸ ἐρχόμενον εἰς συμπλοκὴν (θηρίον).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον=νὰ προφυλάξῃ δὲ ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ κατόπιν ἐπιτιθεμένου, ἀπειλοῦντος θηρίου.

οὐ ῥᾴδιόν (ἐστι)=**χαλεπόν ἐστι.**

ἄπεστι=εἶναι ἀπόν, ἐλλείπει.

ἄριστον=μεσημβρινὸν φαγητόν, **ἀκράτισμα** τὸ πρωϊνὸν καὶ **δεῖπνον** τὸ ἑσπερινόν· ἀλλ' ἐνταῦθα ἄριστον εἶναι ἁπλῶς τὸ φαγητὸν τῆς ἡμέρας.

ὡς τὸ εἰκός (ἐστιν)=ὡς εἶναι εὔλογον.

τἆλλα=κατὰ τὰ ἄλλα, κατὰ τὴν ποιότητα.

θηρῶντες οὐκ ἂν ἀριστήσειαν=ὅταν κυνηγῶσι, δὲν δύνανται νὰ φάγωσι.

ἐπικαταμένω=μένω περισσότερον χρόνον.

ἄλλως=δι' ἄλλον λόγον.

διατρίβω=χρονοτριβῶ.

ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα=καὶ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας.

λογίζομαι=λογαριάζω.

ὅτι=διότι.

σῖτος=τροφή.

τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα· πρβλ. § 1 «τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα».

οἱ τηλικοῦτοι=οἱ ἔχοντες ταύτην τὴν ἡλικίαν, ἤτοι οἱ ἔφηβοι.

ἐσθίω ἀηδῶς=τρώγω χωρὶς ὄρεξιν.

ἐπὶ τῷ σίτῳ=ἐκτὸς τοῦ ἄρτου.

ἀναμιμνήσκομαι=ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην, ἐνθυμοῦμαι.

μᾶζα=ἄρτος κρίθινος.

ἡδύ ἐστι φαγεῖν τῷ πεινῶντι=εὐχάριστον (νόστιμον) φαγητὸν εἶναι εἰς τὸν πεινῶντα.

---

§ 12—14

Αἱ μένουσαι (περὶ τὰ ἀρχεῖα) **φυλαὶ** (τῶν ἐφήβων)=οἱ ἔφηβοι τῶν μενουσῶν φυλῶν.

διατρίβω (τὸν χρόνον)=διέρχομαι τὸν χρόνον.

διατελοῦσι διαγωνιζόμενοι· πρβλ. § 6 «διατελοῦσι δικάζοντες».

ταῦτα=τούτους τοὺς ἀγῶνας.

τούτων, τῶν τε ἄλλων (ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον) καὶ τοῦ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν.

ἆθλον=βραβεῖον.

προτίθεται=προκηρύσσονται.

δαήμων=ἔμπειρος.

εὔπιστος=εὐπειθής, πειθαρχικός.

πολῖται=οἱ συμπολῖται.

ἀλλὰ καὶ (τοῦτον), **ὅστις**.

ἤν τι δεήσῃ=ἂν παρουσιασθῇ ἀνάγκη τις.

ἐρευνῶ κακούργους=ἀναζητῶ ζημιωτάς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑποδραμεῖν=νὰ καταδιώξωσι· τοῦ ῥ. ὑποτρέχω.

δρᾶσαι=ποιῆσαι.

διατελῶ=συμπληρώνω, τελειώνω.

ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας· πρβλ. § 8 «εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται».

παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς (=τοῖς ἄρχουσι) **χρῆσθαι** (αὐτοῖς ἐν τοῖς ἔργοις τούτοις), **ὅσα ἐστὶν ἔργα φρονούντων τε ἤδη καὶ ἔτι δυναμένων** (ἀνδρῶν)=προσφέρουσιν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς ἄρχοντας νὰ τοὺς μεταχειρίζωνται εἰς τὰ ἔργα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦσιν ἄνδρας ὡρίμους πλέον κατὰ τὸν νοῦν καὶ ἀκόμη δυνατοὺς κατὰ τὸ σῶμα.

ἀγχέμαχα ὅπλα=ὅπλα, δι' ὧν μάχονται ἐκ τοῦ πλησίον.

θώραξ=ὅπλον ἀμυντικὸν προφυλάττον τὸ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ μέχρι τῶν σκελῶν μέρος τοῦ σώματος.

οἷόν περ=καθὼς ἀκριβῶς.

γράφονται=ζωγραφίζονται, ἐν ταῖς ζωγραφίαις παρίστανται.

καθίσταμαι=διορίζομαι.

εἴησαν ἂν γεγονότες=δύνανται νὰ εἶναι, εἶναι ἐπάνω κάτω.

τηνικαῦτα=τότε.

τῆς ἑαυτῶν (χώρας).

τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια=καὶ τὰς δημοσίας καὶ τὰς ἰδιωτικὰς δίκας.

κρίνουσι θανάτου=δικάζουσι περὶ θανάτου.

αἱροῦμαι=ἐκλέγω.

ἣν ἐλλίπῃ τι=ἐὰν φανῇ ἐλλιπὴς εἴς τι, ἐὰν δὲν ἐκπληρώσῃ τι.

φαίνω=ὑποδεικνύω, καταγγέλλω.

οἱ φύλαρχοι ἕκαστοι=ἕκαστος τῶν φυλάρχων (καταγγέλλει τοὺς ἐκ τῆς ἰδίας φυλῆς παρανομοῦντας).

ἐκκρίνω=ἀποχωρίζω, ἀποβάλλω.

ἄτιμος=ἐστερημένος τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων.

διατελεῖ (ὤν)=εἶναι διαρκῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

§ 1—3

Ἧλιξ-ικος=ὁ ὁμῆλιξ, ὁ συνηλικιώτης.

ἐφαίνετο διαφέρων=φανερὸς ἦτο ὅτι διέφερεν, ὑπερεῖχεν.

ἃ δέοι (μανθάνειν)=**ἃ ἔδει μανθάνειν**, ὅσα ὤφειλε νὰ μανθάνῃ.

μεταπέμπομαι=προσκαλῶ παρ' ἐμαυτόν.

ἰδεῖν (τὸν Κῦρον).

ὅτι ἤκουεν εἶναι=**διότι ἤκουεν ὅτι ἐστί.**

καλὸς κἀγαθὸς=κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν προσηκόντως μεμορφωμένος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὡς τάχιστα=εὐθὺς ὡς.
οἷα δὴ ὢν παῖς=ὡσὰν παιδὶ βέβαια ποῦ ἦτο.
ἀσπάζομαί τινα=καταφιλῶ τινα.
ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀσπάζοιτο=ὡς ἀκριβῶς ἤθελε καταφιλεῖ τις.
πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν=**εἰ πάλαι συντεθραμμένος εἴη** (αὐτῷ) **καὶ πάλαι φιλοίη** (αὐτὸν)=ἂν ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἀνατραφῆ μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπὸ πολλοῦ ἤθελεν ἀγαπᾷ αὐτόν.
καὶ δὴ ὁρῶν=καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ ἔβλεπεν.
ὑπογραφὴ=βαφή, **ἔντριψις χρώματος**=ψιμύθιον, **κόμη πρόσθετος**=ξένα μαλλιά.
νόμιμα=συνηθισμένα, ἐπιτετραμμένα.
χιτὼν πορφυροῦς=ὑποκάμισον κόκκινον.
κάνδυς-υος=πλατὺ ἐπανωφόριον μετὰ πλατειῶν χειρίδων.
στρεπτὸς ὁ περὶ τῇ δέρῃ=περιδέραιον.
ψέλιον τὸ περὶ ταῖς χερσὶν=βραχιόλιον.
τοῖς οἴκοι=τοῖς ἐν τῇ Περσίᾳ μένουσι.
ἐσθῆτες πολὺ φαυλότεραί (εἰσι)=αἱ ἐνδυμασίαι πολὺ ταπεινότεραι, προστυχώτεραι.
ἐμβλέπω τινὶ=βλέπω τινὰ κατὰ πρόσωπον.
ὡς καλὸς=πόσον ὡραῖος.
ἐρωτώσης τῆς μητρὸς αὐτὸν=ὅτε ἠρώτα ἡ μήτηρ αὐτόν.
ἐπὶ ταῖς θύραις (τοῦ βασιλέως)=ἐν τοῖς ἀνακτόροις.
ἀντασπάζομαι=ἀποδίδω τὴν φιλοφροσύνην.
ἐξελαύνω=ἐξέρχομαι ἔφιππος.
περιάγω τινὰ=περιφέρω τινά, τοῦ κάμνω περίπατον.
εἴωθα=συνηθίζω.
ἅτε ὢν=ἐπειδὴ ἦτο.
ἥδομαί τινι=αἰσθάνομαι εὐχαρίστησιν ἔκ τινος.
ὑπερέχαιρε μανθάνων=ὑπερβολικὰ ἔχαιρε, διότι ἐμάνθανε.
διὰ τὸ εἶναι χαλεπὸν καὶ τὸ τρέφειν ἵππους καὶ τὸ ἱππεύειν.

---

§ 4

Δειπνῶν=ὅτε ἐδείπνει.
βουλόμενος δειπνεῖν τὸν παῖδα=ἐπειδὴ ἐβούλετο, ἵνα δειπνῇ ὁ παῖς.
ὡς ἥδιστα=ὅσον τὸ δυνατὸν εὐχαριστότατα.
παροψὶς=κεκαρυκευμένον φαγητόν, μεζές.
παντοδαπὸς=ποικίλος, πολλῶν εἰδῶν.
ἔμβαμμα=σάλτσα.
βρῶμα=πᾶν φαγητὸν γενικῶς.
ὅσα πράγματα ἔχεις=πόσας φροντίδας, ἐνοχλήσεις ἔχεις.
εἰ ἀνάγκη σοί (ἐστιν)=**ἐπεὶ ἀνάγκη σοί ἐστιν**, ἀφ' οὗ εἶσαι ἠναγκασμένος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λεκάριον=μικρὰ λεκάνη, πιάτον.
διατείνω=ἐκτείνω, ἁπλώνω.
ἀπογεύομαι=δοκιμάζω τὴν γεῦσιν.
φάναι (φασὶ) **τὸν Ἀστυάγην**=λέγουσιν ὅτι εἶπεν ὁ Ἀ.
οὐ γὰρ δοκεῖ σοι=μήπως δὲν σοῦ φαίνεται, δὲν νομίζεις;
παρ' ἡμῖν=ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ἐν Περσίᾳ.
ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι=εἰς τὸ νὰ χορτασθῶμεν· ὁ ἐνεστώς;
εἰς τοῦτο, τὸ ἐμπλησθῆναι.
σπεύδετε εἰς τὸ αὐτὸ ἡμῖν=βαδίζετε εἰς τὸ ἴδιον (τέλος) μὲ ἡμᾶς, τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἔχομεν.
ἑλιγμὸς=στροφή.
μόλις ἀφικνεῖσθε (ἐκεῖσε), **ὅποι**=μετὰ δυσκολίας φθάνετε ἐκεῖ, ὅπου.
οὐ περιπλανώμεθα ταῦτα ἀχθόμενοι=δὲν κάμνομεν τὰς περιπλανήσεις ταύτας μετὰ δυσαρεσκείας.
μυσάττομαί τι=ἀποστρέφομαί τι, ἀηδιάζω τι.
ἐπερέσθαι (φασὶν)=**λέγουσιν ὅτι ἐπήρετο,** ὅτι κατόπιν ἠρώτησε.
τεκμαίρομαί τινι=εἰκάζω, συμπεραίνω ἔκ τινος (λόγου ἢ πράξεως).
ὅταν ἅψῃ=ὅταν ἐγγίσῃς· ὁ ἐνεστώς;
ἀποψῶμαι τὴν χεῖρα=σπογγίζων καθαρίζω τὴν χεῖρα.
ὅταν θίγῃς=**ὅταν ἅψῃ**· ὁ ἐνεστώς;
χειρόμακτρον=ὕφασμα, δι' οὗ ἀπομάσσομεν (ἀποκαθαίρομεν) τὰς χεῖρας, ἡ πετσέτα.
ὡς=διότι.
πλέα=πλήρης.
τοίνυν=λοιπόν.
εἰ γιγνώσκεις οὕτω=ἐὰν ἔχῃς τοιαύτην γνώμην.
ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ=τοὐλάχιστον κρέατα τρῶγε.
νεανίας=ὑγιὴς καὶ εὔρωστος ὡς ἁρμόζει νὰ εἶναι ὁ νέος.
ἅμα δὲ=συγχρόνως.
παραφέρειν (φασὶ) **αὐτῷ πολλά.**
παραφέρω τινὶ=φέρω ἔμπροσθέν τινος.
θήρεια (κρέα)=κρέατα κυνηγίου ἐξ ἀγρίων ζῴων.
ἦ καὶ δίδως μοι=ἀλήθεια μοῦ ἐπιτρέπεις;
νὴ Δία=μὰ τὸν Δία, βεβαίως.
ἔγωγέ σοι (δίδωμι).
ἐνταῦθα δὴ=τότε λοιπόν.
(φασὶ) τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν διαδιδόναι τοῖς θεραπευταῖς τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον.
διαδίδωμι=διαμοιράζω.
θεραπευτὴς=θεράπων, ὑπηρέτης.
ἐπιλέγω τινὶ=προσφέρων τι εἴς τινα λέγω συγχρόνως αὐτῷ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σοὶ μὲν τοῦτο (δίδωμι).
θεραπεύω=περιποιοῦμαι, ὑπηρετῶ· πρβλ. «θεραπευτής».
τιμὴν ἔχω=ἔχω ὡς ἀξίωμα.
προσάγω=παρουσιάζω.
προπετῶς=ἀσυστόλως, θρασέως.
μηδέπω ὑποπτήσσων=ὅστις ἀκόμη δὲν ᾐσθάνετο φόβον ἢ ἐντροπήν.
σκώπτω=περιπαίζω, κοροϊδεύω.
ἐγχέουσι (τὸν οἶνον ἐν τῷ ἐκπώματι).
ὀχοῦντες=ἔχοντες, κρατοῦντες.
ἔκπωμα=ποτήριον.
εὐλήπτως=εὐκολόπιαστα.
ἵνα ἀνακτήσωμαί σε=ἵνα ἀνακτήσω τὴν ἀπολεσθεῖσαν εὔνοιάν σου.
ἐγχέας σοι κἀγὼ καλῶς πιεῖν=ἐπειδὰν ἐγχέω σοι κἀγὼ καλῶς, ἵνα πίῃς.
ἣν δύνωμαι (ἀνακτήσασθαί σε).
καί (φασι) **τὸν** (τοῦτον, τὸν Ἀστυάγην) **κελεῦσαι** (τὸν Σάκαν) **δοῦναι** (τῷ Κύρῳ τὸ ἔκπωμα).
οὕτω εὖ=τόσον καλά.
κλύζω=πλύνων καθαρίζω.
ὥσπερ ἑώρα τὸν Σάκαν (κλύζοντα τὸ ἔκπωμα).
ἵστημι τὸ πρόσωπον σπουδαίως=λαμβάνω σοβαρὰν στάσιν.
ἐκγελῶ=ἐκσπῶ εἰς γέλωτα.
ἀπόλωλας=ἐχάθηκες· ὁ ἐνεστώς;
τά τε ἄλλα=καὶ κατὰ τὰ ἄλλα.
οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον=δὲν θὰ πίω μέρος ἐκ τοῦ οἴνου ἐγώ.
ἀρύτω=ἀντλῶ.
κύαθος=μικρὸν ποτήριον, φλυτζάνι.
τοῦ μὴ λυσιτελεῖν δὴ αὐτοῖς=ἵνα βεβαίως μὴ ὠφελῇ αὐτούς, μὴ ἐξυπηρετῇ τὸν σκοπὸν αὐτῶν.
εἰ ἐγχέοιεν (τῷ οἴνῳ) **φάρμακα**=ἂν ἤθελον χύσει ἐντὸς τοῦ οἴνου δηλητήρια.
τί δὴ οὐκ ἀπερρόφησας τοῦ οἴνου=διατὶ δὰ δὲν κατέπιες μέρος ἐκ τοῦ οἴνου.
μιμούμενος τἄλλα=ἀφ' οὗ μιμεῖσαι κατὰ τὰ ἄλλα.
κρατὴρ=ἀγγεῖον μέγα καὶ εὐρύ, ἐν ᾧ ὁ οἶνος ἐκιρνᾶτο μετὰ τοῦ ὕδατος.
ἑστιῶ τινα=φιλοξενῶ τινα, κάμνω τραπέζι εἴς τινα.
ἐν τοῖς γενεθλίοις=καθ' ἣν ἡμέραν ἑώρταζες τὰ γενέθλιά σου.
σαφῶς καταμανθάνω=ἐννοῶ μετὰ βεβαιότητος.
σφάλλομαι=κλονοῦμαι, τρικλίζω.
ἐάω-ῶ=ἀφίνω, ἐπιτρέπω.
αὐτοὶ=σεῖς οἱ ἴδιοι.
ἅμα=συγχρόνως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐδὲν ἐμανθάνετε ἀλλήλων=οὐδόλως ἠδύνασθε νὰ συνεννοηθῆτε μεταξύ σας.
ᾔδετε=ἐτραγουδεῖτε.
μάλα γελοίως=γελοιότατα.
ὤμνυτε ᾄδειν ἄριστα (τὸν ᾄδοντα)=ὡρκίζεσθε ὅτι ὁ ᾄδων ᾖδεν ἄριστα.
λέγω=ἐπαινῶ, ἐκθειάζω.
ὀρχησόμενοι=ἵνα χορεύσητε.
μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐδύνασθε=ὄχι μόνον δὲν ἠδύνασθε νὰ ὀρχῆσθε.
ῥυθμὸς=κανονικὴ κίνησις.
ὀρθοῦμαι=ἵσταμαι ὀρθός.
ἐπελέλησθε=εἴχετε λησμονήσει· τοῦ ῥ. ἐπιλανθάνομαι.
ἰσηγορία=ἰσότης ἐν τῷ λέγειν.
γοῦν=τῇ ἀληθείᾳ.
παύεται διψῶν=παύει ἀπὸ τοῦ νὰ διψᾷ, καταπαύει τὴν δίψαν του.
μιαρὸς=ἄθλιος, ἐλεεινός.
ἀποκωλύω=κωλύων ἀπομακρύνω.
ἱκετεύω=πολὺ παρακαλῶ.
πῶς ἄρξαις ἂν αὐτοῦ=**πῶς ἄρξεις αὐτοῦ ;**
ὁπότε βούλοιτο παριέναι ἐπ' ἄριστον=ὁσάκις θὰ ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ διὰ φαγητόν.
οὔπω δυνατὸν (ἐστι)=δὲν εἶναι ἀκόμη δυνατόν.
ἐντυγχάνω τινὶ=συναντῶ τινα.
σπουδάζω=ὁμιλῶ περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων.
λοῦται=κάμνει λουτρόν· τίς ;
εἰ σπουδάζοι πάνυ=ἂν ἤθελε σπεύδει, ἂν ἤθελεν ἔχει σφοδρὰν ἐπιθυμίαν.
παρατείνω τινὰ=καταπονῶ, κατακουράζω, καταστενοχωρῶ τινα.
αὐτοῖς· τίσιν ;
χαρίζομαί τινι=εὐχαριστῶ τινα, προξενῶ εὐχαρίστησιν εἴς τινα (λέγων ἢ ποιῶν τι αὐτῷ).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

§ 1—5

Οὕτω=κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον (ὃν περιέγραψεν ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις βιβλίοις).

προκεχωρηκότος τοῦ αἰῶνος (τοῦ Κύρου)=ἀφ' οὗ εἶχε προχωρήσει ὁ χρόνος τοῦ βίου τοῦ Κ.

πρεσβύτης δὴ μάλα=γέρων ἤδη πολύ.

τὸ ἕβδομον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς=ἑβδόμην φορὰν ἐπὶ τῆς βασιλείας του.

πάλαι δὴ=πρὸ πολλοῦ ἤδη.

τὰ νομιζόμενα ἱερὰ=τὰς συνηθισμένας θυσίας.

ἡγήσατο τοῦ χοροῦ=ἐγένετο ἡγεμὼν τοῦ χοροῦ, ἔσυρε τὸν χορόν.

διέδωκε· πρβλ. γ', 7 «διαδιδόναι».

ὥσπερ εἰώθει (διαδιδόναι).

ἐν τῷ βασιλείῳ (οἴκῳ)=ἐν τῷ ἀνακτόρῳ.

κρείττων τις ἢ κατ' ἄνθρωπον=ἰσχυρότερός τις παντὸς ἀνθρώπου, ὑπεράνθρωπόν τι ὄν, θεῖόν τι ὄν.

συσκευάζομαι=παρασκευάζομαι διὰ ταξείδιον.

ἄπει=θὰ ἀπέλθῃς· ὁ ἐνεστώς;

ἐδόκει σχεδὸν εἰδέναι=ἐνόμιζεν ὅτι σχεδὸν ἦτο βέβαιος.

ὅτι παρείη ἡ τελευτὴ τοῦ βίου=***ὅτι πάρεστι τὸ τέλος τοῦ βίου***, ὅτι εἶναι παρὸν τὸ τέλος τοῦ βίου του.

τοὺς παῖδας, τὸν Καμβύσην καὶ τὸν Ταναοξάρην.

ἤρχετο=ἤρχιζε.

---

§ 6—9

Ἐκ πολλῶν (σημείων, τεκμηρίων).

χρὴ ὑμᾶς λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα περὶ ἐμοῦ ὡς περὶ εὐδαίμονος.

καρποῦμαι=ἀπολαύω.

ἡβάω-ῶ=εἶμαι ἔφηβος.

σύν τε τῷ χρόνῳ προϊόντι=καὶ μὲ τὴν πρόοδον τοῦ χρόνου.

ἐδόκουν ἐπιγιγνώσκειν ἀεὶ συναυξανομένην καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν=ἐνόμιζον ὅτι κατελάμβανον πάντοτε ὅτι μαζὶ μὲ (τὰ ἔτη) ηὐξάνετο καὶ ἡ δύναμίς μου.

οὐδεπώποτε=οὐδέποτε μέχρι τοῦδε.

οἶδά (τι), ***ὅτου ἠτύχησα***=γνωρίζω τι, τὸ ὁποῖον δὲν κατώρθωσα.

ἐπεῖδον=ἔζησα καὶ εἶδα.

ἰδιωτεύω=εἶμαι περιφρονημένος, ἄσημος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προτιμῶμαι=τιμῶμαι περισσότερον τῶν ἄλλων.
ἐκείνων τε ἃ ἐκτησάμην οὐδέν ἐστιν, ὃ οὐ διεσωσάμην=καὶ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀπέκτησα, οὐδὲν ὑπάρχει, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε δὲν διέσωσα.
συμπαρομαρτῶ=συμπαρακολουθῶ.
χαλεπὸν=δυσάρεστον, ἀτύχημα.
εἴα=ἄφινεν, ἐπέτρεπεν· ὁ ἐνεστώς;
ἐκπεπταμένως=ὑπερβολικά.
πῶς οὐ τυγχάνοιμι ἂν μνήμης=**πῶς οὐ τεύξομαι μνήμης**, πῶς δὲν θὰ μνημονεύωμαι;
μακαριζόμενος=μακάριος, εὐτυχὴς λογιζόμενος.

---

§ 9—12.
Δεῖ δέ με καταλιπεῖν ἤδη καὶ τὴν βασιλείαν σαφηνίσαντα (αὐτήν).
σαφηνίζω τι=σαφῶς ὁρίζω τι.
ὡς ἂν μὴ παράσχῃ=ἵνα μὴ προξενήσῃ.
ἀμφίλογος=ἀμφισβητήσιμος, φιλονικουμένη.
προβουλεύειν=προνοεῖν.
ἡγεῖσθαι=ἡγεμόνα, ἀρχηγὸν εἶναι.
ἐφ᾽ ὅ,τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι=εἰς ὅ,τι ἡ περίστασις φαίνεται ὅτι ἀπαιτεῖ.
τῷ γενομένῳ προτέρῳ=τῷ γεννηθέντι προτέρῳ, τῷ πρεσβυτέρῳ.
τοῖς πρεσβυτέροις...ὁδῶν...ὑπείκειν=χάριν τῶν πρεσβυτέρων νὰ ὑποχωρῶ ἐν ταῖς ὁδοῖς.
θᾶκος=κάθισμα.
ὑπείκω=ὑποχωρῶ, παραχωρῶ.
ὡς οὖν λέγοντος ἐμοῦ=ἔχοντες λοιπὸν ὑπ᾽ ὄψει ὅτι ἐγὼ λέγω.
ἔννομον=τὸ ἐντὸς τοῦ νόμου, τὸ νόμιμον.
ἀποδέχομαί τι=παραδέχομαί τι.
θεῶν διδόντων (σοι αὐτὴν)=**ἐπεὶ οἱ θεοὶ διδόασί σοι αὐτήν.**
ὅσον ἐν ἐμοί (ἐστιν)=ὅσον ἐγὼ δύναμαι.
ἄλυπος=ὁ μὴ προξενῶν λύπας.
ἐπιδεὴς=ἐνδεής, ἐστερημένος.
παρέσται σοι πάντα=**ἕξεις πάντα**, θὰ ἔχῃς ὅλα.
τὸ ἐρᾶν δυσκαταπρακτοτέρων=**ὁ ἔρως δ.**, ἡ ἐπιθυμία μᾶλλον δυσκατορθώτων πραγμάτων.
κεντρίζομαι=κεντοῦμαι, ἐρεθίζομαι.
φιλονικία=ἅμιλλα.
ἀνάγκη (ἐστὶ) **συμπαρομαρτεῖν** (=συμπαρακολουθεῖν) ταῦτα τῷ βασιλεύοντι μᾶλλον σοῦ (=ἢ σοί)·
σάφα ἴσθι=**σαφῶς ἴσθι**, καλῶς γνώριζε.
ἀσχολία=κώλυμα, ἐμπόδιον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 13—16

Σκῆπτρον=ῥάβδος βασιλική.
φύσει φύεσθαι=ὅτι ἐκ φύσεως φύονται, γεννῶνται.
πᾶσι φαίνοιντο ἂν οἱ αὐτοὶ (ἄνθρωποι) **πιστοί,** (εἰ φύσει φύοιντο πιστοί).
τὰ πεφυκότα=τὰ φυσικὰ πράγματα.
ἕκαστον δεῖ τίθεσθαι πιστοὺς ἑαυτῷ.
τίθεμαι=ποιοῦμαι, παρασκευάζω.
ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου=ἀπὸ τοῦ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων γεννηθέντος, ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ.
πολῖται=συμπολῖται.
τοὶ=βιαίως.
καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων=καὶ οἱ ἐν τῇ αὐτῇ σκηνῇ οἰκοῦντες καὶ συντρώγοντες (οἰκειότεροί εἰσι) τῶν ἐν χωρισταῖς σκηναῖς οἰκούντων καὶ μὴ συσσιτούντων.
μὴν οὖν ποιήσητέ ποτε μάταια τὰ ἀγαθά, ἃ **οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀδελφοῖς εἰς οἰκειότητα.**
ὑφηγοῦμαί τι τινι=ὑποδεικνύω τι εἴς τινα.
ἐπὶ ταῦτα=ἐπάνω εἰς ταῦτα· τίνα;
ἀνυπέρβλητος ἄλλοις=ἀνίκητος ὑπ' ἄλλων.
κήδομαι=προνοῶ, φροντίζω.
μέγας ὢν=**ἐὰν μέγας ᾖ.**
τιμήσεται=τιμηθήσεται.
ἀδελφοῦ ὄντος μεγάλου=ἐὰν ὁ ἀδελφὸς ᾖ μέγας.
θᾶττον σοῦ=ταχύτερον ἢ σύ, ὦ Ταναοξάρη.
τούτῳ, τῷ Καμβύσῃ.
παρέστω=βοηθείτω.
τίνι χαρισάμενος=**τίνι εἰ χαρίσαιο,** εἰς τίνα ἐὰν ἤθελες κάμει χάριν.
τυχεῖν ἂν=**τεύξεσθαι,** ὅτι θὰ τύχῃς.
ἀντιλάβοις ἂν=θὰ λάβῃς ὡς ἀντάλλαγμα.
ἐφικνοῦμαι=φθάνω, προσβάλλω.

---

§ 17—21.

Πρὸς θεῶν=ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν.
εἰ μέλει τι ὑμῖν=ἐὰν φροντίζητε κατά τι ὑμεῖς.
εἰ δὲ μὴ (μέλει ὑμῖν τοῦ χαρίζεσθαι ἐμοί).
θεούς γε. . . φοβούμενοι=τοὺς θεοὺς τοὐλάχιστον φοβούμενοι.
ἐφορῶ=ἐπιβλέπω.
μέντοι=δέ.
τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον=τὸ ἑκάστοτε κατόπιν ἐρχόμενον καὶ πάντοτε διαιωνιζόμενον.
ἐμφανὴς=φανερός.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔξω τῶν ἀδίκων=μακρὰν τῆς ἀδικίας, ἄρα δίκαια.

εἰ φρονήσετε ἄδικόν τι εἰς ἀλλήλους=ἐὰν βάλητε ἐν ταῖς φρεσίν, ἐὰν διανοηθῆτε ἀδικίαν τινὰ κατ᾽ ἀλλήλων.

τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι=τὴν ἀξιοπιστίαν.

οὐδ᾽ εἰ προθυμοῖτο πάνυ=οὐδὲ ἂν ἤθελεν ἔχει μεγάλην προθυμίαν (πιστεύειν ὑμῖν).

ἰδὼν=***ἐπειδὰν ἴδῃ.***

τὸν μάλιστα προσήκοντα φιλίᾳ=τὸν μάλιστα ἁρμόζοντα εἰς τὴν ἀγάπην ὑμῶν, ἤτοι τὸν ἀδελφόν.

---

§ 22

Εἰ μὲν ἐγὼ διδάσκω (εὖ ἔχει), ***εἰ δὲ μὴ*** (διδάσκω ἐγώ), ***μανθάνετε καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων.***

διαγεγένηνται (ὄντες)=ἔχουσι διαμείνει μέχρι τέλους τοῦ βίου.

ὁποτέροις συνενεγκόντα=ποίους ἐκ τῶν δύο ὅτι συνήνεγκαν, ὠφέλησαν.

αἱρούμενοι=***εἰ αἱροῖσθε,*** ἐὰν ἠθέλετε προτιμήσει.

---

§ 23–26

Ἅλις (ἐστὶ) τούτων=ἀρκετὰ εἶναι ταῦτα.

ἀπόδοτε τῇ γῇ=δότε τῇ γῇ ὡς ὀφειλόμενον αὐτῇ.

δοκῶ μοι ἡδέως κοινωνῆσαι ἂν=***ἡγοῦμαι ὅτι δικαίως κοινωνήσαιμι ἄν,*** νομίζω ὅτι εὐχαρίστως θὰ μετάσχω.

ἀλλὰ (παύομαι τοῦ λόγου), ***φαίνεταί μοι γὰρ ἤδη ἐκλείπειν ἡ ψυχὴ*** (ἐκεῖθεν), ***ὅθεν περ ἄρχεται πᾶσι ἀπολείπουσα.***

ὅθεν περ=ἀπὸ ὅπου, ἤτοι ἐκ τῶν ἄκρων τοῦ σώματος.

ὄμμα τοὐμὸν ζῶντος=τὸ ὄμμα ἐμοῦ ζῶντος.

προσίτω=προσελθέτω, ἂς πλησιάσῃ.

ἐγκαλύπτομαι=σκεπάζομαι.

αἰτοῦμαί τινα=παρακαλῶ τινα.

παρακαλῶ τινα=προσκαλῶ τινα.

συνησθησομένους ἐμοὶ=***ἵνα συνησθῶσιν ἐμοί,*** ἵνα χαρῶσι μετ᾽ ἐμοῦ.

ὡς μηδὲν κακὸν παθεῖν ἂν ἔτι=ὥστε κανὲν κακὸν νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ πάθω πλέον.

εὖ ποιῶ τινα=εὐεργετῶ, περιποιοῦμαί τινα.

ὁπόσα νομίζεται ἐπ᾽ ἀνδρὶ=μὲ ὅσα συνηθίζονται νὰ γίνωνται πρὸς τιμὴν ἀνδρός.

εὐεργετοῦντες=ἐὰν εὐεργετῆτε.

ἀπαγγέλλετε (χαίρειν).

ὡς παρ᾽ ἐμοῦ=ἐκ μέρους μου.

δεξιοῦμαί τινα=προτείνω τὴν δεξιὰν εἴς τινα πρὸς ἀποχαιρετισμόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ
ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Ἀβαρνὶς-ίδος ἡ, ἀκρωτήριον πρὸς βορρᾶν τῆς Λαμψάκου.

Ἄβυδος ἡ, ἀποικία Μιλησίων ἐν Τρῳάδι ἐν τῷ στενῷ τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἆγις-ιδος ὁ, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

Ἅγνων-ωνος ὁ, πατὴρ τοῦ Θηραμένους.

Αἰγινῆται οἱ, κάτοικοι τῆς νήσου Αἰγίνης ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ.

Αἰγὸς ποταμοὶ οἱ, ποταμὸς καὶ πόλις παράλιος ἐν τῇ Θρακικῇ χερσονήσῳ ἀπέναντι τῆς Λαμψάκου.

Αἰξωνεῖς-έων οἱ, κάτοικοι τοῦ δήμου Αἰξωνῆς ἀνήκοντος εἰς τὴν φυλὴν Κεκροπίδα τῆς Ἀττικῆς.

Αἰσχίνης ὁ, εἷς τῶν Τριάκοντα ἐν Ἀθήναις.

Ἀκαδήμεια ἡ, γυμνάσιον ἐν Ἀττικῇ δεξιᾷ τῆς εἰς Ἐλευσῖνα ἀγούσης ὁδοῦ πρὸς Ν. τοῦ Ἱππείου Κολωνοῦ.

Ἁλαὶ αἱ, δῆμος τῆς Ἀττικῆς πρὸς Ν. τοῦ Ὑμηττοῦ.

Ἁλίπεδον τό, πεδιὰς τῆς Ἀττικῆς ἐν τῇ Β. παραλίᾳ τοῦ Πειραιῶς.

Ἄντανδρος ἡ, πόλις ἐν Ἀδραμυττικῷ κόλπῳ τῆς Τρῳάδος.

Ἀντιφῶν-ῶντος ὁ, 1) Ἀθηναῖος σοφιστὴς φονευθεὶς ὑπὸ τῶν Τριάκοντα, 2) ῥήτωρ Ἀθηναῖος ἐκ τοῦ δήμου Ῥαμνοῦντος κατηγορηθεὶς τῷ 411 π. Χ. ὑπὸ Θηραμένους ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ θανατωθείς.

Ἄνυτος ὁ, φίλος τοῦ Θρασυβούλου καὶ ἐπιφανὴς ἀρχηγὸς τῶν δημοκρατικῶν ἐν Ἀθήναις, ἐξορισθεὶς ὑπὸ τῶν Τριάκοντα καὶ εἶτα γενόμενος εἷς τῶν κατηγόρων τοῦ Σωκράτους.

Ἀπατούρια τά, ἑορτὴ τῶν Ἀθηναίων τριήμερος κατὰ τὸν Πυανεψιῶνα μῆνα τοῦ φθινοπώρου ἀγομένη, καθ' ἣν ἐνέγραφον τοὺς παῖδας εἰς τοὺς φράτερας.

Ἄρακος ὁ, ναύαρχος τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν.

Ἀργινοῦσαι αἱ, τρία νησύδρια πρὸς Α. τῆς Λέσβου κείμενα.

Ἀρίσταρχος ὁ, εἷς τῶν τετρακοσίων ὀλιγαρχικῶν, οἵτινες κατέλυσαν τῷ 411 π. Χ. τὴν δημοκρατίαν ἐν Ἀθήναις.

Ἀριστογένης-ους ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς κατὰ τὸ 406 π. Χ.

Ἀριστοκράτης-ους ὁ, εἷς τῶν τετρακοσίων ἐν Ἀθήναις καὶ εἶτα τῶν ἐν Ἀργινούσαις στρατηγῶν τῶν εἰς θάνατον καταδικασθέντων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀριστοτέλης-ους ὁ, εἷς τῶν ἐν Ἀθήναις Τριάκοντα.

Ἀρχέδημος ὁ, ἀρχηγὸς τῶν δημοκρατικῶν ἐν Ἀθήναις καὶ κατήγορος τῶν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχησάντων στρατηγῶν.

Ἀρχέστρατος ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς κατὰ τὸ 407 π. Χ.

Ἀστυάγης-ους ὁ, βασιλεὺς τῶν Μήδων, πρὸς μητρὸς πάππος Κύρου τοῦ μεγάλου.

Βενδίδειον τό, ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Πειραιεῖ (Βένδις Θρᾳκικὴ θεότης).

Διομέδων-οντος ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς ἐκ τῶν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχησάντων καὶ εἰς θάνατον καταδικασθέντων.

Ἐλευσὶς-ῖνος ἡ, πόλις τῆς Ἀττικῆς ἐν τῷ ὁμωνύμῳ κόλπῳ.

Ἐρασινίδης ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς ἐκ τῶν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχησάντων καὶ εἰς θάνατον καταδικασθέντων.

Ἕρμων-ωνος ὁ, Μεγαρεύς, κυβερνήτης τῆς ναυαρχίδος τοῦ Καλλικρατίδου κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν.

Ἐτεόνικος ὁ, Σπαρτιάτης ὕπαρχος τοῦ Καλλικρατίδου κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν.

Εὐαγόρας ὁ, ἡγεμὼν τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος, ὑποτελὴς εἰς τοὺς Πέρσας.

Εὐρυπτόλεμος ὁ, Ἀθηναῖος, ἐξάδελφος τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὑπέρμαχος τῶν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχησάντων στρατηγῶν.

Θηραμένης-ους ὁ, ἐν τῇ νήσῳ Κέῳ γεννηθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου Ἅγνωνος υἱοθετηθείς, ἔξοχος εἰς παιδείαν καὶ ῥητορικὴν δεινότητα, ἀσταθὴς δ' ἐν τοῖς πολιτικοῖς φρονήμασιν, γενόμενος εἷς τῶν Τετρακοσίων, τριήραρχος εἶτα κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν, κατόπιν δὲ εἷς τῶν Τριάκοντα, κατηγορήθη εἶτα ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Κριτίου καὶ ἐθανατώθη.

Θρασύβουλος ὁ, Ἀθηναῖος, τριήραρχος κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν, ἐξωρίσθη ὡς δημοκρατικὸς ὑπὸ τῶν Τριάκοντα εἰς Θήβας, ὅπόθεν ὁρμώμενος μετὰ τῶν φυγάδων δημοκρατικῶν κατέλαβε τὴν Φυλὴν καὶ εἶτα τὸν Πειραιᾶ καὶ νικήσας τοὺς ὀλιγαρχικοὺς ἀπηλευθέρωσε τὰς Ἀθήνας καὶ ἀποκατέστησεν ἐν αὐταῖς τὴν δημοκρατίαν.

Θράσυλλος ὁ, ἑταῖρος τοῦ Θρασυβούλου, διοικῶν 15 τριήρεις ἐν Ἀργινούσαις, κατηγορήθη εἶτα μετὰ τῶν λοιπῶν στρατηγῶν καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον.

Ἱππεὺς-έως ὁ, ἀρχηγὸς τῶν Σαμίων ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ στόλῳ τῷ ναυμαχήσαντι ἐν Ἀργινούσαις.

Ἱππόμαχος ὁ, εἷς τῶν Τριάκοντα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἱστιαιεῖς-έων οἱ, κάτοικοι τῆς Ἱστιαίας (Ὠρεῶν) ἐν τῇ Β. Εὐβοίᾳ.

Καδούσιοι οἱ, φυλὴ βαρβαρικὴ οἰκοῦσα ἐν τῇ Δ. ἀκτῇ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Καλλίβιος ὁ, Σπαρτιάτης σταλεὶς τῷ 404 π. Χ. ἁρμοστὴς εἰς Ἀθήνας.

Καλλικρατίδας ὁ, Λακεδαιμόνιος ναύαρχος κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν.

Καλλίξεινος ὁ, Ἀθηναῖος, ἀρχηγὸς τῶν κατηγόρων τῶν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχησάντων στρατηγῶν.

Καλλίστρατος ὁ, Ἀθηναῖος φονευθεὶς τῷ 404 π.Χ. ὑπὸ τῶν ἐκ Πειραιῶς.

Καλχηδὼν-όνος ἡ, πόλις τῆς Βιθυνίας ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου.

Καμβύσης ὁ, ἡγεμὼν τῆς Περσίας, ὑποτελὴς τῷ βασιλεῖ τῆς Μηδίας Ἀστυάγει, οὗ τὴν θυγατέρα Μανδάνην νυμφευθεὶς ἐγέννησε Κῦρον τὸν μέγαν.

Καννωνὸς ὁ, Ἀθηναῖος πολιτικός.

Κεδρεῖαι αἱ, πόλις ἐν Καρίᾳ τῆς Μ. Ἀσίας.

Κεράμειος κόλπος ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ, μεταξὺ Ἁλικαρνασσοῦ καὶ τῆς χερσονήσου τῆς Κνίδου.

Κηφισόδοτος ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς κατὰ τὸ 405 π. Χ.

Κόνων-ωνος ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγός, ὅστις ἡττηθεὶς ὑπὸ τοῦ Καλλικρατίδου ἐν Μυτιλήνῃ μετέσχεν εἶτα τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίας καὶ ἐκ ταύτης μόνος μετὰ 8 πλοίων σωθεὶς κατέφυγε πρὸς τὸν Εὐαγόραν εἰς Κύπρον.

Κριτίας ὁ, Ἀθηναῖος, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους ἀρχηγὸς τῶν Τριάκοντα, πεσὼν ἐν τῇ κατὰ τῶν δημοκρατικῶν τοῦ Θρασυβούλου μάχῃ ἐν Πειραιεῖ.

Κῦρος ὁ, 1) ὁ νεώτερος, υἱὸς Δαρείου τοῦ Νόθου, κάρανος Λυδίας, Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας, φίλος τῶν Λακεδαιμονίων. 2) Κῦρος ὁ πρεσβύτερος, ἱδρυτὴς τοῦ Περσικοῦ Κράτους κατὰ τὸ 560 π. Χ.

Λάμψακος ἡ, ἀποικία Φωκαέων ἐν τοῖς βορείοις τοῦ Ἑλλησπόντου ἐν τῇ Μυσίᾳ.

Λεοντὶς-ίδος ἡ, μία τῶν 10 φυλῶν ἐν Ἀθήναις.

Λέων-οντος ὁ, εἷς τῶν δέκα στρατηγῶν, οἵτινες διηύθυνον τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον κατὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, θανατωθεὶς εἶτα ὑπὸ τῶν Τριάκοντα.

Λίβυς-υος ὁ, Σπαρτιάτης ναύαρχος, ἀδελφὸς τοῦ Λυσάνδρου.

Λύσανδρος ὁ, Σπαρτιάτης ναύαρχος, προκάτοχος τοῦ Καλλικρατίδου, ὅστις ὡς ἐπιστολεὺς τοῦ ναυάρχου Ἀράκου κατεναυμάχησε τοὺς Ἀθηναίους ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς καὶ πολιορκήσας εἶτα ἐκυρίευσε τὰς Ἀθήνας.

Λυσίας ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν.

Λυσίμαχος ὁ, Ἀθηναῖος ἵππαρχος ἐπὶ τῶν Τριάκοντα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μαλέα ἡ, ἀκρωτήριον Ν. Α. τῆς Λέσβου κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τῆς Μυτιλήνης.

Μανδάνη ἡ, θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Ἀστυάγους, γυνὴ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Περσῶν Καμβύσου καὶ μήτηρ Κύρου τοῦ μεγάλου.

Μελάνθιος ὁ, Ἀθηναῖος, ὀπαδὸς τῶν Τετρακοσίων.

Μέλητος ὁ, Ἀθηναῖος, τὸ πρῶτον τυφλὸν ὄργανον τῶν Τριάκοντα, εἶτα δ' ὀπαδὸς τῶν μετρίων ὀλιγαρχικῶν.

Μένανδρος ὁ, Ἀθηναῖος ἐκ τῶν ἄκρων ὀλιγαρχικῶν.

Μενεκλῆς-έους ὁ, Ἀθηναῖος δημαγωγός, ὅστις μετὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν παρουσιάσθη σφοδρὸς κατήγορος τῶν στρατηγῶν.

Μήθυμνα ἡ, πόλις ἐν τῇ Β. ἀκτῇ τῆς Λέσβου.

Μίλητος ἡ, ἐπιφανὴς πόλις Ἰωνικὴ ἐπὶ τῆς Δ. παραλίας τῆς Μ. Ἀσίας, πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαιάνδρου.

Μουνιχία ἡ, λόφος ἐν τῇ Πειραϊκῇ χερσονήσῳ μεταξὺ τῶν ὅρμων Ζέας καὶ Μουνιχίας.

Μυτιλήνη ἡ, ἡ μεγίστη τῶν πόλεων τῆς Λέσβου.

Νικήρατος ὁ, υἱὸς τοῦ Νικίου, γενόμενος θῦμα τῆς πλεονεξίας τῶν Τριάκοντα.

Οἰνόη ἡ, φρούριον ὀχυρὸν ἐν τοῖς μεθορίοις Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

Παυσανίας ὁ, υἱὸς τοῦ Πλειστοάνακτος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης (408—394 π. Χ.), ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας πρὸς ὑποστήριξιν τῶν Τριάκοντα.

Περικλῆς-έους ὁ, υἱὸς τοῦ μεγάλου Περικλέους, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν, καταδικασθεὶς εἶτα εἰς θάνατον.

Προμηθεὺς-έως ὁ, πιθανῶς παρωνύμιον τοῦ τυράννου τῶν Φερῶν Ἰάσονος, πρὸς ὃν ὁ Κριτίας τῷ 406 π. Χ. φυγὰς ὢν κατέφυγε.

Πρωτόμαχος ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν, ὅστις δὲν ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ οὕτως ἐσώθη.

Σελλασία ἡ, ὀχυρὰ πόλις ἐν τοῖς βορείοις τῆς Λακωνικῆς.

Σηστὸς ἡ, πόλις τῆς Θρᾳκικῆς χερσονήσου ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ἀπέναντι τῆς Ἀβύδου.

Σθενέλαος ὁ, Σπαρτιάτης ἁρμοστὴς ἐν Βυζαντίῳ.

Σκιωναῖοι οἱ, κάτοικοι τῆς Χαλκιδικῆς πόλεως Σκιώνης ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἀκτῆς τῆς χερσονήσου Παλλήνης.

Σωκράτης-ους ὁ, Ἀθηναῖος φιλόσοφος, ὅστις ἰσχυρῶς ὑπερεμάχησεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου τῶν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχησάντων στρατηγῶν ὡς ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων.

Σωφρονίσκος ὁ, Ἀθηναῖος γλύπτης, πατὴρ τοῦ Σωκράτους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τορωναῖοι οἱ, κάτοικοι τῆς πόλεως Τορώνης, ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σιθωνίας τῆς Χαλκιδικῆς.

Τυδεὺς-έως ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς κατὰ τὸ 405 π. Χ., ὀπαδὸς τῶν ἄκρων ὀλιγαρχικῶν.

Φιλοκλῆς-έους ὁ, Ἀθηναῖος στρατηγὸς κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν, συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου καὶ θανατωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ.

Φυλὴ ἡ, φρούριον ὀχυρὸν τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τῶν κλιτύων τῆς Πάρνηθος παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐκ Θηβῶν εἰς Ἀθήνας.

Φώκαια ἡ, Ἰωνικὴ πόλις τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῷ Ἑρμαϊκῷ κόλπῳ.

Χαρμίδης-ου ὁ, ἐξάδελφος τοῦ Κριτίου, εἷς τῶν ἐν Πειραιεῖ 10 ἀρχόντων, ὅστις ἔπεσε κατὰ τὴν πρὸς τοὺς δημοκρατικοὺς μάχην.

Ὠδεῖον τὸ, οἰκοδόμημα ἐν Ἀθήναις ἱδρυθὲν ὑπὸ Περικλέους πρὸς μουσικοὺς ἀγῶνας ἐπὶ τῶν νοτιοανατολικῶν κλιτύων τῆς Ἀκροπόλεως.

$4x+4y+4z+4w=0$ $\quad x+y+z+w=0$

$2x-3y+2z-4w=11$ $\quad 6x+y+6z=11$

$6x+y+6z=11$ $\quad 5x+5z=10$

$2x+2y+2z+2w=0$ $\quad 7x+2z+7z=12$

$3x-2y+3z-2w=10$ $\quad y=-1+11$

$5x+5z=10$

$3x+3y+3z+3w=0$

$4x-y+4z-3w=12$

$7x+2y+7z=12$

$5x+5z=10$

$5x=\frac{-5z+10}{5}$ $\quad 5(z+2)+5z=10$

$5z=\frac{5x+10}{5}$

$5z=\frac{-5+10}{5}=1$

$25(5+2) \quad -25z+50+25z=50$

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Ἐν σελίδι	*ἀντὶ*	*γραπτέον*
8	κινδυνεύοιέν τι............	κινδυνεύοιέν τέ τι.
9	ὥι	ὥς
9	ναυμαχῆσας	ναυμαχῆσαι
36	πρῶτος·	πρῶτος,
74	ἀφίστημι	ἐφίστημι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής